

A
Short Introduction
OF
GRAMMAR
GENERALLY
TO BE USED.

*Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the
Latine tongue.*

OXFORD,
Printed by WILLIAM TURNER,
Printer to the famous UNIVERSITIE.

M. DC. XXXVI.

CUM PRIVILEGIO.

To the READER.

I Exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain, & little needfull; forsomuch as it is to be knowne, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faultie; & no building be perfect, when as the foundation & ground-work is ready to fall, & unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have & to learn the gainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, then to fall in doubt of the goodnesse and necessity thereof: which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteeme that he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles, & be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truly and faithfully of divers weightie things, when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compassse aforesaid, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, & not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, & so could not doe it all best; because there is but one businesse, not onely in every thing, but also in the manner of every thing.

To the Reader.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Maiesties wisdom, who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedie, caused one kinde of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, & so to be set out only; every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is diverse yet, and alwayes will be, for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not; and therefore iudgeth, that the most sufficient way, which hee seeth to be the readiest meane, and perfectest kinde, to bring a learner to have a thorough knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readier way then the common sort of teachers do, would say what he hath proved, & for the commodity allowed; that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonable iudge the like: not hereby excluding the better way when it is found; but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar haste too much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that till he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward: for this posting halke overthosweth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either goe forward or backward, but stick fast as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasie, & too hard for his wit: and the

To the Reader.

the one hath an evill opinion of the other, when oftentimes it is in neither, but in the kind of teaching. Wherefore, the best & chiefeſt point thoroughly to be kept, is, that the Scholar have in mind ſo perfectly that which he hath learned, & underſtand it ſo, that not only it be not a ſtop for him, but alſo a light & help unto the reſidue that followeth. This ſhall be the Maſters eaſe, and the childes encouraging, when the one ſhall ſee his labour take good effect, & thereby in teaching be leſſe tormented; & the other ſhall thinke the thing the eaſier, and ſo with more gladneſſe be ready to go about the ſame.

In going forward, let him have of every Declenſion of Nounes and conjugation of Verbs, ſo many ſeveral examples as they paſſe the; that it may ſeem to the Schoolmaſter, no word in the Latine tongue to be ſo hard for that part, as the Scholar ſhall not be able, praiſably to enter into the forming thereof. And ſurely the multitude of examples (if the eaſieſt and commonest be taken firſt, and ſo come to the ſtranger and harder) muſt needs bring this profit withall, that the Scholar ſhall beſt underſtand, and ſooneſt conceive the reaſon of the rules, and beſt be acquainted with the faſhion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by caſes, by perſons: that neither caſe of Noun, nor perſon of Verb can be required, that he cannot without ſtop or ſtudy tell. And untill this time I count not the Scholar perfect, nor ready to goe any further, till he hath this already learned.

This when he can perfectly doe, and hath learned every part, not by rote, but by reaſon, and is more cunning in the underſtanding of the thing, then in rehearſing of the words (which is not paſt a quarter of a yeares diligence, or very little more, to a pain-
full

To the Reader.

full and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him passe to the Concordes, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as ~~is~~ afore described.

Wherein plain & sundry examples, and continuall rehearfall of things learned, and specially the daily declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heauie labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, then pain in searching of an unused and unacquainted thing.

When these Concordes be well known unto them, (an easie and pleasant paine, if the fore-grounds be well & thoroughly beaten in) let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learne some pretty book, wherein is contained not only the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty & godlinesse; and thereof take some little sentence as it lieth, and learne to make the same first out of English into Latine, not seeing the booke, or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it, as the occasion of the sentence giueth cause that day: which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book & construe it; and so shall he be lesse troubled with the parsing of it, & easiest carry his lesson in minde.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a litle at once; it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would, all their time they be at school, they should neuer be idle, but alwayes occupied in a continuall rehearsing & looking back againe

To the Reader.

gain to those things they have learned, & be more bound to keepe well their old, then to take forth any new.

Thus if the Master occupie them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts & the rules, not to be done so quickly & speedily as it might be thought to be: within a while, by this use, the scholar shall be brought to a good kinde of readinesse of making, to the which if there be adioyned some use of speaking (which must necessarily bee had) hee shall be brought past the wearisome bitternesse of his learning.

A great help to further this readinesse of making and speaking, shall be, if the Master giue him an English book, and cause him ordinarily to turne every day some part into Latine. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great Deale, to turne out of English into Latine, then on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latine, that cannot speak it; and when they reade the Latine word in the booke, can tell you the English thereof at any time: but when they have laid away their booke, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts well kept, will bring a man clean past the use of this Grammar-book, and make him

To the Reader.

as ready as his book, and so meet to further things: wherof it were out of season to give precepts here. And therefore this may be for this purpose enough, which to good Schoolmasters & skilfull is not so needfull: to other meaner and lesse practised it may be, not onely worth the labour of reading, but also of the using.

An advertisement to the Reader.

IN this impression, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English rules, and in the Latine Syntax, those words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director, or guider, or that which is in place of it, with an *a*; the governed, or that which is guided by it, with *b*: or if there be more governours, the first with *a*, the second with *a a*: and so if more governeds, the first with *b*, the second with *b b*: and sometimes the order is directed by *a, b, c*: or by figures, and words of the same of such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render againe onely those words which are the ensample: as saying, *Quinif bmentis a inops oblatum respuat aurum*? may repeat againe *a inops mentis*. So throughout all the Latine rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the summes of all the rules are set down, either in the words before the rule, or in the margent, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

¶ The Latine letters are thus written.

<i>The capitall letters,</i>	{	ABCDEF G H I J K L M N O P
		Q R S T V U X Y Z.
		A B C D E F G H I J K L M N O P
		Q R S T V U X Y Z.
<i>The small letters,</i>	{	a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
		t v u x y z.
		a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
		t v u x y z.

¶ Letters are divided into vowels and consonants.

A vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it selfe; and there are five in number; namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel *y*.

A consonant is a letter which must needs be sounded with a vowel; as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels, are consonants.

A syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath; as *A-ve*.

A diphthong is the sound of two vowels in one syllable, and of them there be foure in number; namely, *e, æ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as, *Æneas, cæna, audio, euge, hei*.

In stead of *e* and *æ*, we commonly doe pronounce *e*.

¶ The Greeke letters are thus written.

<i>The capitall letters,</i>	{	Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ
		Σ Τ Τ Φ Χ Ψ Ω.
<i>The small letters,</i>	{	α α γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ
		σ τ υ φ χ ψ ω.

P R E.

PRECATIO.

Omne Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum ceteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ: ut non modò quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam; sed etiam ità mente & voluntate persequar, & indiès benignitate tuâ, tum doctrinâ tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

Almighty Lord and mercifull Father, Maker of heaven and earth, which of thy free liberality givest wisdome abundantly to all that with faith and full assurance aske it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardnesse of my wit, the which with all powers of nature thou hast poured into me: that I may not onely understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jesus our Saviour: but also with my whole heart and will constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountifull goodnesse towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which workest all things in all creatures, mayst make thy gracious benefits shine in me, to the endlesse glory and honour of thine immortall Majestic. So be it.

An

¶ An introduction of the eight parts of LATINE speech.

In speech be these eight parts follow-
ing.

Noune,	{ decli- ned,	{	Adverb,	{ unde- clined.
Pronoune,			Conjunction,	
Verb,			Preposition,	
Participle,			Interjection,	

¶ Of a NOUNE.

Noune is the name of a thing A Noune.
that may be seen, felt, heard, or
understood: as the name of my
hand in Latine, is manus; the
name of an house, is domus; the
name of goodnesse, is bonitas.

Of Nounes, some be Sub- Nounes of
stantives, and some be Adiectives. two sorts.

A noune Substantive is that standeth by him- A Noune
self, and requireth not another word to be ioyned Substantive.
with him to shew his signification: as, Homo, a
man. And it is declined with one article: as, Hic
Magister, a master: or else with two at the most; as.
Hic & hæc Parens, a father or mother.

A Noune Adiective is that cannot stand by it A Noune
selfe in reason or signification, but requireth to be Adiective,
ioyned with another word; as, Bonus, good; Pulcher,
faire. And it is declined either with three termina-
tions; as, Bonus, bona, bonum: or else with three
articles; as, Hic hæc & hoc Felix, Happy: Hic & hæc
Levis, & hoc Leve, Light.

A Noune Substantive either is proper to the Two kinds
thing that it betokeneth: as, Edvardus is my pro- of Nounes
per name: or els is common to more; as, Homo is a substantives,
common name to all men.

Numbers

An Introduction of the Numbers of Nounes.

In Nounes betwix Numbers; the Singular and the Plurall. The Singular number speaketh but of one: as, *Lapis, a stone.* The Plurall number speaketh of more then one: as, *Lapides, stones.*

Cases of Nounes.

Nounes be declined with six cases, Singularly and Plurall: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case.

The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, *who or what?* as, *Magister docet, The master teacheth.*

Genitive.

The Genitive case is known by this token *Of*: and answereth to this question, *whose or wherof?* as, *Doctrina Magistri, The learning of the Master.*

Dative.

The Dative case is knowne by this token *To*: and answereth to this question, *To whom? or To what?* as, *Do librum Magistro, I give a booke to the Master.*

Accusative.

The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, *whom or what?* as, *Amo Magistrum, I love the Master.*

Vocative.

The Vocative case is known by calling or speaking to: as, *O Magister, O Master.*

Ablative.

The Ablative case is commonly joynd with Prepositions serving to the Ablative case: as, *De Magistro, Of the Master. Coram Magistro, Before the Master.*

Also *In, With, Through, For, From, By, and Then*, after the Comparative degree, be signes of the Ablative case.

Articles

Eight Parts of Speech

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined :

Singulariter,	Nomin. hic, hæc, hoc.	Pluraliter,	Nomin. hi, he, hæc.
	Genitivo huius.		Genit. horum, harum,
	Dativo huic.		Dativo his. (horum.
	Acc. hunc, hanc, hoc.		Accus. hos, has, hæc.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablat. hoc, hac, hoc.		Ablativo his.

Genders of Nounes.

Genders of Nounes be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Common of two, the Common of three, the Doubtfull, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, a man

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as, Hæc mulier, a woman.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc saxum, a stone.

The Common of two is declined with Hic and hæc: as, Hic & hæc parens, a father, or mother.

The Common of three is declined with Hic, hæc and hoc: as, Hic, hæc & hoc felix, happy.

The Doubtfull Gender is declined with Hic or hæc: as, Hic vel hæc dies, a day.

The Epicene Gender is declined with one article: and under that one article both kinds are signified: as, Hic passer, a sparrow: Hæc aquila, an eagle, both he and she.

The

An Introduction of the

The Declensions of Nounes.

I.

There be five declensions of Nounes.

The first is, when the Genitive and Dative case singular end in æ: The Accusative in am: The Vocative like the Nominative: The Ablative in à: The Nominative plurall in æ: The Genitive in arum: The Dative in is: The Accusative in as: The Vocative like the Nominative: The Ablative in is.

As in example:

Hæc mensa.
Hic Poëta.
Hic & hæc
verna.

Singulariter,	Nominat. hæc mensa.	Pluraliter,	Nominat. hæc mensæ.
	Genit. hujus mensæ.		Gen. harum mensarum.
	Dativo huic mensæ.		Dativo his mensis.
	Accus. hanc mensam.		Accusat. has mensas.
	Vocativo ô mensa		Vocat. ô mensæ.
	Ablat. ab hac mensa.		Ablat. ab his mensis.

Note.

Note that filia and nata, do make the Dative and the Ablative plurall in is, or in abus. Also dea, mula, equa, liberta, make the Dative and the Ablative case plurall in abus onely.

II.

The second is, when the Genitive singular ends in i: The Dative in o: The Accusative in um: The Vocative for the most part like the Nominative: The Ablative in o: The Nominative plurall in i: The Genitive in orum: The Dative in is: The Accusative in os: The Vocative like the Nominative: The Ablative in is.

As in example:

Hic vir.
Hic liber.
Hæc colus.
Hic logos.

Singulariter,	Nomin. hic magister.	Pluraliter,	Nomin. hi magistri.
	Gen. hujus magistri.		Gen. horum magistrorum.
	Dat. huic magistro.		Dativo his magistris.
	Acc. hunc magistrum.		Accus. hos magistros.
	Vocativo ô magister.		Vocativo ô magistri.
	Abl. ab hoc magistro.		Abl. ab his magistris.

Note.

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in us, the Vocative shall end in e: as, Nominativo

Eight Parts of Speech.

nativo hic Dominus, Vocativo ô Domine. Except Deus, that maketh ô Deus: and Filius, that maketh ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i: us, Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nounes following, make their Vocative in e, or in us: Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also, that all Nounes of the Gender Gender, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a: As in example:

Singulariter,	Nominat. hoc regnum.	Pluraliter,	Nominat. hæc regna.	Hoc damnum. Hoc malum. Hoc verbum.
	Genitivo hujus regni.		Gen horum regnorum.	
	Dativo huic regno.		Dativo his regnis.	
	Accusat. hoc regnum.		Accusat hæc regna.	
	Vocativo ô regnum.		Vocativo ô regna.	
	Ablat. ab hoc regno.		Ablat. ab his regnis.	

Except Ambo and Duo, which make the Gender gender in o, and be thus declined.

Pluraliter,	Nominativo Ambo, ambæ, ambo.	Likewise Duo.
	Genitivo Amborum, ambarum, amborum.	
	Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.	
	Accusativo Ambos, ambas, ambo.	
	Vocativo Ambo, ambæ, ambo.	
	Abl. Ambobus, ambabus, ambobus.	III.

The third is, when the Genitive singular endeth in is: The Dative in i: The Accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e, or i, and sometime in both: The Nominative plural in es: The Genitive in um, & sometime in ium: The Dative in bus, The Accusative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in bus.

As

An Introduction of the

As in example :

Hic patet.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter,	Nominativo hic lapis.	Pluraliter,	Nominat. hi lapides.
	Gen. hujus lapidis.		Gen. horum lapidum.
	Dativo huic lapidi.		Dativ. his lapidibus.
	Accus. hunc lapidem		Accusat. hos lapides.
	Vocativo ô lapis.		Vocativo ô lapides.
	Ablativo ab hoc lapide.		Abl. ab his lapidibus.

Hic vel hæc
bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter,	No. hic & hæc parēs	Pluraliter,	N. hi & hæ parētes.
	Genit. hujus parentis.		G. horū et harū parē-
	Dativo huic parenti.		D. his parētib. (rū.
	Ac. hūc & hāc parētē.		Ac. hos et has parētes
	Voc. ô parens (rente.		Vocat. ô parentes.
	Abl. ab hoc & hac pa-		Ab. ab his parētib.

iv. The fourth is, when the Genitive case singular endeth in us : The Dative in i : The Accusative in um : The Vocative like the Nominative : The Ablative in u. The Nominative plural in us : The Genitive in ium : The Dative in ibus : The Accusative in us : The Vocative like the Nominative : The Ablative in ibus.

As in example :

Hic gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter,	Nominat. hæc manus.	Pluraliter,	Nominat. hæ manus.
	Genit. hujus manus.		Gen. harum manuum.
	Dativo huic manui.		Dativo his manibus,
	Accus. hanc manum.		Accusat. has manus.
	Vocativo ô manus.		Vocativo ô manus.
	Ablat. ab hac manu.		Ablat. ab his manibus.

v. The fifth is, when the Genitive and Dative case singular do end in ei : The Accusative in em : The Vocative like the Nominative : The Ablative in e. The Nominative plural in es : The Genitive in erum : The Dative in ebus : The Accusative in es : The Vocative like the Nominative : The Ablative in ebus.

As

Eight Parts of Speech.

As in example.

Singulariter	{	Nom hic merities.	Pluraliter	{	Nominat. hi merities.	
		Gen hujus meridiei			Gen. borum meridierum	Hæc res.
		Dat. huic meridiei.			Dativo his meridiebus.	Hæc facies,
		Acc hunc meridiem.			Accusat. hos merities.	Hæc acies.
		Vocat. & merities.			Vocativo ô merities.	
		Abl ab hoc meridie.			Abl. ab his meridiebus.	

Note that all nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except merities and dies. Note.

The declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three terminations is thus declined, after the first and second declension ;

Singulariter	{	No bonus, bona, bonum.	Pluraliter	{	Nom boni, bonæ, bona.	Niger, a, um.
		Gen boni, bonæ, boni.			Gen bonorum, bonarû.	Tardus, a, um.
		Dat bono, bonæ bono.			Dat. bonis. (bonorum.	Satur, a, um.
		Acc bonû, bonam, bonû.			Ac bonos bonas, bona.	
		Voc. bone, bona bonum.			Voc boni, bonæ, bona.	
		Abl. bono, bonâ, bono.			Ablat. bonis.	

There are besides these, certain nouns adjectives of another manner of declining, which make the genitive case singular in *i*us, and the dative in *i* : which be these that follow with their compounds. An except.

Singulariter	{	Nom. unus, una, unû.	Pluraliter	{	Nom uni, unæ, una.	
		Gen. unius.			Gen. unorum, unarum,	
		Dat. uni.			Dat. unis. (unorum.	
		Acc. unum, unam, unû.			Acc. unos, unas una.	
		Voc. une, una, unum			Voc. uni, unæ, una.	
		Ablat. uno, unâ uno.			Ablat. unis.	

Note that unus, una, unum, hath not the plural number, but when it is joined with a word that lacketh the singular number : as, Unæ literæ, Una mœnia. Note.

In like manner be declined totus, solus, and also ullus, alius, alter, uter and neuter : saving that these five last rehearsed, lack the vocative case. Alius hath Aliud. neut.

An Introduction of the

A **noun** adjective of **three** articles is thus declined after the third declension.

Ingens. Solers. Capax. Vetus.	Singulariter	{ Nominat. <i>hic, hæc &</i> <i>hoc felix.</i> Genit. <i>hujus felici.</i> Dativo <i>huic felici.</i> Acc. <i>hunc & hanc fe-</i> <i>licem & hoc felix.</i> Vocativo <i>ô felix.</i> Ab. <i>ab hoc, hac & hoc</i> <i>felice, vel felici.</i> }	Pluraliter	{ Nom. <i>hi & hæ felices,</i> <i>& hæc felicia.</i> Gen. <i>horum, harum &</i> <i>horum felicium.</i> Dat. <i>his felicibus.</i> Ac. <i>hos & has felices,</i> <i>& hæc felicia.</i> V. <i>ô felices, & ô felicia</i> Abl. <i>ab his felicibus.</i> }
Levis & leve. Celer, celeris & celere. Melior & melius.	Singulariter	{ No. <i>hic & hæc tristis,</i> <i>& hoc triste.</i> Genit. <i>hujus tristi.</i> Dativo <i>huic tristi.</i> Accus. <i>hunc & hanc</i> <i>tristem, & hoc triste</i> V. <i>ô tristis, & ô triste</i> Ablat. <i>ab hoc, hac &</i> <i>hoc tristi.</i> }	Pluraliter	{ Nom. <i>hi & hæ tristes,</i> <i>& hæc tristia.</i> Gen. <i>horum, harum &</i> <i>horum tristium.</i> Dativo <i>his tristibus.</i> Acc. <i>hos & has tristes,</i> <i>& hæc tristia</i> V. <i>ô tristes, & ô tristia</i> Ablat. <i>ab his tristibus.</i> }

Comparisons of nouns.

A Dialects whose signification may increase or be diminished, may form comparison.

Three degrees of comparison.
The positive

There be three degrees of comparison: The positive, the comparative, and the superlative.

The positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, *Durus, Hard.*

The comparative.

The comparative somewhat exceedeth his positive in signification: as, *Durior, Harder.* And it is formed of the first case of his positive that endeth in *i*, by putting thereto or and *us*: as, of *Duri, hic & hæc durior, & hoc durius*: of *Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius*: of *Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.*

The superlative.

The superlative exceedeth his positive in the highest

Eight Parts of Speech.

highest degree: as, Durissimus, Hardest. And it is formed of the first case of his positive that endeth in i by putting thereto l and simus: as, of Duri, durissimus; of Tristi, tristissimus; of Dulci, dulcissimus.

From these generall rules are excepted these that follow; Bonus, melior, optimus: Malus, pejor, pessimus: Magnus, major, maximus: Parvus, minor, minimus: Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plus, plurimum.

Exception.

And if the Positive end in er, the superlative is formed of the nominative case, by putting to rimus; as, Pulcher, pulcherrimus.

Ater.
Teter.
Acer.

Also these nounes ending in lis, make the superlative by changing lis into limus: as, Humilis, humilissimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nounes ending in lis, do follow the generall rule aforesgoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maximé: as, Pius, magis pius, maximé pius: Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.

Igneus.
Impius.
Arduus.
Strenuus.

OF THE PRONOUNE.

Pronoune is a part of speech much like to a noune, which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras; whereof foure have

There be fifteen pronounes.

the vocative case; as, Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the vocative case.

To these may be added their compounds, Ego-met, tute, idem; and also, Qui, quæ, quod.

These eight Pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste,

An Introduction of the

- Primitives.** iste, hic, and is, be **Primitives**: so called, for because they be not deribed of others. And they be also called **Demonstratives**, because they shew a thing not spoken of before.
- Relatives.** And these six, Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be **Relatives**: because they rehearse a thing that was spoken of before.
- Derivatives.** These seven, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, be **Derivatives**: for they be deribed of their **Primitives**, Mei, tui, sui, nostri, and vestri.
- Five things belonging to a Pronoun.** There belongs to a **Pronoun** these five things; Number, Case, and Gender, as are in a **Pronoun**: Declension, and Person, as here followeth.

The Declensions of Pronounes.

There be foure Declensions of Pronounes.

The first declension. These three, Ego, tu, sui, be of the first declension, and be thus declined.

Singulariter	{	Nominat. Ego.	{	Pluraliter	Nominat. nos.
		Genit. mei.			Gen. nostrum vel nostri.
		Dativo mihi.			Dativo nobis.
		Accusat. me.			Accusat. nos.
		Vocativo caret.			Vocativo caret.
		Ablativo à me.			Ablativo à nobis.
Singulariter	{	Nominat. Tu.	{	Pluraliter	Nominat. vos.
		Genitivo tui.			Gen. vestrum vel vestri.
		Dativo tibi.			Dativo vobis.
		Accusat. te.			Accusat. vos.
		Vocativo ô tu.			Vocativo ô vos.
		Ablat. à te.			Ablat. à vobis.

Singulariter } Nominativo caret. } Accusativo se.
 and } Genitivo sui. } Vocativo caret.
 Pluraliter, } Dativo sibi. } Ablativo à se.

The second declension. These six, Ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the second declension, and be thus declined.

Singula-

Eight Parts of Speech.

Singulariter	{	Nom. iste, ista, istud.	}	Pluraliter	{	Nom. isti, istae, ista.
		Genitivo istius.				G. istorū, istarū, istorū.
		Dativo isti.				Dativo istis.
		Ac. istū istam, istud				Accus. istos istas, ista.
		Vocativo caret.				Vocativo caret.
		Abl. isto, istā isto.				Ablativo istis.

Ille is Declined like Iste; and also Ipse, saving that the neuter gender in the nominative case, and in the accusative case singular maketh ipsum.

Nominativo Hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic: as afoze in the Pounc.

Singulariter	{	Nom. is, ea, id.	}	Pluraliter	{	Nominativo ij, eæ, ea.
		Genitivo ejus.				Gen. eorum, earū, eorum.
		Dativo ei.				Dativo iis vel eis.
		Accus. eum, eam, id.				Accusat. eos, eas, ea.
		Vocativo caret.				Vocativo caret.
		Ablativo eo, eā, eo.				Ablativo iis vel eis.

Singulariter	{	Nom. qui, quæ quod.	}	Pluraliter	{	Nom. qui quæ, quæ.
		Genitivo cujus.				G. quorū, quarū, quorū.
		Dativo cui.				Dat. quibus vel quæis.
		Ac quem, quam quod.				Accus. quos, quas, quæ.
		Vocat. caret. (quī.				Vocativo caret.
		Abl. quo, quā, quo vel				Abl. quibus vel quæis.

Likewise Quis and Quid be Declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quis-quis is thus Declined;

No.	{	Quisquis	}	Ac.	{	Quic-	}	Abl.	{	Quoquo.	The compound of Quis.
		Quicquid.				quid.				Quaquā.	
										Quoquo.	

Where note, that Quid is alwayes a Substantive of the Neuter gender. Note.

These ave, Meus, tuus, suus, noster, and vester are of the third declension, and be Declined like nouns adjectives of thæ terminations, in this wise: The third declension.

An Introduction of the

Singulariter	{	Nom. meus mea, meū.	}	Pluraliter	{	Nom. mei. meæ, mea.
		Genit. mei meæ mei.				Gen. meorum, mearum,
		Dat. meo meæ meo.				Dat. meis. (meorum.
		Ac. meū, meam, meum.				Ac. meos, meas, mea.
		Vocat. mi, mea, meum.				Vocat. mei, meæ, mea.
		Ablat. meo meâ, meo.				Ablativo meis.

So is Noster declined, and tuus, suus, vester; saving that these three last do lack the vocative case.

The fourth declension.

Nostros, Vestros, and this nounce Cuius be of the fourth declension, and be thus declined:

Singulariter	{	No hic & hæc nostras,	}	Pluraliter	{	No hi & hæc nostrates
		& hoc nostrate.				& hæc nostratia.
		Gen. huius nostratis.				Gen. horum, harū, &
		Da. huic nostrati.				horum nostratium.
		Ac. hunc & hanc nostratē, & hoc nostrate.				Dat. his nostratibus.
		Vocat. ô nostras, & ô nostrate.				Ac. hos & has nostrates, & hæc nostratia.
		Ab. ab hoc, hac & hoc nostrate vel nostrati.				Vocat. ô nostrates, & ô nostratia.
						Ab. ab his nostratibus.

Note.

Here is to be noted, that Nostros, Vestros, and this Nounce Cuius, be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to countreys or nations, to sects or factions.

A Pronoun hath three Persons.

Persons
three,

The first person speaketh of himselfe: as, Ego, I; Nos, We.

The second person is spoken to: as, Tu, Thou; Vos, Ye. And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of: as, Ille, He; Illi, They: and therefore all Nouns, Pronouns, and Participles be of the third person.

OF

OF A VERB.

Verb is a part of speech declined with A Verb.
mood and tense, and betokeneth doing;
as, Amo, *I love*: or suffering; as, Amor,
I am loved: or being, as, Sum, *I am*.

Of verbs, such as have persons be called persons Verbs Personals.
as, Ego amo, Tu amas. And such as have no
persons, be called impersonals: as, Tedet, *It*
irreth; Oportet, *It behoveth*.

Of verbs personals there be five kinds, Active, Active
passive, neuter, deponent, and commune.

A verb active endeth in o, and betokeneth to do;
as, Amo, *I love*: and by putting to r, it may be a
passive, as, Amor.

A verb passive endeth in or, and betokeneth to Passive.
suffer; as, Amor, *I am loved*: and by putting away
r, it may be an active, as, Amo.

A verb neuter endeth in o, or m, and cannot Neuter.
take r to make him a passive: as, Curro *I runne*; Sum,
I am. And it is Englished sometime actively; as
Curro, *I runne*: And sometime passively; as Ægroto,
I am sick.

A verb deponent endeth in r like a passive, and Deponent,
yet in signification is but either active; as, Loquor
verbum, *I speak a word*: or neuter; as, Glorior, *I*
boast.

A verb commune endeth in r, and yet in signification Commune.
is both active and passive: as, Osculor te; *I kisse*
thee; Osculor à te, *I am kisse of thee*.

An Introduction of the

MOODS.

- Moods, six. **T**here be six moods: The Indicative, the Imperative, the Optative, the Potentiall, the Subjunctive, and the Infinitive.
- Indicative. The Indicative mood sheweth a reason true or false; as *Ego amo, I love: Or else asketh a question; as, Amas tu? Dost thou love?*
- Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as, *Ama, Love thou.*
- Optative. The Optative wisheth or desireth with these signes, *Would God, I pray God, or God grant, as, Utinam amem, I pray God I love: and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.*
- Potentiall. The Potentiall mood is known by these signes *May, can, might, would should, could, or ought: as Amem I may, or can love: without an adverb joyned with him.*
- Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some conjunction joyned with him: as *Cum amarem, When I loved And it is called the subjunctive mood, because it dependeth of another verb in the same sentence, either going before, or coming after: as, Cum amarem, eram miser: When I loved, I was a wretch.*
- Infinitive. The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be, and hath neither number, nor person, nor nominative case before him; and is known commonly by this signe, *To: as, Amare, To love. Also when two verbs come together without any nominative case between them, then the latter shall be the infinitive mood: as, Cupio discere, I desire to learn.*

GERUNDS.

Gerunde
three, Di,
Do, Dum,

There be moreover belonging to the infinitive mood of verbs, certain voices called Gerunds,

Eight Parts of Speech.

runds, ending in Di, do, and dum: which have both the active and passive signification: as, *Amandi, Of loving, or of being loved: Amando, In loving, or in being loved: Amandum, To love, or to be loved.*

SUPINES.

There be also pertaining unto verbs two supines: the one ending in *um*, which is called the first supine, because it hath the signification of the verb active; as, *Eo amatum, I go to love: And the other in u*, which is called the latter supine, because it hath for the most part the signification passive; as, *Difficilis amatu, Hard to be loved.*

Supines
two, in *um*
and *u*.

TENSES.

There be five tenses or times: the present tense, the preterimperfect, the preterperfect, the preterpluperfect, and the future tense.

Tenses five.

The present tense speaketh of the time that now is: as, *Amo, I love.*

Present
tense.

The preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, *Amabam, I loved, or did love.*

Preterim-
perfect.

The preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this signe *Have*: as, *Amavi I have loved.*

Preterper-
fect.

The preterpluperfect tense speaketh of the time more then perfectly past, with this signe *Had*: as, *Amaveram, I had loved.*

Preterplu-
perfect.

The future tense speaketh of the time to come, with this signe *Shall* or *will*: as, *Amabo, I shall or will love.*

Future.

PERSONS.

An Introduction of the

PERSONS.

Persons
three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love*; Tu amas. *Thou lovest*; Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*; Vos amatis, *Ye love*; Illi amant, *They love*..

CONJUGATIONS.

Conjugati-
ons four.

Verbs have four conjugations, which be known after this manner,

1 **The first conjugation hath a long before re and**
ris: as, Amare, amaris.

2 **The second conjugation hath e long before re and**
ris: as, Docere, doceris.

3 **The third conjugation hath e short before re and**
ris: as, Legere, legeris.

4 **The fourth conjugation hath i long before re and**
ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations
be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi,
amando, amandum: amatum, amatu: } **To love.**
amans, amaturus.

Docco, doces, docui, docere: docendi,
docendo, docendum: doctum, doctui: do- } **To teach.**
cens, docturus.

Lego, legis, legi, legere: legendi, le-
gendo, legendum: lectum, lectu: legens, } **To read.**
lecturus.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi,
audiendo, audiendum: auditum, auditu: } **To hear.**
audiens, auditorus.

Indicative

Eight Parts of Speech.

I Indicative Mood Present tense

Singular

Plurall

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love.
or or or or or or
do love, doest love, doth love, do love, do love, do love.

A Mo, amas, amat, } Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet, } Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit, } Legimus, legitis, legunt.
Audio, audis, audit, } Audimus, auditis, audiunt.

Preterim. } Amabam, } *I loved or did love.*
perf. tense } Docebam, } *bas, bat. Plur. bamus, batis, bant.*
singular, } Legebam,
} Audiebam,

Preterper- } Amavi, } *I have loved.*
fect tense } Docui, } *isti, it. Plur. imus, istis, erunt vel ere.*
singular, } Legi,
} Audivi,

Preterplu- } Amaveram, } *I had loved.*
perf. tense } Docueram, } *ras, rat. Plur. ramus, ratis, rant.*
singular, } Legeram,
} Audiveram,

Future } Amabo, } *I shall or will love,*
tense sing. } Docebo, } *bis, bit. Plur. bimus, bitis, bunt.*
} Legam, } *es, et. Plur. emus, etis, ent.*
} Audiam,

Imperative

An Introduction of the

Imperative Mood.

	Love thou.	Love he, or let him love.	Love we, or let us love.	Love ye.	Love they, or let them love.	
Present tense singular,	{	Amā, amato:	amet, amato:	{	Plur. amemus, amatores:	amate, amant, amanto.
		Doce, doceat:	doceat, doceat:		Pl. doceamus, doceat:	docete, doceant, doceat:
		Legē, legito:	legat, legito:		Plur. legamus, legat:	legite, legant, legunto.
		Audi, audito:	audiat, audito:		Pl. audiamus, audiat:	audite, audiant, audiant:

Optative Mood

God grant I love.

<i>Present tense singular, utinam</i>	{	<i>Amem, ames, amet.</i>	<i>Plur. utinam amemus, ametis, ent.</i>
		<i>Doceam.</i>	
		<i>Legam, Audiam,</i>	<i>is, at. Plur. utinam amus, atis, ant.</i>
<i>Preterimperfect tense singular, utinam</i>	{	<i>Amarem, Docerem,</i>	<i>Would God I loved or did love.</i>
		<i>Legerem, Audirem,</i>	<i>res, tet. Plur. utinam remus, retis, rent.</i>
<i>Preterperfect tense singular, utinam</i>	{	<i>Amaverim, Docuerim,</i>	<i>I pray God I have loved.</i>
		<i>Legerim, Audiverim.</i>	<i>tis, rit. Plur. utinam rimus, ritis, rint.</i>
<i>Preterpluperf. tense singular, utinam</i>	{	<i>Amavissem, Docuissē,</i>	<i>Would God I had loved.</i>
		<i>Legissem, Audivissem,</i>	<i>ses, set. Plur. utinam semus, setis, sent.</i>
<i>Future tense singular, utinam</i>	{	<i>Amavero, Docuero,</i>	<i>God grant I shall or will love hereafter.</i>
		<i>Legero, Audivero,</i>	<i>ris, rit. Plur. utinam rimus, ritis, rint.</i>

Potentiall

Eight Parts of Speech.

Potentiall Mood

I may or can love.

Present tense sing. { Amem, ames, amet. *Plur.* amemus, ametis, ament.
 { Doceam, } as, at. *Plural.* amus, atis, ant.
 { Legam, }
 { Audiam, }

Preterimperf. tense singular, { Amarem, } *I might, would, should, ought, or could love.*
 { Docerem, }
 { Legerem, } res, ret. *Plural.* remus, retis, rent.
 { Audirem, }

Preterperfect tense singular, { Amaverim, } *I might, would, should, or ought to have*
 { Docuerim, } (loved.)
 { Legerim, } ris, rit. *Plural.* rimus, ritis, rint.
 { Audiverim, }

Preterpluperf. tense singular, { Amavisset, } *I might, would, should, or ought to have*
 { Docuisset, } (loved.)
 { Legisset, } ses, set. *Plur.* semus, setis, sent.
 { Audivisset, }

Future tense sing. { Amavero, } *I may or can love hereafter.*
 { Docuero, }
 { Legero, } ris, rit. *Plural.* rimus, ritis, rint.
 { Audivero, }

Subjunctive Mood

When I love,

Present tense singular, cum { Amem, ames, amet. *Plur.* cum amemus, ametis, ent.
 { Doceam, } as, at. *Plural.* amus, atis, ant.
 { Legam, }
 { Audiam, }

Preterim-

An Introduction of the

Preterim- perf. tense sing. cum	{	Amarem,	}	res, ret. plural. cum remus, retis, rent.	}	When I loved or did love.
		Docerem,				
		Legerem,				
		Audirem,				

Preterperf. tense singu- lar, cum	{	Amaverim,	}	ris, rit. plural. cum rimus, titis, rint.	}	When I have loved.
		Docuerim,				
		Legerim,				
		Audiverim,				

Preterplu- perf. tense singular,	{	Amavissim,	}	les, set. plural. cum semus fetis, sent.	}	When I had loved.
		Docuissim,				
		Legissim,				
		Audivissim,				

Future tense sin- gular, cum	{	Amavero,	}	ris, rit. plural. cum rimus, ritis, rint.	}	When I shall or will love.
		Docuero,				
		Legero,				
		Audivero,				

Infinitive Mood

Present and preterimperf- ect tense.	{	Amare,	}	To	}	Lobe.
		Docere,				Teach.
		Legere,				Reade.
		Audire,				Heare.
Preterperfect tense & pre- terpluperfect tense.	{	Amavisse,	}	To have or had	}	Loved.
		Docuisse,				Caught.
		Legisse,				Read.
		Audivisse,				Heard.
Future tense,	{	Amaturum	}	esse, To	}	love
		Dociturum				teach
		Lecturum				reade
		Auditurum				heare

Gerunds	{	Amandi, of loving:	{	do, in loving:	{	dum, to love.
		Docendi, of teaching:		do, in teaching:		dum, to teach.
		Legendi, of reading:		do, in reading:		dum, to reade.
		Audiendi, of hearing:		do, in hearing:		dum, to heare.

Supines

Eight Parts of Speech.

<i>Supines</i>	{ Amatum,	{ To	{ love.	{ Amatu,	{ To be	{ loved.
	{ Doctum,		{ teach.			{ taught.
	{ Lectum,		{ reade.			{ read.
	{ Auditum,		{ heare.			{ heard.

A participle of the present tense, { Amans, loving.
 Docens, teaching.
 Legens, reading.
 Audiens, hearing.

The participle of the first future tense, { Auditorus, to heare, or about to heare.
 Lecturus, to reade, or about to reade.
 Docturus, to teach, or about to teach.
 Amaturus, to love, or about to love.

Before we decline any verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such verbs, we must learne to decline this verb *Sum* in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus : To be.

Indicative Mood

<i>Present tense sing.</i>	{	Sum, I am: es, est. <i>Pluraliter</i> Sumus, estis, sunt.
<i>Preterimperf. tense singular,</i>	{	Eram, I was: eras, erat. <i>Pluraliter</i> eramus, eratis: erant.
<i>Preterperfect tense singular,</i>	{	Fui, I have been: fuisti, fuit. <i>Pluraliter</i> fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.
<i>Preterpluperf. tense singular,</i>	{	Fueram, I had been: fueras, fuerat. <i>Pluraliter</i> fueramus, fueratis, fuerant.
<i>Future tense sing.</i>	{	Ero, I shall or will be: eris, erit. <i>Pluraliter</i> erimus, eritis, erunt.

Imperative

An Introduction of the

Imperative Mood

Present
ten. sing. { Sis, } be thou. { Sit, } pl. Simus { Sitis, } Sint,
 { Es, } { Esto. } { Este, } Sun-
 { Esto, } { Estote: } to.

Optative Mood

Present
tense singu- { Sim, I pray God I be: sis, sit. Plur utinam simus,
lar, utinam { sitis, sint.
Preterim-
perf. tense { Essem, would God I were: esses, esset Plur. utin.
sing. utin. { essemus, essetis, essent.
Preterper-
fect tense { Fucri'm, would God I had been: fuisses, fuisset.
sing. utin. { plural. utinam fuillemus, fuissetis, fuissent.
Preterplu-
perfect ten { Fuilsem, would God I had been: fuisses, fuisset.
sing utin. { plural. utinam fuillemus, fuissetis, fuissent.
Futur. ten. { Fuero, God grant I be hereafter: fueris, fuerit.
sing. utin. { plural. utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Potentiall Mood

Present
tense sing. { Sim, I may or can be: sis, sit. Plural. simus, sitis,
 { sint.
Preterim-
perf. tense { Essem, I might or could be: esses, esset. plural.
singular, { essemus, essetis, essent.
Preterperf. { Fucri'm, I might, could, should, or ought to have
tense sing. { been: fueris fuerit. plur. fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterplu-
perf. tense { Fuilsem, I might, could, should, or ought to had
singular, { been: fuisses, fuisset. Pl. fuillemus, fuissetis, fuissent.
Future
tense sing. { Fucri'm, I may or can be hereafter: fueris, fuerit.
 { Plur. fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive

Eight Parts of Speech.

Subjunctive Mood

<i>Present ten.</i> <i>sing. cū</i>	{	Sim, when I am : sis, sit. <i>Plural. cū simus, sitis, sint.</i>
<i>Preterimperf. tense</i> <i>sing. cū</i>		Essem, when I was : esses, esset. <i>Plural. cū essemus, essetis, essent.</i>
<i>Preterperf. tense singular, cū</i>	{	Fucri'm, when I have been : fueris, fuerit. <i>Plural. cū fucri'mus, fueritis, fuerint.</i>
<i>Preterpluperfect tense</i> <i>singul. cū</i>		Fuissem, when I had been : fuisses, fuisset. <i>Plural. cū fuissemus, fuissetis, fuissent.</i>
<i>Futur. tense</i> <i>sing. cū</i>	{	Fuero, when I shall or will be : fueris, fuerit. <i>Plur. cū fucri'mus, fueritis, fuerint.</i>

Infinitive Mood.

present and preterimperfect tense,	{	Esse, to be.	{	{ Preterperfect & preterpluperfect tense,	{	Fuisse,	{	to have or had been.
Future tense,		Fore vel futurum esse, to be hereafter.						

Verbs in Or of the four Conjugations, be declined after these examples.

A Mor, amâris, vel amâre : amatus sum vel fui, amâri : amatus, amandus. **To be loved.**

Doceor, docêris vel docêre : doctus sum vel fui, doceri : doctus, docendus. **To be taught.**

Legor, legeris vel legere : lectus sum vel fui, legi : lectus, legendus. **To be read.**

Audior, audiris vel audire : auditus sum vel fui, audiri : auditus, audiendus. **To be heard.**

C

Indicative

An Introduction of the

Indicative Mood

I am loved.

<i>Present tense sin- gular.</i>	{	Amor, amâris vel amâre, amatur.	{	<i>Plural.</i> mur, mini, ntur.
		Doceor, docêris vel docêre, docetur.		
		Legor, legeris vel legere, legitur.		
	{	Audior, audîris vel audire, auditur.		

I was loved.

<i>Preterim- perf. tense singular,</i>	{	Amabar,	{	baris vel bare, batur. <i>Plural.</i> bamur, ba- mini, bantur,
		Docebar,		
		Legabar,		
		Audiebar,		

I have been

<i>Preterper- fect tense singular,</i>	{	Amatus	{	tus es vel fuisti, tusest vel fu- it. <i>Plural.</i> ti sumus vel fui- mus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuêrunt vel fuêre.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

I had been

<i>Preterplu- perf. tense singular,</i>	{	Amatus	{	tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. <i>Plural.</i> ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fuera- tis, ti erant vel fuerant.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

I shall or will be loved.

<i>Future tense sing.</i>	{	Amabor,	{	bêris vel êre, itur. <i>Plur.</i> bimur, imini, untur.
		Docebar,		
		Legar,		
	{	Audiar,	{	êris vel êre, etur. <i>Plur.</i> emur, emini, entur.

Imperative Mood.

	<i>Be thou loved.</i>	<i>Let him be loved.</i>	<i>Let us be loved.</i>	<i>Be ye loved.</i>	<i>Let them be loved.</i>	
<i>Present tense sin- gular,</i>	{	Amare, ametur,	{	<i>Pl.</i> ame- mur.	{	Amamini, amentur, amaminor: amantor. Docemini, doceantur, doceminor: docentor. Legimini, legantur, legiminor: leguntor. Audiemini, audiantur, audieminor: audiuntor.
		amator: amator.				
		Docere, doceatur,				
		docetor: docetor.				
		Legere, legatur,				
	{	legitor: legitor.	{	<i>Pl.</i> lega- mur.		
	{	Audire, audiatur,	{	<i>Pl.</i> audi- mur.		
	{	auditor: auditor.	{	amur.		

Optative.

Eight Parts of Speech

Optative Mood

God grant I be loved.

Present <i>tense singular,</i> utinam	{	Amer, éris vel ére, étur. <i>Pl. utin. emur, emini, entur.</i> Doccar, Legar, Audiar,	}	aris vel are, atur. <i>Pl. utin. amur, amini, antur.</i>
--	---	--	---	--

Would God I were loved.

Preterim- <i>perfect tense singular,</i> utinam	{	Amarer, Doccerer, Legerer, Audirer,	}	reris vel rere, retur. <i>Plural. utinam remur, remini, rentur.</i>
--	---	--	---	---

I pray God I have been loved.

Preterper- <i>fect tense singular,</i> utinam	{	Amatus Doctus Lectus Auditus	}	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. <i>Plural. utinam ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.</i>
--	---	---------------------------------------	---	--

Would God I had been loved.

Preterplu- <i>perf. tense singular,</i> utinam	{	Amatus Doctus Lectus Auditus	}	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. <i>Plural. utinam ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.</i>
---	---	---------------------------------------	---	--

God grant I be loved hereafter.

Future <i>tense singular,</i> utinam	{	Amatus Doctus Lectus Auditus	}	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. <i>Plural. utinam ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i>
---	---	---------------------------------------	---	--

Potentiall Mood

I may or can be loved.

Present <i>tense singular,</i>	{	Amer, éris, vel ére, étur. <i>Plural. emur, emini, entur.</i> Doccar, Legar, Audiar,	}	aris vel are, atur. <i>Plur. amur, amini, antur.</i>
--	---	---	---	--

An Introduction of the

<i>Preterim- perf. tense singular,</i>	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: right; padding-right: 5px;"> Amarer, Doceat, Legeret, Audiret, </div>	<i>I would, should, or ought to be loved.</i> reris vel rere, retur. <i>Plural.</i> remur, remini, (rentur.
--	--	---

I would, should, or ought to have been loved.

<i>Preterper- fect tense singular,</i>	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: right; padding-right: 5px;"> Amatus Doctus Lectus Auditus </div>	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. <i>Plural.</i> ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
--	---	---

I would, should, or ought to had been loved.

<i>Preterplu- perf. tense singular,</i>	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: right; padding-right: 5px;"> Amatus Doctus Lectus Auditus </div>	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus es- set vel fuisset. <i>Plur.</i> ti essemus vel fuisset- mus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
---	---	---

<i>Future tense sing.</i>	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: right; padding-right: 5px;"> Amatus Doctus Lectus Auditus </div>	<i>I may or can be loved hereafter.</i> ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. <i>Plural.</i> ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.
-------------------------------	---	--

Sujunctive Mood

When I am loved.

<i>Present tense sin- gular, cum</i>	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: right; padding-right: 5px;"> Amer, eris vel ere, etur. <i>Plur.</i> cum emur, emini, entur, Docear, Legar, Audiar, </div>	aris vel are, atur. <i>Plural.</i> cum amur, amini, (antur.
--	---	--

When I was loved.

<i>Preterim- perf. tense sing. cum</i>	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: right; padding-right: 5px;"> Amarer, Doceat, Legeret, Audiret, </div>	reris vel rere, retur. <i>Plural.</i> cum remur, remini, rentur.
--	--	---

When I have been loved.

<i>Preterper- fect tense sing. cum</i>	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: right; padding-right: 5px;"> Amatus Doctus Lectus Auditus </div>	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. <i>Plur.</i> cum ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
--	---	---

Preterplu-

S. Giunchu oratio est orationaly etc.

Eight Parts of Speech.

When I had been loved.

preterpluperf. tense singular, cum	{	Amatus	}	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tu esset vel fuisset. <i>Pluraliter</i> cum ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

When I shall or will be loved.

Future tense singular, cum	{	Amatus	}	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. <i>Plural.</i> cum ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

Infinitive Mood

present and preterimperfect tense,	{	Amari,	}	To be	{	Loved.	}	Caught.
		Doceri,				Read.		
		Legi,				Heard.		
		Audiri,						

preterperfect and preterpluperfect tense,	{	Amatum	}	To have or had been loved.
		Doctum		
		Lectum		
		Auditum		

Future tense,	{	Amatum iri, vel amandum esse,	}	to	{	Loved	}	hereafter.	
		Doctum iri, vel docendum esse,				taught			
		Lectum iri, vel legendum esse,				be			read
		Auditum iri, vel audiendum esse,				heard			

A participle of the preterperfect tense,	{	Amatus,	}	Loved.	
		Doctus,			Caught.
		Lectus,			Read.
		Auditus,			Heard.

A participle of the Future in Dus.	{	Amandus,	}	To be	{	Loved.	}
		Docendus,				Caught.	
		Legendus,				Read.	
		Audiendus,				Heard.	

An Introduction of the
¶ Of certain Verbs going out of Rule,
which are declined and formed.
in manner following.

POSsum, potes, potui, posse, potens : **To may or can.**

Volo, vis, volui, velle : volendi, volendo, volendum : supinis caret, volens : **To will, or to be willing.**

Nolo, non vis, nolui, nolle : nolendi, nolendo, nolendum : supinis caret, nolens : **To nill, or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle : malendi, malendo, malendum : supinis caret, malens : **To have rather, or to be more willing.**

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse : edendi, edendo, edendum : esum, esu ; vel estum, estu : edens, esurus vel esturus : **To eat.**

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri : factus, faciendus : **To be made or done.**

Fero, feis, tuli, ferre : ferendi, ferendo, ferendum : latum, lati : ferens, laturus : **To bear or suffer.**

Feror, ferris, vel ferre, latus sum vel fui, ferri : latus, ferendus : **To be born or suffered.**

Indicative Mood.

<i>Present tense singular,</i>	}	P OSsum, potes, potest.	}	<i>Pluraliter,</i>	P OSsumus, potestis, possunt.
		Volo, vis, vult.			Volumus, vultis, volunt.
		Nolo, non vis, non vult.			Nolumus, non vultis, nolunt.
		Malo, mavis, mavult.			Malumus, mavultis, malunt.
		Edo, edis vel es, edit vel est.			Edimus, editis, vel estis, edunt.
		Fio, fis, fit.			Firmus, fitis, fiunt.
		Fero, fers, fert.			Ferimus, fertis, ferunt.
		Feror, ferris vel ferre, fertur.			Ferimur, ferimini, feruntur.

Preter-

Eight Parts of Speech.

Preterimperf. tense sing. { Poteram, Volebam, Nolebam, Malebam, Edebam, Fiebam, Ferebam, Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur. } as, at. *Pluraliter*, amus, atis, ant

Preterperf. tense sing. { Potui, Volui, Nolui, } { Malui, Edi, Tuli, } { isti, it. *Pluraliter*, imus, istis, } { sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. } { Factus Latus } *Plural.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuêrunt vel fuêre.

Preterpluperf. tense singular, { Potueram, Volueram, Nolueram, } { Malueram, Ederam, Tuleram, } { ras, rat. *Plural.* ramus, ratis, rant. } { eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plural.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant. } Factus Latus

Future tense sing. { Potero, teris, terit. *Plural.* Poterimus, eritis, erunt. } { Volam, Edam, } { Nolam, Fiam, } { es, et. *Plural.* emus, etis, ent. } { Malam, Feram } { Ferar, ferêris vel ferêre, ferêtur. *Plural.* feremur, feremini, ferentur. }

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

"An Introduction of the Imperative Mood

		Noli nolitō. <i>Plural</i> . Noliſe, nolitote.			
<i>Preſent tenſe ſin- gular,</i>	Es, eſto,	edat,	{ <i>Pl. Edamus,</i>	edite, eſte,	{ Edant, edunto.
	ede,	eſto,		eſtote,	
	edito :	edito.		editote :	
	Fito tu :	Fiat, fito.	{ <i>Pl. Fiamus,</i>	Fite, fitote,	{ Fiant, fiunto.
	Fer,	Ferar,	{ <i>plur. Fera-</i>	Ferte,	{ Ferant,
	ferto :	ferto :		fertote :	
	Ferre,	Feratur,	{ <i>Plur. Fe-</i>	Ferimini,	{ Ferantur,
	fertor :	fertor.		feriminor :	

Optative Mood

<i>present tense sin- gular, utinam</i>	Poſſim,	{ { Nolim,	{ is, it. <i>Plural</i> . utinam imus,	
	Velim,			
	Edam,	{ { Malim,	{ itis, int.	
	Fiam,			
	Feram,	{ as, at. <i>Plural</i> . utinam amus, atis, ant.		
	Ferar, raris vel rare, ratur,	{ <i>Pl. utin. amur, amini, antur.</i>		
<i>Preterim- perf. tense singular, utinam</i>	Poſſem,	{ { Ederem	{ es, et. <i>Plural</i> . utinam emus,	
	Vellem,			
	Nollem,	{ { Fierem,	{ etis, ent.	
	Mallem,			
	Ferrer, rēris vel rēre, rētur.	{ <i>Pl. utin. rēmur, remini, ren-</i>		
	Potuerim,	{ { Maluerim,	{ ris, rit. <i>Pluraliter</i> utinam	
	Voluerim,			
	Noluerim,	{ { Tuluerim,	{ rimus, ritis, rint.	
<i>Preterper- fect tense singular, utinam</i>	Factus	{ ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel		
	Latus	{ fuerit. <i>Pl. utinam</i> ti ſimus vel fuerimus, ti		
	Potuiſſem,	{ ſtis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.		
	Voluiſſem,	{ Maluiſſem,		
<i>Preterplu- perf. tense singular, utinam</i>	Noluiſſem,	{ Eduiſſem,		
	Potuiſſem,	{ Tuluiſſem,		
	Factus	{ eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſ-		
	Latus	{ ſet vel fuiſſet. <i>Plur. utin. ti eſſemus vel fu-</i>		
		{ iſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel		
		{ fuiſſent.		
		<i>Future</i>		

Future

Eight Parts of Speech.

Future tense sin- gular, utinam	Potuerō,	Maluerō,	ris, rit. plur. utinam rimus, ritis, rint.
	Voluerō,	Ederō,	
	Noluerō,	Tulerō,	
	Factus	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. plur. utin. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.	
	Latus		

The Potentia and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ onely in signification and signe of the Mood.

Infinitive Mood

Present tense and Preterim- perf. tense,	Possē,	Preterperfect & Pre- terpluperfect tense,	Potuisse.
	Vellē,		Voluisse.
	Nollē,		Noluisse.
	Mallē,		Maluisse.
	Edere vel esse,		Edisse.
	Ferre,		Tulisse.
Future tense.	Fieri,		Factum esse vel fuisse.
	Ferri,		Latum esse vel fuisse.
	Esse		
	Esse		
	Laturum esse.		Factum iri, vel faciendum esse.
			Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and Quo make Iam and Quam in the Preterimperfect tense of the Indicative mood, and Ibo and Quibo in the Future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation; saying that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood: the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the Future tense, of the Optative mood, the Potentia mood, and the Subjunctive mood; the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive mood: as of Amavi.

Tenses formed of the preterperfect tense.

An Introduction of the

Amavi, are formed Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and, Amavissim, amavisse, keeping i still.

Imper-
sonals.

Impersonals be declined throughout all Modes and Tenses in the voice of the third person Singular onely: as, Delectat, delectabar, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this signe *It*: as, *It* delecteth, Delectat. *It* becometh not, Non decet.

OF A PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech derived of a Verb: and taketh part of a Noun, as Gender, case, and declension: and part of a Verb, as Tense and signification: and part of both, as Number and figure.

Foure kinds
of partici-
ples.

There be foure kindes of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the future in rus, & another of the future in dus.

Present
tense.

A Participle of the Present tense hath his English ending in *ing*; as *Loving*: and his Latine in *ans*, or *ens*; as, *Amans*, *docens*. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative Mood by changing the last syllable into *ns*: as, *Amabam* *amans*. *Audiebam*, *audiens*. *Auxiliabar*, *auxilians*. *Poteram*, *potens*.

The first
Future tense
in

A Participle of the future in rus, betokeneth to do, like the Infinitive Mood of the Active voice: as, *Amaturus*, *to love* or *about to love*. And it is formed of the latter Supine, by putting to rus, as, *Doctus*, *Docturus*.

Preter tense

A Participle of the Preter tense hath his English

Eight Parts of Speech.

lish ending in *d, t, or n*; as *Loved, taught, slain*: and his Latine in *tus, sus, xus*; as *Amatus, vilus, nexus*; and one in *uus*, as *Mortuus*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *s*: as *Lectu, lectus*; except *Mortuus*.

A Participle of the Future in *dus* betokeneth to suffer, like the Infinitive Mood of the Passive voice: as, *Amandus, To be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the present tense, by changing *is* into *dus*: as, *Amanis, amandus*. Legentis, legendus. And it is also found to have the signification of the Participle of the present tense: as, *Legendis veteribus proficis, In reading old authours thou dost profit*.

The second Future tense in *dus*.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines, come two Participles: one of the Present tense, and another of the Future in *dus*: as of *Amo*, cometh *Amans, amaturus*: of *Curro*, *currens, cursurus*.

Of an active come two participles.

Of a verb Passive, whose Active hath the Supines, come two Participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in *dus*: as of *Amor*, cometh *Amatus, amandus*.

Of a passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in *dus*: as of *Auxilior*, cometh *auxilians, auxiliatus, auxiliaturus*.

Of a deponent three.

And if the verb Deponent do governe an Accusative case after him, it may form also a Participle in *dus*: as of *Loquor*, *loquendus*.

Of a verb Commune come foure Participles: as of *Largior*, cometh *largiens, largiturus, largitus, largiendus*.

Of a commune four.

Participles of the present tense be declined like Nouns adjectives of three articles: as, *Nominativo hic hæc & hoc amans, Genitivo hujus amanti, Dativo huic amanti, &c.*

Participles declined like Adjectives.

Parti-

An Introduction of the

Participles of other tenses be declined like
Nounes adjectives of three diuers endings: as,
Amaturus, amatura, amaturum: Amatus, amata, ama-
tum: Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

 An Adverb is a part of speech joy-
ned to the Verbs to declare their
signification.

Adverbs some be of Time: as,
Hodie, cras, heri, perendie, olim, Ali-
quando, nuper, quando.

Place: as, Ubi, ibi, hîc, istîc, illic, intus, foris.

Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.

Order: as, Indè, deinde, denique, postremò.

Asking or doubting: as, Cur, quare, unde,
quorum, num, nunquid.

Calling: as, Heus, ô, ehodum.

Affirming: as, Certè, nã, profectò, sanè, scilicet,
licèt, ettò.

Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam,
nequaquam. (fidius.)

Swearing: as, Pol, xdepol, hercle, medius.

Exhorting: as, Eia, agè, agitè, agetum.

Flattering: as, Sodes, amabò.

Forbidding: as, Nè.

Wishing: as, Utinam, si, ô si, ô.

Gathering together: as, Simul, unà, pariter,
non modò, nonsolum.

Parting: as, Seorsim, sigillatim, viciatim.

Choosing: as, Potiùs, imò.

A thing not finished: as, Penè, ferè, propè, vix,
modò, non.

Shewing: as, En, ecce.

Doubting: as, Forlan, forsitan, fortassis, fortassè.

Chance: as, Fortè, fortuitò.

Some

Eight Parts of Speech.

Some be of
Likenesse: as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velur.
Qualitie: as, Benè, malè, doctè, fortiter.
Quantitie: as, Multum, parum, minimum, paululum, plurimum.
Comparison: as, Tam, quàm, magis, minus, maximè.

Certain adverbs be compared: as, Doctè, doctius, doctissimè. Fortiter, fortius, fortissimè. Propè, propius, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casuall word to serbe unto joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non caver, post dolebit, He that bewareth not afore, shall be sorry afterward. Coram laudare, & clàm vituperare, inhonestum est, In ptesence to commend one, and behinde the back to dispraise, is an unhonest point.

OF A CONJUNCTION.

Conjunction is a part of speech, that joyneeth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
Disjunctives: as, Aut, ve, vel, seu, sive.
Discretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, atq.
Causals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

An Introduction of the

	Conditionals : as, Si, sin, modò, dum, dummodo.
Some be	Exceptives : as, Ni, nisi, quin, aliòquin, praterquam.
	Interrogatives : as, Nè, an, utrùm, necne, anne, nonne.
Some be	Illatives : as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.
	Adversatives : as, Et si, quanquam, quamvis, licèt, estò.
Some be	Redditives to the same : as, Tamen, at-tamen.
	Electives : as, Quàm, ac, atque.
	Diminutives : as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of speech most commonly set before other parts, either in Apposition, as *Ad patrem*; or else in Composition, as *Indoctus*.

These Prepositions following serve
to the *Accusative case*.

Ad, To.	{	Ante, Before.	{	
Apud, At.		Adversus,		Against.
		Adversum,		
Cis,	{	On this	{	Extra, Without.
Citra,	{	Ade.		Intra, Within.
Circum,	{	About.	{	Inter, Between.
Circa,	{			Infra, Beneath.
Contra,	{	Against.	{	Juxta, Beside, or nigh to.
Erga,	{	Towards.		Ob, For.
				Pone,

Eight Parts of Speech

Pone, Behind.	Ultra, Beyond.
Per, By, or through.	Præter, Beside.
Prope, Nigh.	Supra, Above.
Propter, For.	Circiter, About.
Secundum, { After.	Usque, Untill.
Post, {	Secus, By.
Trans, On the other side.	Versus, Towards.
	Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casuall word: as, Londinum versus, Towards London. And likewise may Penes be set also.

These Prepositions following serve
to the Ablative case.

A, ab, abs, From, or fro.	Pro, For.
Cum, With.	Præ, Before, or in comparison.
Coram, Before, or in presence.	Palam, Openly.
Clam, Privily.	Sine, { Without.
De, { Of or fro.	Absque, {
E, {	Tenus, Untill, or up to.
Ex, {	

Where note, that if the casuall word joyned with Tenus be the plurall number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, up to the eares. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also, that the voices of Prepositions being set alone without their casuall words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as in aforesaid in the Adverb.

These

An Introduction to the

These Prepositions following
serve to both cases.

In with this signe, *To*, to the Accusative case: as,
In urbem, *Into* the city. In without this signe *To*,
to the ablative case: as, In te spes est, *My* hope is
in thee. Sub nocte, *A* little before night.
Sub iudice lis est, *The* matter is before the Judge.
Super lapidem, *Upon* a stone.
Super viridi fronde, *Upon* a green leaf.
Subter terram, *Under* the earth.
Subter aquis, *Under* the water.

OF AN INTERJECTION.

An Interjection is a part of
speech which betokeneth a sud-
den passion of the minde under
an imperfect voice.

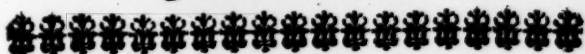
Some are of Mirth: as, *Evax*,
vah.

Some are of Sorrow: as,
Heu, *hei*.

Some are of

Dread: as, *Atat*.
Harbelling: as, *Papx*.
Disdaining: as, *Hem*, *vah*.
Shunning: as, *Apage*.
Praising: as, *Euge*.
Scorning: as, *Hui*.
Exclamation: as, *Proh Deum atque hominum*
fidem.
Cursing: as, *Vx*, *malum*.
Laughing: as, *Ha*, *ha*, *he*.
Calling: as, *Eho*, *oh*, *io*.
Silence: as, *Au*. And such others.

THE

THE CONCORDS of LATINE Speech.

Of the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latine speech there be three Concordes: The first, betwene the nominative case and the verb: The second, betwene the substantiue and the adiectiue; The third, betwene the antecedent and the relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latine, looke out the principall verb. If there be more verbs then one in a sentence, the first is the principall verb, except it be the infinitiue mood, or haue before it a relative; as, *that, whom, which*; or a conjunction, as, *Ut, that, Cum, when, Si, if*; and such others.

When ye haue found the verb, ask this question, *who? or what?* and the word that answereth to the question shall be the nominative case to the verb; except it be a verb impersonall, which will haue no nominative case. And the nominative shall in making and construing Latine be set before the verb; except a question be asked, and then the nominative is set after the verb, or after the signe of the verb: as, *Amas tu? Lovest thou? Venitne Rex? Doth the King come?*

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, *Amas tu, Love thou. Amato ille, Let him love.*

And sometime when this signe is, or there, cometh before the English of the verb: as, *Est liber*

D

meus,

The Construction of the

meus, *It is my book.* ^b Venit ad me a quidam, *There came one to me.* And that casuall word which cometh next after the verb, and answereth to this question *whom?* or *what?* made by the verb, shall commonly be the accusative case: except the verb doe properly governe another case after him to be construed withall: as, *Si cupis a placere b magistro, autere b diligentia; nec a sistantus b cessator, ubi calcaribus a indigeas,* *If thou covet to please thy master, use diligence; & be not so slack, that thou shalt need spurs.*

A verb personall agreeth with his nominative case in number and person: as, *a Praeceptor b legit, a vos vero b negligitis,* *The master readeth, and ye regard not.* Where note, that the first person is more worthy then the second, and the second more worthy then the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming betwene them, will have a verb plurall; which verb plurall shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, *a Ego & a tu b sumus in tuto,* *I and thou be in safegard.* *a Tu & a pater b periclitamini,* *Thou and thy father are in jeopardy.* *a Pater & a praceptor b accersunt te,* *Thy father and thy master have sent for thee.*

When a verb cometh betwene two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, *a Amantium a irae amoris a re-dintegratio b est,* *The falling out of lovers is the renewing of love.* *a Quid enim nisi a vota b supersunt?* *For what remaineth saving onely prayers?* *a Pectora percussit a pectus quon; a robora b sunt,* *She stroke her breast, and her breast turned into oak also.*

Here note also, that sometime the infinitive mood of a verb, or else a whole clause afore-going, or else some member of a sentence may be the nominative

Eight Parts of Speech.

native case to the verb: as, ^a Diluculo surgere salu-
berrimum ^b est, To arise betime in the morning is
the most wholesome thing in the world. ^a Multum-
scire vita ^b est jucundissima, To know much, is the
most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an adiective, ask this question,
who? or what? and the word that answereth
to the question, shall be the substantive to it.

The adiective, whether it be a noun, pronoun,
or participle, agreeth with his substantive, in case,
gender and number: as, ^a Amicus ^b certus in a re ^b in-
certa cernitur, A sure friend is tried in a doubtfull
matter. ^a Homo ^b armatus, A man armed. ^a Ager ^b co-
lendus, A field to be tilled. ^b Hic ^a vir, This man.
^b Meus ^a herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more
worthy then the Feminine, and the Feminine
more worthy then the neuter.

Many substantives singular having a connecti-
on copulative coming between them, will have an
adiective plurall; which adiective shall agree with
the substantive of the most worthy gender: as, ^a Rex
& regina ^b beati, The king and the queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a relative, aske this question
who? or what? and the word that answereth to
the question, shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that
goeth before the relative, and is rehearsed again
of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in
gender, number, and person: as, ^a Vir sapit, ^b qui pau-
ca loquitur, That man is wise that speaketh few
things, or words.

The Construction of the

Sometime the relative hath for his antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender and singular number: as, ^a In-tempore-veni, ^b quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all. But if the relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plurall number: as, ^a Tu multum dormis, & ^{aa} saepe-potas, ^b quae ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are naught for the body.

When this English *that*, may be turned into this English *which*, it is a relative; otherwise it is a conjunction, which in Latine is called quod, or ut: and in making Latine, it may elegantly be put away by turning the nominative case into the accusative, and the verb into the infinitive mood: as, Gaudeo ^a quod tu bene ^b vales: Gaudeo ^a te bene ^b valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo ^a ut tu ^b abeas: Jubeo ^a te ^b abire, I bid that thou goe hence.

Many antecedents singular, having a conjunction copulative between them, will have a relative plurall; which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^a Imperium & ^{aa} dignitas ^b quae petisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such case, though the substantives or antecedents be of the masculine or of the feminine gender, and none of them of the neuter; yet may the adjective or relative be put in the neuter gender: as, ^a Arcus & ^{aa} calami sunt ^b bona, The bow and arrows be good: ^a Arcus & ^{aa} calami ^b quae fregisti, The bow and arrows which thou hast broken.

The

Eight parts of Speech.

The case of the Relative.

When there cometh no nominative case betwene the relative and the verb, the relative shall be the nominative case to the verb: as, Miser est ^a qui nummos ^b admiratur. Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a nominative case betwene the relative and the verb, the relative shall be such case as the verb will have after him: as, Felix, ^b quem ^{aa} faciunt aliena ^a pericula cautum, Happy is he, whom other mens harms doe make to beware.

As the relative may be the nominative case to the verb, so it may be the substantive to the adiective that is ioyned with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, ^a quod omnium est ^b sordidissimum, Love not thou riches, which to doe is the most beggerly thing in the world.

Pounes interrogatives and indefinites folloze the rule of the relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the verb, like as the relative doth: as, Hei mihi! qualis erat? Talis erat, ^b qualem nunquam ^a vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the relative is not alwayes governed of the verb that he cometh before, but sometime of the infinitive mood that cometh after the verb: as, ^b Quibus voluisti me gratias ^a agere, egi, What persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, ^b Quibus rebus ^a adductus fecisti? With what things moved didst thou it?

Sometime of the gerund: as, ^b Quæ nunc non est ^a narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the preposition set before him: as, ^b Quem ^a in locum deducta res sit, vides, Unto what

The Construction of the

state the matter is now brought, thou seest.

Sometime of the substantive that it doth accord with: as, Senties ^b qui ^a vir siem, Thou shalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of speaking, qui is an indefinite and not a relative.

Sometime of a noune partitive or distributive: as, ^b Quarum rerum ^a utram minùs velim, non facillè possum existimare, Of the which two things whether I would with lesse will have, I cannot easily esteeme.

Sometime it is put in the genitive case, by reason of a substantive coming next after him: as, Ego illum non novi, ^b cuius ^a causâ hoc incipis, I know him not for whose cause thou beginnest this matter.

Sometimes it is otherwise governed of a noune substantive: as, Omnia tibi dabuntur, ^b quibus ^a opus habes, All things shall be given thee, which thou hast need of.

Sometime of an adverb: as, ^b Cui utrùm ^a obviam procedam, nondum statui, Whom whether I will goe to meet with I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative case with this signe then, & is governed of the comparative degree coming after him: as, Vtere virtute, ^b quâ nihil est melius, Use vertue, then the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative case absolute: as, Quantum erat Julius Cæsar, ^a ^b quo Imperatore, Romani primum Britanniam ingressi sunt! How worthy a man was Julius Cæsar, under whose conduct the Romanes first entred into Britain!

Also when it signifieth an instrument where-with a thing is to be done, it is put in the ablative case: as, Ferrum habuit, ^b quo se ^a occideret, He had a knife wherewith he would have slain himself.

When a relative cometh between two substantives

Eight Parts of Speech.

tives of divers genders, it may indifferently accord with either of them : as, ^a Avis ^b quæ passer appellatur ; or, Avis ^b qui ^a passer appellatur, The bird which is called a sparrow. Yea, though the substantives be of divers numbers also : as, Estne ea ^a Lutetia, ^b quam nos Parisios dicimus ? Is not that called Lutetia, that we doe call Paris ? Or else, Estne ea Lutetia, ^b quos nos ^a Parisios dicimus ?

Constructions of nounes substantives.

When two substantives come together betokening divers things, the later shall be the genitive case: as, ^a Facundia ^b Ciceronis, The eloquence of Cicero. ^a Opus ^b Virgilii, The worke of Virgil. ^a Amator ^b studiorum, A lover of studies. ^a Dogma ^b Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, ^a Pater meus ^b vir, amat ^a me ^b puerum. My father being a man, loveth me a childe.

When the English of this word res, is put with an adjective, ye may put away res, & put the adjective in the neuter gender, like a substantive: as, ^{ab} Multa me impediêrunt, Many things have letted me. And being so put, it may be the substantive to an adjective: as, ^a Pauca his ^b similia, A few things like unto these. ^a Nonnulla ^b hujusmodi, Many things of like sort.

An adjective in the neuter gender, put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, ^a Multum ^b lucri, Much gain. ^a Quantum ^b negotii ? How much businesse ? ^a Id ^b operis, That work.

Words importing indument of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noune substantive, or a verb substantive, may be put in the ablative case,

The Construction of the

or in the genitive: as, ^a Puer ^b bonâ-indole; or ^a Puer ^b bonæ-indolis, **A** childe of a good towardnesse; ^a Puer ^b boni-ingenui; or ^a Puer ^b bono-ingenio, **A** childe of a good wit.

Opus and **Ufus** when they be Latine for need, require an ablative case: as, ^a Opus est mihi tuo ^b iudicio, **I** have need of thy iudgement. ^a Viginti ^b minis ^a usus est filio, **M**y sonne hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a genitive case: as, ^a Cupidus ^b auri, **C**ovetous of money. ^a Peritus ^b belli, **E**xpert of warfare. ^a Ignarus ^b omnium, **I**gnorant of all things. ^a Fidens ^b animi, **B**old of heart. ^a Dubius ^b mentis, **D**oubtfull of minde. ^a Memor ^b præteriti, **M**indfull of that is past. ^a Reus ^b furti, **A**ccused of theft.

Nounes partitives, and certaine interrogatives, with certaine nounes of number, require a genitive case: as, ^a Aliquis, ^{uter}, ^{neuter}, ^{nemo}, ^{nullus}, ^{solus}, ^{unus}, ^{medius}, ^{quisque}, ^{quisquis}, ^{quicunque}, ^{quidam}, ^{quis} for ^{aliquis}, or ^{quis} an interrogative: as, ^a Unus, ^{duo}, ^{tres}: ^a Primus, ^{secundus}, ^{tertius}, &c. as, ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Primus ^b omnium.

When a question is asked, the answer in Latine must be made by the same case of a noun, pronoun, or participle, and by the same tense of a verb that the question is asked by: as, ^a Cujus est fundus? ^b Vicini. ^a Quid ^a agitur in ludo literario? ^b Studetur. **E**xcept a question be asked by ^a Cujus, ^{ja}, ^{jum}: as, ^a Cuius est sententia? ^b Ciceronis. **O**r by a word that may governe divers cases: as, ^b Quanta ^a emisti libram? ^{bb} Parvo. **O**r except I must answer by one of these possessives, ^a Meus, ^{tuus}, ^{suus}, ^{noster}, ^{vester}: as, ^a Cujus est domus? ^{non} ^b vestra, ^{sed} ^{bb} nostra.

Nounes

Eight Parts of Speech.

Nounes of the comparatibe degree, being put partitibely, that is to say, having after them this English, *of*, or *among*, require a genitive case: as, *b Aurium a mollior est sinistra*, Of the eares, the left is the softer. *Cicero b Oratorum a eloquentissimus*, Cicero the most eloquent of Orators.

Nounes of the comparatibe degree, having *then* or *by* after them, doe cause the word following to be the ablative case: as, *a Frigidior b glacie*, More cold then ice. *a Doctior b multo*, Better learned by a great Deale. *Uno b pede a altior*, Higher by a foot.

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikenesse, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as, *Labor est a utilis b corpori*, Labour is profitable to the body. *a Aequalis b Hectori*, Equall to Hector. *b Idoneus b bello*, fit for war. *a Jucundus b omnibus*, Pleasant to all persons. *b Parenti a supplex*, Suppliant to his father. *b Mihi a proprium*, Proper to me.

Likewise nounes adjectives of the passive signification in *bilis*, and participials in *dus*: as, *a Flebilis, aa flendus b omnibus*, To be lamented of all men. *a Formidabilis, aa formidandus b hosti*, To be feared of his enemy.

The Accusative case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after adjectives in the accusative case, and sometime in the ablative case: as, *Turris a alta b centum-pedes*, A tower an hundred foot high. *Arbor a lata b tres-digitos*, A tree three fingers broad. *Liber a crassus b tres-pollices, vel bb tribus-pollicibus*, A book three inches thick.

The

The Construction of the

The Ablative case.

A Dialectes signifying fulnesse, emptinesse, plenty, or wanting, require an ablative case, & sometime a genitive: as, ^b Copiis ^a abundans. Crura ^b thymo ^a plena ^a Vacuus ^b ira ^b ira. Nulla epistola ^a inanis ^b re aliqua. ^a Ditiſſimus ^b agri. ^b Stultorum ^a plena sunt omnia. Quis, nisi ^b mentis ^a inops: oblatum respuat aurum? ^a Integer ^b vitæ, ^b sceleris que ^a purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. ^a Expers ^b omnium. Corpus ^a inane ^b animæ.

These adiectives, Dignus, indignus, præditus, cap-
tus, contentus, **with such others, will have an abla-**
tive case: as, ^a Dignus ^b honore. ^a Captus ^b oculis.
^b Virtute ^a præditus. ^b Paucis ^a contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus,
may in stead of the ablative case have an infinitive
mood of a verb: as, ^a Dignus ^b laudari, **Worthy to be**
praised. ^a Contentus ^b vivere. **Content to**
live in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the prinitives, Mei, tui,
sui, nostri, and vestri, be used when suffering or
passion is signified: as, ^a Pars ^b tui. ^a Amor ^b mei. **But**
when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster,
and vester be used: as, ^a Ars ^b tua. ^a Imago ^b tua.

These genitive cases, Nostrum, vestrum, be used
after distributives, partitives, comparatives, and
superlatives: as, ^a Nemo ^b vestrum. ^a Aliquis ^b no-
strum. ^a Major ^b vestrum. ^a Maximus natu ^b nostrum.

Construction of the Verb: and first with

the Nominative case.

SUM, forem, fio, existo, and certain verbs pas-
sives: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor,
existimor, videor, **with other like, will have such case**
after

Eight Parts of Speech:

after them, as they have before them: as, ^a Fama
^{aa} est ^b malum. *Fame is an evil thing.* ^a Malus culturâ
^{aa} fit ^b bonus, *An evil person by due ordering or
governance is made good.* ^a Crœsus ^{aa} vocatur ^b dives,
Crœsus is called rich. ^a Horatius ^{aa} salutatur ^b Poëta,
Horace is saluted by the name of Poet. ^a Malo ^a te
^b divitem ^{aa} esse, quàm haberi, *I had rather thou
wert rich indeed, then so accounted.*

Also verbs that betoken bodily moving, going,
resting, or doing, which be properly called verbs of
gesture: as, ^a Eo, ^a incedo, ^a curro, ^a sedeo, ^a apparo, ^a bibo,
^a cubo, ^a studeo, ^a dormio, ^a somnio and such other like, as
they have before the a nominative case of the doer
or sufferer, so may they have after them a nomina-
tive case of a noun, or participle, declaring the man-
ner of circumstance of the doing or suffering: as
^a Incedo ^b claudus, *I go lame.* ^a Petrus ^{aa} dormit ^b se-
^curus. *Peter sleepeth void of care.* ^a Tu ^{aa} cubas ^b su-
^ppinus, *Thou liest in bed with thy face upward.*
^a Somnias ^b vigilans, *Thou dreamest waking.* ^a Stu-
^deto ^b stans, *Study thou standing.* And likewise
in the accusative case: as, ^a Non decet ^a quenquam
^{aa} meiere ^b currentem. ^{aut} ^{bb} mandentem, *It doth not
become any man to pisse running, or eating.*

And generally, when the word that goeth before
the verb, and the word that cometh after the
verb belong both to one thing, that is to say, have
respect either to other, or depend either of other,
they shall be put both in one case, whether the verb
be transitive or intransitive, of what kinde soever
the verb be: as, ^a Loquor ^b frequens, *I speak often.*
^a Taceo ^b multus, *I hold my peace much.* ^a Scribo
^epistolas ^b rarissimus, *I write letters very seldome.*
^a Ne ^a assuescas ^{aa} bibere vinum ^b jejunos, *Accustome
not thy selfe to drinke wine next thy heart, or not
having eaten somewhat before.*

The

The Construction of the

The Genitive case.

This Verb Sum, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty, or guise, it causeth the noun, pronoun, or participle following to be put in the genitive case: as, *Hæc vestis a est b patris*, This garment is my fathers. *b Insipientis a est dicere, non putâram*, It is the property of a fool to say, I had not thought. *Extremæ a est b dementiæ discere dediscenda*, It is a point of the greatest folly in the world, to learne things that must afterward be learned otherwise. *b Orantis b est nihil nisi cœlestia cogitare*, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have minde on nothing but heavenly things. Except that these pronounes, *Meus, tuus, suus, noster*, and *vester*, shall in such manner of speaking be used in the nominative case: as, *Hic codex a est b meus*, This booke is mine. *Hæc domus a est b vestra*, This house is yours. *Non a est mentiri b meum*, It is not my guise (or property) to lie. *b Nostrum a est injuriam non inferre*, It is our parts not to doe wrong. *b Tuum a est omnia juxta pati*, It is thy part (or dutie) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteeme or to regard, require a genitive case betokening the value: as, *b Parvi b ducitur probitas*, Honesty is reckoned little worth. *b Maximæ a penditur nobilitas*, Noblenesse of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting, or assailing, will have a genitive case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or els an ablative case, most commonly without a preposition: as, *Hic b furti se a alligat, vel bb furto. a Admonuit*

Eight Parts of Speech

monuit me ^b errati, *vel* ^{bb} errato. ^b De pecuniis-repetundis ^a damnatus est.

Satago, misereor, miseresco, require a genitive case: as, ^b Rerum suarum ^a satagit. ^a Misereri ^b mei Deus.

Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini, will have a genitive, or an accusative case: as, ^a Reminiscor ^b historiarum. ^a Obliviscor ^b carminis. ^a Recordor ^b pueritiam. ^a Obliviscor ^b lectionem. ^a Memini ^b tui, *vel* ^{bb} te, I remember thee. ^a Memini ^b de te, I spake of thee. ^a Egeo, or ^a indigeo ^b tui, *vel* ^{bb} te, I have need of thee. ^a Potior ^b urbis, I conquer the city. ^a Potior ^b voto, I obtaine my desire.

The Dative case.

All manner of verbs put acquisitevely, that is to say, with these tokens *to* or *for* after them, will have a dative case: as, Non ^b omnibus ^a dormio, I sleep not to all men. ^b Huic ^a habeo, non ^b tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this rule do also belong verbs betokening

Profit or disprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, compono, confero.

Give or restore: as, Dono, reddo, refero.

Promise or to pay: as, Promitto, polliceor, solvo

To **C**ommand or shew: as, Impero, indico, monstro

Trust: as, Fido, confido, fidem habeo.

Obey, or to be against: as, Obedio, adulo, repugno.

Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, irascor.

Also Sum, with his compounds, except Possum:

Also verbs compound with satis, bene, and male, as, Satisfacio, benefacio, malefacio: Finally, certain verbs compound with these prepositions, Prae, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a dative case: as, Praeluceo, adjaceo, condono, suboleo,

The Construction of the

eleo, antesto, posthabeo, obijicio, insulto, intersero.

This verb *Sum*, *es*, *fui*, may oftentimes be set for *habeo*; and then the word that seemeth in the English to be the nominative case, shall be put in the Dative, and the word that seemeth to be the accusative case, shall be the nominative: as, *a* Est *b* mihi *a* mater, I have a mother. Non *a* est *b* mihi *a* argentum, I have no money. But if *Sum* be the infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as, *Scio* *b* tibi non esse *a* argentum, I know thou hast no money.

Also when *Sum* hath after him a nominative case and a dative, the word that is the nominative case, may be also the dative: so that *Sum* may in such manner of speaking be construed with a double dative case: as, *a* Sum *b* tibi *bb* praesidio, I am to thee a safeguard. *Hæc res* *a* est *b* mihi *bb* voluptati, This thing is to me a pleasure.

And not onely *Sum*, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double dative case; one of the person, and another of the thing: as, *a* Do *b* tibi *vestem* *bb* pignori. *a* Verto hoc *b* tibi *bb* vitio. Hoc tu *b* tibi *bb* laudi *a* ducis.

The Accusative case.

VERBS transitives are all such as have after them an accusative case of the doer or sufferer whether they be active, communt, or deponent: as, *Ulus* *b* promptos *a* facit. *Fœminæ* *a* ludificantur *b* viros. *a* Largitur *b* pecuniam.

Also verbs neuters may have an accusative case of their own signification: as, *Endymionis* *b* somnum *a* dormis. *a* Gaudeo *b* gaudium. *a* Vivo *b* vitam.

Verbs of asking, teaching, & araying, will have two accusative cases; one of the sufferer, and another of the thing: as, *b* Rogo *b* te *bb* pecuniam. *a* Doceo *b* te *bb* literas. *b* Quod *bb* te jamdudum *b* hortor. *a* Exuo *b* me *bb* gladium.

The

Eight Parts of Speech.

The Ablative case.

All verbs require an ablative case of the instrument, put with this signe *with* before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, ^a Ferit eum ^b gladio. ^a Taceo ^b metu. Summâ ^a eloquentiâ causam ^a egit.

The word of price is put after verbs in the ablative case: as, ^a Vendidi ^b auro. ^a Emptus sum ^b argenteo: Except these genitives, when they be put alone without substantives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quancunque: as, ^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certè ^b pluris quàm ^a vellem. Saving that after verbs of price we shall alwayes use these adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus, in stead of their casualls.

Verbs of plentie or scarcenesse, filling, emptying, loading, or unloading, will have an ablative case: as, ^a Affluis ^b opibus. ^a Cares ^b virtute. ^a Expleo te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stomachum ^b cibo. ^a Levabo te hoc ^b onere. Likewise, Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an ablative case, with ^a, ^{ab}, ^è, ^{ex}, or ^{de}: as, ^a Accepit literas ^b à Petro. ^a Audivi ^b ex nuncio. Longè ^a distat ^b à nobis. ^a Eripui te ^b è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into the dative: as, ^a Subtraxit ^b mihi cingulum. ^a Eripuit ^b illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, ^a Præfero hunc multis ^b gradibus, I preferre this man by many degrees. ^b Paulo intervallo illum ^a superat, He is beyond the other but a little space.

The Construction of the

A **noun**, or a **pronoun** substantive, joyned with a **participle** expressed or understood, and having none other word wherof it may be governed, it shall be put in the **ablative** case absolute: as, ^a Rege ^b veniente, hostes fugerunt, The king coming, the enemies fled. ^a Me ^b duce, vinces, I being captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words, *Dum, cum, quando, si, quancquam, postquam*: as, ^a Rege ^b veniente; *id est*, *Dum veniret Rex.* ^a Me ^b duce; *id est*, *Si ego dux fuero.*

Constructions of Passives.

A **Verb** passive will have after him an **ablative** case with a **preposition**, or sometime a **dative** of the doer: as, *Virgilius* ^a legitur ^b à me. ^b Tibi fama ^a petatur. And the same **ablative** or **dative** shall be made by the **active**: as, ^a Ego ^b lego *Virgilium.* ^b Petas ^a tu famam.

Gerunds.

Gerunds and **supines** will have such cases as the verbs that they come of: as, *Orium* ^a scribendi ^b literas. *Ad* ^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum ^b Poëtas.

When the **English** of the **infinitive** moveth after any of these **nounes** substantives, *Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus*. and others like, if the verb should be of the **active** voice, it shall be made by the **gerund** in *di*: And the same **gerund** in *di* is used also after certain **adjectives**; as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Peritus ^b jaculandi. ^a Gnavus ^b bellandi.

When

Eight Parts of Speech.

When ye have an English of the participle of the present tense, with this signe of *oz* with, coming after a nounne adjective, it shall in Latine making be put in the gerund in *do*: as, ^aDefessus sum ^bambulando, I am wearie of walking.

Also the English of the participle of the present tense coming without a substantive, with this signe in *oz* by before him, shall in Latine making be put in the gerund in *do*: as, Cæsar, ^bdando, ^bsublevando, ^bignoscendo, gloriam ^aadeptus est. ^bIn-apparando totum hunc ^aconsumunt diem. And the same gerund in *do* is used either without a preposition, or with one of these prepositions, A, ^{ab}, ^{de}, ^è, ^{ex}, ^{cum}, ⁱⁿ, ^{pro}: as, Deterrent ^aà ^bbibendo. ^aAb ^bamando. Cogitat ^ade ^bedendo. Ratio bene scribendi ^acum ^bloquendo conjuncta est.

The English of the infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the gerund in *dum*: as, Dies mihi ut satis sit ^aad ^bagendum, vereor, I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The gerund in *dum* is used after one of these prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, ^aAd ^bcapiendum hostes. ^aOb (vel ^apropter) ^bredimendum captivos. ^aInter ^bcœnandum. ^aAnte ^bdamnandum.

And when ye have this English *must* or *ought* in a reason, where it seemeth to be made by this verb *oportet*, it may be put in the gerund in *dum*, with this verb *est* set impersonally; and then the word that seemeth in the English to be the nominative case, shall be put in the dative: as, ^aAbeundum est ^bmihi, I must go hence.

¶

Supines.

The Construction of the

Supines.

The first Supine hath his Active Signification; and is put after Verbs and Participles, that betoken moving to a place: as, ^a Eo ^b Cubitum. ^b Spectatum ^a admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his Passive Signification, and is put after Nounes Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood passive: as it may be indifferently said in Latine, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri, Easy to be done. ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici, Unhonour to be spoken.

The Time.

Nounes that betoken part of time be commonly put in the ablative case: as, ^b Nocte ^a vigilas. ^b Luce ^a dormis. But nounes that betoken continuall term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the accusative case: as, ^b Sexaginta-annos ^a natus. ^b Hyemem-totam ^a stertis.

Space of Place.

Nounes that betoken space between place and place, be commonly put in the accusative case: as, ^b Pedem hinc nē ^a discesseris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

Nounes Appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a verb that signifieth In a place, To a place, From a place, or By a place: as, ^a Vivo ^b in Anglia. ^a Veni ^b per Galliam ^{bb} in Italiam. ^a Proficiscor ^b ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper name

Eight Parts of Speech.

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the genitive case: as, ^a Vixit ^b Londini. ^a Studuit ^b Oxoniæ.

And these nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used: as, ^a Procumbit ^b humi bos. ^b Militiæ ^a enutritus est. ^b Domi ^{bb} bellique otiosi ^a vivitis.

But if the place be of the third declension, or the plurall number, it shall be put in the dative or in the ablative case: as, ^a Militavit ^b Carthagini, or ^{bb} Carthagine. ^b Athenis ^a natus est. Likewise we say, ^b Ruri, or ^{bb} Rure ^a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the accusative case without a preposition: as, ^a Eo ^b Romam. Likewise, ^a Confero me ^b domum, ^a Recipio me ^b brus.

From a place, or By a place, if the place be a proper name, it shall be put in the ablative case without a preposition: as, ^a Discessit ^b Londino. ^a Profectus est ^b Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, ^a Abiit ^b domo, ^b Rure ^a reversus est.

Impersonals.

A Verb impersonall hath no nominative case before him; and this word it, or there is commonly his signe: as, Decet, It becommeth. ^a Oportet ^b aliquem esse, There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the nominative case, shall be such case as the verb impersonall will have after him: as, ^b Me ^a oportet, I must. ^b Tibi ^a licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casuall words, except Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, and cuiâ, the ablative cases of the

The Construction of the

pronounes possessives: as, ^a Interest ^b omnium recte agere. ^b Tu ^a refert teipsum nōsse.

Certain impersonals require a dative case: as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodelt, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and otherlike. Some will have an accusative case onely: as, Delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive: as, ^{bb} Nostri ^b nosmet ^a pōniter. ^b Me ^{bb} civitatis ^a tēdet. ^a Pudet ^b me ^{bb} negligentiz. ^a Miseret ^b me ^{bb} tui. ^b Me ^{bb} illorum ^a miserefcit.

Verbs impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do govern such case as the verbs neuters which they come of: as, ^a Parcatur ^b sumptui, Let cost be spared. Because we say, ^a Parcamus ^b pecuniaz, Let us spare cost.

A verb impersonall of the passive voice, hath like case as other verbs passives have: as, ^a Benefic mul-
tis ^b à principe. Yet many times the case is not ex-
pressed, but understood: as, Maximā vi ^a certatur;
subaudi ^b ab illis.

When a deed is signified to be Done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonall in tur: as, ^b In ignem posita est, ^a fletur.

A Participle.

Participles governe such cases as the verbs that they come of: as, ^a Fruturus ^b amicis. ^a Consulens ^b tibi. ^a Diligendus ^a ab omnibus.

Here note, that participles may foure manner of wayes be changed into nounes. The first is when the voice of a participle is construed with another case then the verb that it cometh of: as, ^a Appetens ^b vini, Crady of wine.

The

Eight Parts of Speech:

The second when it is compounded with a preposition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withall: as, *Indoctus, innocens.*

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as, *Amans, amantior, amantissimus: Doctus, doctior, doctissimus.*

The fourth, when it hath no respect, nor expresse difference of time: as, *Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus, idest, amari dignus, A childe worthy to be loved. And all these are properly called nounes participialls.*

Participles when they be changed into nounes require a genitive case: as, *a Fugitans blicium. a Indoctus b pilæ. a Cupientissimus b tui. b Lactis a abundans.*

The participiall voices, *Perosus, exosus, pertæsus,* have alwayes the active signification, when they govern an accusative case: as, *a Exosus b sævitiam, Hating cruelty. b Vitam a pertæsus, Weary of life.*

The Adverb.

Adverbs of quantitie, time, and place, do require a genitive case: as, *a Multum b lucri. a Tunc b temporis. a Ubique b gentium.*

Certain adverbs will have a Dative case, like as the nounes that they come of: as, *Venit a obviæ b illi. Canit a similiter b huic.*

These datives be used adverbially, *Tempori, luci, vespri: as, Tempori surgendum. Vespri cubandum. Luci laborandum.*

Certain adverbs will have an accusative case of the preposition that they come of: as, *Propius b urbem. a Proximè b castra.*

where note that prepositions, when they be set without a case, or els do foun the degrees of comparison, be changed into adverbs.

The Construction of the, &c.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these foure, Quàm, nisi, præterquam, an, couple like cases: as, ^a Xenophon & ^b Plato fuere æquales. And sometime they be put with diuers cases: as, ^a Studui ^b Romæ & ^{bb} Athenis. Est ^a liber ^b meus & ^{bb} fratris. ^a Emi fundum centum ^b nummis & ^{bb} pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, most commonly join like moods and tenses together: as, ^a Petrus & Joannes ^b præcabantur & ^{bb} docebant. And sometime diuers tenses: as, Et ^b habetur & ^{bb} refertur tibi à me ^a gratia.

The Preposition.

Sometime this preposition In is not expressed, but understood, and the casuall word nevertheless put in the ablative case: as, Habeo te ^b loco parentis; id est, ^a in ^b loco.

A verb compound sometime requireth the case of the preposition that he is compounded withall: as, ^a Exeo ^b domo. ^a Prætereo ^b ue insalutatum. ^a Adeo ^b templum.

The Interjection.

Certain interjections require a nominatthe case: as, ^a O festus ^b dies hominis. Certain a dative: as, ^a Hei ^b mihi. Certain an accusative: as, ^a Heu ^b stirpem inuisam. Certain a vocative: as, ^a Proh sancte ^b Jupiter. And the same Proh will have an accusative case: as, ^a Proh Deum atque hominum ^b fidem.

FINIS.

GUILIELMI

GUILLIELMI LILII

ad suos Discipulos monita Pædagogica,

SEU

CARMEN DE MORIBUS.

Qui mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum:
Templa petas supplex, & venerare Deum.

Attamen in primis facies sit lota mantisque;

Sint nitidæ vestes, comptæque casaries.

Desidiam fugiens, cum teschola nostra vocarit,

Adsis; nulla pigra sit tibi causa moræ.

Me Præceptorem cum videris, ore saluta,

Et condiscipulos ordine quosque tuos.

Tu quoque fac sedeas, ubi te sedisse iubemus;

Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.

Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,

Sic magis is clarâ sede locanduserit.

Scapellum, calami, atramentum, charta, libelli,

Sint semper studiis arma parata tuis.

Si quid dictabo, scribes; at singula recte;

Nec macula aut scriptis menda sit ulla tuis.

Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis

Mandes, quæ libris inseruisse decet.

Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolvas;

Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.

Qui dubirat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;

Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.

Disce puer quæso, noli dediscere quicquam,

Nè mens te infimulet conscia desidiæ.

Sisque animo attentus: quid enim docuisse iuvabit,

Si mea non firmo pectore verba premas?

Nil tam difficile est, quod non solertia vincat:

Invigila, & parta est gloria militiæ.

Nam veluti flores tellus, nec semina profert,

Ni sit continuo victa labore manûs:

Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum

Tempus & amittit, spem simul ingenii.

Est etiam semper lex in sermone tenenda,

Nè nos offendant improba garrulitas.

Incumbas studio, submissâ voce loqueris;

Nobis dum reddis, voce canorus eris:

Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem;

Singula & abjecto verbula redde libro.

Nec verbum quicquam dicturo supergerat ullum;

CARMEN DE MORIBUS.

Quod puero exitium non mediocre parit.
Si quicquam rogit, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non lingua celeri nimis, aut laudabere tarda;
Est virtus medium, quod tenuisse iuvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latine;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahæ.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultius ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius opat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus pedibusve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam parva sequi nolim vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis, emesve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decet.
Clamor, rixa, ioci, mendacia, turba, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties isque redisque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS,

Brevissima
institutio,

Seu

Ratio Grammatices
cognoscendæ, ad omni-
um puerorum utilita-
tem præscripta :

*Quam solam Regia Majestas
in omnibus Scholis do-
cendam præcipit.*

OXONIÆ,

Excudebat GULIELMUS TURNER,
Academiæ celeberrimæ Typographus.

An. Dom. M.DC.XXXVI.

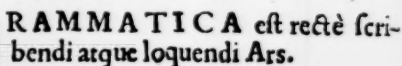

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

*Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
 Non parvus: Parva hæc discito parve puer.
 Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
 Cur pudeat pueros ista labore sequi?*

Et ejus partibus.

Orthographia, } { Syntaxis,
Etymologia, } { Profodia.

ORTHOGRAPHIA est rectè scri-
bendi ratio; quâ docemur, quibus quæ-
que dictio sit formanda literis: ut, Lectio,
non Lexio: ab ὀρθο-, rectus; & γραφή,
scriptura.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales; *a, e, i,* Vocales.
o, u : nam *y* Græca est. Ex quibus variè disposi- Diphthongi
 tis coale- *a* } *Musæ.* } Reliquæ literæ conso- Consonan-
 cunt di- *au* } *Audio.* } nantes appellantur :
 phthongi *æ* } ut *Cælum.* } quarum novem sunt
 quinque; *ei* } *Hei.* } mutæ; *b, c, d, f, g, k,* Mutæ.
eu } *Eugc.* } *p, q, t* :

Septem autem semivocales; *l, m, n, r, s, x, z.* Semivocales

Liquidz. Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ; *l, m, n, r*,
s verò suæ cuiusdam potestatis litera est; quæ inter-
X & Z. dum etiam liquefcit. *X* & *Z* duplices sunt consonantes,
 atque etiam *I* inter duas vocales.

J & V con- Adduntur etiam consonantibus *J* & *V*, quando sibi
sonantes a- vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut,
liquando. Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, Y, & Z. *K, y, & z*, Latinis dictionibus nunquam admiscuntur.
H aspiratio. *H*, propriè quidem litera non est, sed aspirationis
 nota: Apud Poëtas autem interdum consonantis vim
 obtiner.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, Hamus,
 habenus, hiatus, homo, humus, hymnus: consonantibus
 verò nullis: rectè itaque enunciamus

Hiulcus, { trisyl- } { Hieronymus, } pentasyl-
 Hiacchus, { laba: } { Hieremias, } laba.

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur: ut,
 ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bisariam pinguntur literæ; majusculis scilicet chara-
 cteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur senten-
 tiæ: ut, *Deum time, Regem honora*: & propria nomina;
 ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diph-
 thongis scribantur; nam hæ quidem vel scribi omnino,
 vel signari debent: ut, *Musæ præsent*, vel *Musæ præsum*.

Literæ ma- Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, ali-
jusculæ. quando significant prænomen, aliquando numerum:

{ A. Aulus. { C. Caius. { D. Decius. { G. Gaius. ut { L. Lucius. { M. Marcus. { P. Publius. { P. R. Populus { Romanus.	{ P. C. Patres conscripti. { Q. Quintus, Quæstor, Quirites. { R. P. Respublica. { Sp. Spurius. { Sex. Sextus, (Romanus. { S. P. Q. R. Senatus, populûsque { T. Titus. { T. C. Tua clementia. Et ejus { generis infinita.
--	--

In

In numeris verò significant,

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
D	500	Quingenta,
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

REÀE scripturo discendum est in primis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus *bd* vocali sequenti adhærent: ut, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

et	ut	Do-ctus,	gm	ut	A-gmen,
		San-ctus;	gn		I-gnis;
ps	ut	Scri-psi,	st	ut	Ve-ster,
		Sum-psi;			Magi-ster;
sc	ut	Pi-scis,	xi	ut	An-xius,
		Di-sco;			Di-xi: &
tn	ut	Æ-tna;			similia.

Inter *m* & *n* non interferitur *p*. Malè igitur pingere-tur Sompnus, pro somnus; Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Exscribo, ~~ex~~solvo; non, ex-scribo, exsolvo. In compositis cum præpositione, auribus & euphoniæ serviendum est:

ut	{	Occurro,	} potiùs quàm	{	Obcurro.
	{	Officio.		{	Obficio.
	{	Aufero,		{	Abfero.
Et contrà:	{	Abstineo,	} non autem	{	Austineo.
	{	Obtineo,		{	Ortineo.
	{	Obrepro,		{	Orrepro.

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interferuntur: ut, Redamo, redco, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoëpia.

Rthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emendatè rectèque loquendi ratio: ab ὀρθος rectus, & ἔπος verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores tempora ac balbutientia puerorum ora sic effragant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ità sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quasque voces longâ interpiratione consilescant, ructu, risu, singultu, creatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab ijs vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cuiusmodi sunt Jotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Jotacismus.

Jotacismus dicitur, quando (I) litera plenior sono & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonat: ut, Elluet, pro elucet; Saulvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs iusto pronuntiant, dum

pro	{	Multus,	{	auditur	{	Moultus.
		Mollis,		Moolis.		
		Falsus,		Faulsus.		

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enuntiamus, quàm par est: ut cum

pro	{	Nunc,	{	proferimus	{	Nync.
		Tunc,		Tync.		
		Aliquis,		Eliguis.		
		Alius,		Elius.		

Traulismus

Traulismus est hæſitantia quædam aut titubantia Traulismus.
oris, quando eadem ſyllaba sæpius reperitur: ut, Cacaca-
nit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio ut fœdiſſimo, ità & periculociſſimo, ſic
ſuccurrendum putat Fabius; ſi exigatur à pueris, ut no-
mina & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis &
aſperrimis inter ſe coëuntibus ſyllabis concatenatis, ac
velut confragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix.

— poſtquam diſcordia tetra

Belli feratos poſtes portâſque refregit.

Plateasmus eſt, quando craſſius & voce pluſquam vi- Plateasmus.
cili loqui nitimur: ut cùm

pro	{	Montes,	}	fferimus	{	Mountes.
		Fontes,				Fountes.
		Pontes,				Pountes.

Ut etiam pro	{	Ergo,	}	fferimus	{	Argo.
		Sperma,				Sparma.
		Perago,				Parago.

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro **V** conſonante **F** pro **V**.
conſonant **F**, & è contrâ, **V**, pro **F**:

Ut	{	Folo,	}	pro	{	Volo:
		Fis,				Vis:
		Folui,				Volui:
		Felle.				Velle.

Et rurſum	{	Vero,	}	pro	{	Fero:	V pro F.
		Vers,				Fers:	
		Verre,				Ferre.	

S verò mediam inter duas vocales corruptè ſonant **S**
nonnulli,

pro	{	Læſus,	}	pronuntiantes	{	Læzus,
		Viſus,				Vizus.
		Riſus,				Rizus.

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperius emun- **H**
tiari volunt: Malè ergò

pro

pro	{	Homo,	}	Efferimus	{	Omo.
		Hamus,				Amus.
		Humus,				Umus.
		Christus,				Cristus.
		Chrisma,				Crisma.
		Chremes,				Cremes.
		Thus,				Tus.
	{	Diphthongus,	}		{	Diglossus.
		Sphæra,				Spæra.

Fœdè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant :

ut { Amath, } pro { Amar.
 { Caputh, } { Caput.
 { Apath, } { Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentie emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur : Proinde de clausularum distinctionibus pauca annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta quæ.

Puncta ergo five notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis; Comma, Colon, Periodus.

Comma.

Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus; utpote quæ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuo succedere debeat. Notatur autem puncto dorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate: cito pede præterit ætas;*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hæc item notæ distinguuntur orationum singulæ partes: ut

Juven.

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres pictor aliqtes,
Graculus esuriens in cælum, iusseris, ibit.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de Colon.
sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfe-
cta Periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) ut
*Quemadmodum horologij umbram progressam sentimus,
progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam
crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita &
ingeniorum profectus, quoniam minutis constat ausibus,
ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur Periodus.
post perfectam sententiam; quæ & puncto plano nota-
tur, hoc modo (.) ut,

*Dic mihi musa virum, capta post tempora Troje,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*

Huc annumerari solent Parenthesis & interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; Parenthesis.
quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut,

— *Princeps (quia bella minantur*

Hofes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore Interroga-
sursum caudato, sic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur in primis circa
investigandas dictionum origines:
ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cale-
stem vitam agens*; num *Lepus*, quasi
levipes.

Cæterum Etymologia (quatenus
nos hoc loco de ea differimus) est
ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis fortiter;
lego, legit*: omnesque orationis partes complectitur.
Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Compo-
nitur autem ab *ἔτυμος*, verus, & *λόγος* sermo,

DE OCTO PARTIBUS
ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Nomen,} \\ \text{Pronomen,} \\ \text{Verbum,} \\ \text{Participium,} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{declinabiles} \\ \text{declinabiles} \end{array} \left\{ \begin{array}{l} \text{Adverbium,} \\ \text{Conjunctio,} \\ \text{Præpositio,} \\ \text{Interjectio,} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{indeclinabilis} \\ \text{indeclinabilis} \end{array}$

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars orationis quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur : Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Appellativum,} \\ \text{Proprium.} \end{array} \right.$

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat : ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat : ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Propria nominis tria sunt genera :

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentię causâ, vel veteri ritu præponitur : ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique : ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est ; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero* : vel ab eventu aliquo ; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum

Adjectivum est, quod substantivum indiget, cui in oratione adhæreat : ut, *Piger, alacris, candidus clemens.*

Adjectivum est duplex : Commune & Proprium.

Commune.

Commune est, quod affectionem multis communem significat : ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat : ut, *Gradivus, Marti, Quirinus, Romulo.*

DE

NOMEN.

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt septem :

Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nomen ac-
cidentia
sept.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex : { Primitiva,
&
Derivativa.

Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primitiva.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Derivativa.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujus-
modi ;

Collectivum scilicet, quod singulari numero multi-
tudinem significat : ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus,* Collecti-
vum.
grex.

Fictitium, quod à sono fingitur : ut, *Sibilus, tintinna-* Fictitium.
bulum, stridor, clangor.

Interrogativum : ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot,* Interrogati-
vum.
nunquid : Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquan-
do in relativa.

Redditivum, quod interrogatio respondet : ut, *Tali,* Redditi-
vum.
tantus, tot.

Numerale, cujus species hæc numerantur :

Numerale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant : Cardinale.
ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale : ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Distributivum : ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distributi-
vum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim ; ut,

Partitivum.

Quisque, unusquisque, uterque, neuter : vel unum
è multis ; ut, *alter aliquis, cætera, reliquus.*

Universale : ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Universale.

Particulare : ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Particulare.

F 2

Derivativa

Species est accidentis nominis, seu quod cognoscitur
per se, ut primæ, & derivativæ.

Derivativa.	Derivativa autem has species subjectas habet ; nimirum
Verbale.	Verbale: ut, <i>Lectio, litura, auditus, aratrum.</i>
Patrium.	Patrium: ut, <i>Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Etonensis.</i>
Gentile.	Gentile: ut, <i>Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.</i>
Patronymicum.	Patronymicum, quod vel à parte, vel ab alia quapiam seu familiæ persona derivatur : { <i>Æacides</i> , filius vel nepos <i>Æaci</i> . ut { <i>Nerine</i> , filia vel neptis <i>Nerei</i> . { <i>Latoïdes</i> , filius <i>Latone</i> . { <i>Menelaïs</i> , uxor <i>Menelaï</i> .
Diminutivum.	Diminutivum : ut, <i>Regulus, popellus, majusculus, minusculus.</i>
Possessivum.	Possessivum: ut, <i>Herilis, servilis, regius, paternus.</i>
Materiale.	Materiale: ut, <i>Faginus, Lapidæus, gemmeus aureus.</i>
Locale.	Locale : ut, <i>Hortensis, agrestis, marinus, montanus.</i>
Adverbiale.	Adverbiale: ut, <i>Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.</i>
Participiale	Participiale: ut, <i>Amandus, docendus, videndus, scribendus</i> Et quæ in <i>lis</i> exeunt à verbis deducta; ut, <i>Fictilis, co-</i> <i>ctilis, flexilis, pensilis.</i>

DE FIGURA.

Figura nominum.	Figura aut est simplex, ut <i>Iustus</i> : aut composita, ut <i>Injustus</i> . Sunt qui huc addunt & decompositam; ut, <i>Irreparabilis</i> .
-----------------	---

DE NUMERO.

Numerus.	Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, <i>Pater</i> : Pluralis de pluribus; ut, <i>Patres</i> .
----------	--

DE CASU.

	Casus nominum sunt sex.
Nominativus.	Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quæ rem aliquam nominamus.
Genitivus.	Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.
Dativus.	Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum compre-
Octavus casus.	

*Figura est accidens nominis per qd cognoscimus
 an nomen sit simplex vel compo.*

*Numerus est accidens nominis, per qd cognoscimus
 an nomen sit singulare, vel plurale.*

Casus est diversa nominis variatio.

comprehenderunt: ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum*.

Accusativus, qui & inculativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut *Amo patrem*.

Vocativus, quem & saluatorium vocant, vocandis compellandisque personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius.

Ablativus.
Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: foemininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & Hæc*: commune trium *Hic, hæc, & hoc*: dubium, *Hic*, vel *hæc*: epicœnum seu promiscuum, quoniam sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic, anser, hæc aquila*. Quamquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Communis
& dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentia imbibendi sunt, quos & *Guliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

¶ GULIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

Mascula
sunt nomina
divorum,
virorum,
fluviorum,
mensium, ventorum.

Propriæ quæ maribus tribuuntur, mascula dicas :
Ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo : virorum;
Ut Cato, Virgilius : fluviorum; ut, Tybris. Orontes:
Mensium; ut, October : ventorum; ut, Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

Fœminina
dearum,
mulierum,
urbium,
regionum,
insularum.
Exceptio.
Etiam * Hippo.
Etiam * Reate, Care.

Propriæ fœmineum referentiæ nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur : sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus : mulierum; ceu, Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus : regionum; ut, Græcia, Persis:
Insulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium : ut ista
Mascula; * Sulmo, Agragæ : quædā neutralia; ut, * Argos
Tybur, Præneste : & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa
arborum
fœmin.
* Rectius

Appellativa arborum crunt muliebria; ut, alnus,
Cupressus, cedrus. Mas * pinus, mas oleaster :
Et sunt neutra, filer, suber, thus, robur, acérque.

qui volunt mas, pinus, viz. Pinafter.

Epicœna.

Nomina
volucrum,
ferarum,
piscium.
Exceptio
generalis.
* Viz. de ap-
pellativis.

Sunt etiam volucrum; ceu, passer, hirundo : ferarum;
Ut, Tigris, vu' pes : & piscium; ut, ostrea, cetus,
Dicta epicœna : quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex * cunctis quæ diximus antè, notandum
Omne quod exit in um. seu Græcam sive Latinum,
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam :

Nam

I

m;
ster.

ris:
fis:
.
rgos
aque

m;

Nam

Na
Inj

N

C
rum
loc
min
cuj
& f
tert

I
clin
vis,

M

Ma
Fu
Ur
Ma
Na
Ca
Fu
Ca
Et
Ma

FO
E

Nam genus hic semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres regulæ
speciales.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula spe-
cialis prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativo-
rum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc
loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium no-
minum appellativorum non crescentium in genitivo;
cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis;
& secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in
tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classẽ pleraque tertiæ de-
clinationis: cujusmodi sunt, Labes, labis; pestes, pestis;
vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, affecta, scurra, & rabula, lixa, lanista.

Mascula, Græcorum quot declinatio prima

Fundit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt:

Ur, satrapas, satrapa; * athletes, athleta Leguntur

Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse

Nata, ut centussis: conjunge lienis, & orbis.

Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,

Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,

Cassis, fassis, torris, sentis, piscis, & unguis,

Et vermis, vestis, postis; societur, & axis.

Mascula in er; ceu venter: in os, vel us; ut, logos, annus.

1 Nomina
virorũ in a.
2 In as, es, &
3, primæ de-
clinat.
Græcorum.
* Sic Poëta,
Cometa,
Bibliopola.
3 Verres, &c

In er, os, &
us,

Fœminina non crescentia.

Fœminei generis, sunt, mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acisque,

Fœmin. ex-
cepta, in er,
os, & us.

Viz. Nardus
Methodus,
Dialectus,
&c.

Porticus atque tribus, socrus, nurus, & manus, idus.
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi:
His jungas os in us vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crysellus, synodus, sapphirus; eremus, & Arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is; ut mare, rete:
Et quot in on vel in um fiunt; ut barbiton, ovum.
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt talpa, & dama, canalis.
Halcyonis, finis, clunis restis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter torquis, specus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a, commune duorum est:
Grajugena à gigno, agricola à colo id advena mōstrat
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis,
Vates, extorris, patruelis, pèrque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis canis, hostis.

Excipe Pu-
erpera.

Secunda regula specialis.

Regula spe-
cialis secun-

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acunt penultimam genitivi cre-
scentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter
Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-
nia sunt tertie declinationis: ut sunt omnia desinentia
In

	C	}	ut	Halec, halêcis.	
				In } Delphin, } înis.	An } Titan, } ânis.
In	Ans	}	ut	Infans, } antis.	
				Quadrans, } antis.	
	Ens	}	ut	Continens, } entis.	
				Triens, } entis.	
	Uns	}	ut	Decuns decuncis.	

In *er* longum, quæ à Græcis per *us* scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud rectè in hac classe collocatur.

	Inx	}	ut	Syrinx, ingis.	
				Phalanx, angis.	
In	Unx	}	ut	Deunx, } uncis.	
				Septunx, } uncis.	
	Ons	}	ut	Effrons, } ontis.	
				Bifrons, } ontis.	
	Ors	}	ut	Cohors, } ortis.	
		}		Confors, } ortis.	

Præterea in *o* Latina; quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vestigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *enis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ow* Græca, qui retinent *ω* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & ônis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepâtis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant: ut,

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ōris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rector, Hector, Nestor, Stentor, &c. ōris.

In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe Anas, anātis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ādis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hāres, cohāres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois
entis.

In *is* quæ faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, īnis: Psophis, Crenis, īdis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis; Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis; Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us*, quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis, ūris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter unam vocem, Pecus, pecudis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia: ut, Abax, storax, styrax, smilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis; Syphax tamen variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, ācis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spadix, felix, phoenix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis; Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis; præter Cappadox, ōcis; Allobrox, ōgis; & quædam alia.

In.

In ux: ut, Pollux, Pollûcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In yx: ut, Bombix, bombycis: Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In s Græca præcedente p: ut, Hydrops, Cyclops,
conops, Cercops, ôpis. Reliqua in ops ad tertiam regu-
lam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
Sal, sol, ren, & splen. Car, Ser, vir, vas, vadis, as, mas,
Bes, Cres, præ, & pes, glis gliris habent genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mens, pons simul & fons,
Seps pro serpète grips, Thax, rex, grex gregis, & Phryx.
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; ut, Acarnan,
Lichen & delphin: & in o signantia corpus;
Ut leo curculio: sic senio, ternio, sermo.

Monosylla-
ba quædam.

Polysyllaba
in n & o.

Mascula in er, or, & os; ceu crater, conditor heros:

In er, or, os.

Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens;

Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:

Adde gigas, elephas, adamas, Garamâsque, tapésque,

Atque lebes, Cures, magnes, unumque meridi-
es nomen quintæ, & quæ componuntur ab asse;

Ut dodrans, semis: jungantur mascula, Samnis,

Hydrops, nycticorax, thorax; & mascula vervex,

Phœnix, & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his

Sunt muliebres genus, Siren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,

Neut. mel.
& in al, ar,
polysyll.

Lac, far, ver, cor, es, vas vasis, os ossis & oris,

Rus, thus, ius, crus, pus. Et in al polysyllaba, in æque;

Ut, capital, laquear. Neutrum halec & muliebres.

Halec.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, Pythō, scrobs, serpens, bubo, rudens, grus:

Perdix, linx, limax, stirps pro trunco, pedis & calx:

Adde dies, numero tantum mas esto secundo.

Communia

Commune acutè crescentia.

*Sunt commune, Parens, autórque, infans adolescens,
Dux, illex, bæres, exlex: à fronte creata;
* Sic latro. Ut bifrons: custos, bos, * fur, sus, atque sacerdos.*

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia re-
gula specia-
lis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravan-
ria: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinatio-
nis, de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, gener,
puer, èri; Adulter, adultèri; Presbyter, èri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir,
Centumvir, ïri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger,
caducifer, lucifer, èri: & adjectiva quædam: ut, Tener,
dexter, prosper, èri; satur, ùri. Spectant huc & Græca
omnia neurrius generis in a: ut, Poëma, dogma, sophis-
ma, ænigma, ãtis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, martyrís; Psithyr, psi-
thyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, fursur;
cicur, ùris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capítis; Occiput, oc-
cipítis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superiùs
excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, ïnis.

In *i*: ut, Annibal, àlis; mugil, ïlis; Consul, præsul, ùlis.

In *ex*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ãnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima ge-
nitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Phile-
mon, ónis.

In *or* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor,
pantocrator, apator, óris.

In *as*: ut, Anas, anáus.

Et

Et Græca: ut, Arcas, chalias, hebdomas, enneas, ædis.
 In es Latina: ut, Fomes, limes, itis; præses, deses, idis.
 In is Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ipis; Ty-
 rannis, paropsis, idis.

In ar Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar,
 bacchar, æris.

In er Græca: ut, Aër, æther, ëris.

In s præcedente consonante, tam Latina, quàm

* Græca: ut,

* Excipe
 quædam in
 ps.

{ Princeps,	{ cîpis;	{ Æthiops,	{ ôpis;
{ Hyems,	{ ëmis;	{ Arabs,	{ äbis;
{ Inops,	{ öpis;	{ Chalybs,	{ lybis;

In os Latina: ut, Compos, ôtis.

In us Latina & Græca: ut, Pecus, decus, ôris; Vel-
 lus, vulnus, ëris; Tripus, Oedipus, ôdis.

In ax Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In ex Latina: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In ix Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, icis;
 Mastix, igis.

In ox Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, ôcis;
 Allobrox, Polyphilox, ôgis.

In ux Latina: ut, Conjux, conjügis; Redux, redücis.

Denique in yx Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
 Eryx, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do,
 Quod dinis atque in go quod dat ginis in genitivo.

Hyperdis-
 syllabon in
 do & go.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque

Monstrat compago compaginis: adjice virgo,

Grando, fides, compes, reges, & seges, arbor, hyémisque:

Sic Bacchar, sindon, Gorgon, icon, & Amazon.

Gracula in as vel in is finita: ut, Lampas, Iaspis,

Gracula in
 as & is.

Cassis, cuspis; in us vox una pecus pecudis dans;

His forfex, pelex, carex, simul atque supellex,

Appendix, hisirix, coxendix, adde filixque.

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inanimat. in **E**st neutrale genus signans rem non animatam, (dant;
a, en, or, ur,
us, put.
Excipe.
Sunt neutrale genus signans rem non animatam, (dant;
Nomen in a, ut problema: en; ut omen: ar; ut jubar: ur,
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, petten, surfur: sunt neutra cadaver,
Verber, iter, suber pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver.
Et fiser, atque filer. Neutra equor, marmor, adorque;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubij generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps. forceps, pumex, ramex anas, imbrex:
Adde culex, natrix. & onyx cum prole, filixque:
Quamvis hæc melius vult mascula dici usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul homo. nemo, martyr, Ligur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpret, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, ob ses:
Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

* Sic Artifex
municeps,
particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut, felix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne;
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum.
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum;
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum:
At sunt quæ flexu propè substantivo vocares,
Adjectiva tamen naturâ usûque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes;
Cum paucis aliis, quæ lectio iusta docebit.

Hæc

*Hæc proprium quendam sibi flexum a sciscere gaudent,
Campester, volucer, celebr, celer, atque saluber :
Junge pedester, equester, & acer : junge paluster,
Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis ;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere : Aut aliter sic ;
Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda.
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.*

DE DECLINATIONE.

DDeclinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem Declinatio-
declinationes numero quinque. nes nomi-
num.

Prima declinatio complectitur quatuor terminatio- Prima no-
nes : minum de-
clinatio.

*A, } ut { Mensa ; } { Es, } ut { Anchises ;
As, } { Æneas ; } { E, } { Penelope.*

Porrò Græca sunt *As* } finiuntur : ut *Thomas.*
omnia quæ in *Es* } *Anchises.*
E } *Phœbe.*

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am* : ut, A-
dam, Adæ ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad
Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexe-
ris : Adamus, Adami ; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit ; ut, Æneas, Æne- *As*
am, vel Ænean : vocativum in *a* ; ut, Æneas, Ænea,

Es, in accusativo *en* sumit ; ut, Anchises, Anchisen : in *Es*
vocativo & ablativo *e* vel *a* : ut, Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum *E*
in *en*, vocativum & ablativum in *e* : ut,

Nom. { Penelope, } Acc. { Penelopen,
Gen. { Penelopes, } Voc. { Penelope,
Dat. { Penelope, } Abl. { Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum repe- *As in gen*
ritur ad Græcorum imitationem : ut, Pater-familiās,
Filius-familiās. Id quod veteres observabant in multis
aliis. Ennius ; *Dux ipse vias.*

Livius

Livius Andronichus; *Mercurius*, cūque eo, *filius Latonās*, pro *Latone*. Sic Nevius; *Filij terrās*, pro *terre*. Virgilius; *Nec aurās nec sonitūs memor*.

Aulai, & piſtai, atque id genus alia, priscis relinquo. Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, *Æneadūm*, *Grajugenūm*; pro *Æneadarum*, *Grajugenarum*.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, *abus*.

Hæc verò tam in *ū*, quàm in *abus*: *Filia*, filiis vel *ſiliabus*; *Nata*, natis vel *natabus*.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque

Er,	} ut	Aper.
Ir,		Vir.
Ur,		Satur.
Us,		Dominus.
Um,		Templum.
Os,	} ut	Delos.
On,		Ilion.
Eus,		Orpheus.

Et Græcorum

Attica in *os* genitivum in *ō* mittunt, accusativum in *ōn*: ut, *Androgeos*, *Androgeō*, Accus. *Androgeōn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *ū*: ut, *Panthus ō Panthū*; *Oedipus, ō Oedipū*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mittere vocativum singularem: ut, *Agnus*, *vulgus*, *lucus*, *ſtīvius*, *chorus*, *populus*; pro *natione*.

Eus, genitivum format in *ēi* vel *eos*, dativum in *ēi*, accusativum in *eo*, vocativum in *eu*: ut, (pheon.

Nom.	Orpheus. (pheos.)	Acc.	Orphea. <i>Ovid.</i> Or
Gen.	Orphēi vel Or-	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphēi.	Abl.	Orptheo.

Notandum sunt denique *Deūm*, pro *Deorum*. *Virūm*, pro *Virorum*.

Item

Item anomala illa *Ambo* & *Duo*; quas duas voces Po-
 etæ etiam in accusativo masculinas usurpant: ut,
 Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terræ viros.*
 Hor. *Ne vos titillet gloria, jure Furando obstringam*
ambo.

Cic.in Phil. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*
TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficilio-
 res duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*: ut,
 Vim, ravim, ruffim, sitim, magadarim, amuffim, Cha- Accusativus
singularis.
 rybdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tybrim,
 Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* com-
 muniter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, tor-
 quis, turris, restis, febris, navis, bipennis, æqualis, *im*
 vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* definit: ut, Pectus, salus: Ablativus,
 ablato, Pectore, salute,

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mit-
 tunt: ut, Felice, Clemente, Juvenale, Mariale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *e*, ablativum magna
 ex parte mit- { Vestigal,
Calcar,
Mare, } Ablat. { Vestigali,
Calcari,
Mari.
 tunt in *i*: ut,

Ablativus rete à nominativo retis est: non à nomina- Retis.
 tivo rete. Par cum compositis, tam *e* quam *i* habet: ut,
 Par, compar: ablativo, Parc, compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gau-
 sape, præsepe:

Et hæc propria, { Soracte,
Præneste,
Reate, } Ablat. { Soracte,
Præneste,
Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, geni- Festorum
 tivum interdum in *orum* mittunt: ut, Agonalia, Vinalia: nomina
 genitivo, Agonaliorum, Vinaliorum.

G

Interdum

Interdum autem in *ium*; ut, Floralia, Feralia; genitivo Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia; genitivo Parentaliorum, Saturnaliorum vel *ium*.

Dativos verò & ablativos in *ibus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus. Præter Quinquatriis, quod juxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium
nomina.

Mensium nomina in *er* vel *is*, ablativum in *i* solum mittunt: ut, September, Aprilis; ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, iis ablativus exit in *i*: ut, Sitim, tussim; ablativo Siti, tussi.

Adjectiva quæ nominativum in *is* vel *er*, & *e* neutrum faciunt; ablativum mittunt in *i* solum: ut,

Fortis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci:

Sic Acer, acris, acre; ablativo Acri.

Nota.

Licet Poëtæ interdum metri causâ *e* pro *i* usurpent;

Cætera adjectiva tam in *e* quàm in *i* mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo Capace, duplici, vel ci.

Præter Pauper, degener, ubet, sospes, hospes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: ut, Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam: ut, Ignis, amnis, anguis, suppellex, unguis, vestis; ablativo *e* vel *i*.

Rarius autem Civis, Ablativo Cive vel civi.

Rarius etiam Arpinas, Ablativo Arpinate vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt: ut, Puppis, navis; ablativo Puppe, nave, vel *i*. Et verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix; ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *is*; ut, Molli, duplici vel ci; nominativo plurali Mollia,

Mollia, duplicia. Præter Uberta, plura vel pluriâ, aplustria vel aplustria : sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, Utili, utilium; Puppe vel pi, puppium: Genitivus pluralis.

præter compa- { Majorum, } Item præter ista Supplicium, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum. At plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cuiusmodi sunt, Sapientum pro sapientium, serpentum pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut { Collis, } in genitivo { Collium, } Adde istis, { Mensis, } { Mensium, } { Auris, } { Aurium. }

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatium, juvenum, opum, apum, &c.

As format assium: Mars marium: Vas vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnum: Cor cordium. Alituum ab ales, assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es* & *eis* dipthongum: ut, Partium, Accusativus pluralis. omnium; Partes omnes vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando iuxta linguæ Græcorum declinatio. suæ

suz morem variantur, genitivum mittunt in *os* : ut, *Ti-
tan*, *Pan*, *Daphnis*, *Phyllis* : genitivo *Titânos*, *Panos*,
Daphnidos, *Phyllidos* : dativum verò in *i* breve : ut, *Ti-
tani*, *Pani*, *Daphnidi*, *Phyllidi* : accusativum in *a* (nisi
sint neutrius generis in *a* non terminata) ut , *Pana*,
Phyllida, *Amarillida*, *Orphea*.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo ac-
cusativum faciunt, s nominativi mutatâ in *n* : ut,

Tethys, Tethyos,	} Accusat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Genesis, sios,		Genesin.
Metamorphôsis, sios,		Metamorphôsin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in *os*
non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro geni-
tivorum ratione duplicem quoq; accusativum formant;
alterum in *n*, alterum in *a* : ut, *Paris*, genitivo *Paridos* &
Parios, accusativo *Parida* & *Parin* : *Themis*, genitivo
Themidos & *Themios*, accusativo *Themida* & *Themina*.

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in
ô mittunt :

ut, {	Sapphô, Sapphûs,	} hanc {	Sapphô.
	Mantô, Mantûs,		Mantô.
	Cliô, Cliûs,		Cliô.

Vocativus.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in
nonnullis tamen à nominativo abjicitur s : ut, *Pallas*,
Pallantis; *Theseus*, *Theseos*; *Tethys*, *Tethyos*; voca-
tivo, *ô Palla*, *Theseu*, *Tethy*.

Phyllis, Phyllidos,	} Vocativo, ô {	Phylli,
Alexis, Alexios,		Alexi,
Achilles, Achilleos,		Achille.

**Græca neu-
tra in *a*.**

Neutra singularia in *a*, Græca sunt: ut *Problema*, poë-
ma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam decli-
nabant, additâ syllabâ *tum* : ut, *Hoc Problematum*, *hoc
poëmatum*.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequen-
tiore usu sunt : ut *Problematis*, *poëmatis*.

QUARTA

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinationi nihil ferè difficultatis inest; nam duas tantùm sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut *Manus*, *genu*.

Quarta declinatio nominum.

Veteres à nominativis, *Anus*, *tumultus*, *ornatus*, dixerunt *Anuis*, *tumulti*, *ornati*, in genitivo: ut,

Terent. *Ejus anuis causâ*. Idem *Nihil ornati, nihil tumulti*.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, *Fructui*, concubitu: rariùs *fructu*, *concubitu*.

Dativus singularis.

Virgilius. *Quod neque concubitu indulgent*.

Terent. *Vestitu nimis indulges*.

Currùm autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus in accusativo Iësum habet; in reliquis verò casibus ubique Iësu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; *Acus*, *lacus*, *artus*, *arcus*, *tribus*, *ficus*, *specus*, *quercus*, *partus*, *portus*, *veru*, *ubus*.

Dativus & ablativus pluralis.

Cætera omnia in *ibus*: ut, *Fructibus*, *scetibus*, *manibus*, *motibus*.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusiùs tradetur.

Quinta declinatio nominum.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflexionis: ut, *Plebes*, *plebëi*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ij*, *e*, exhibar.

Genitivus singularis.

Cicero. *Equites verò daturus illius dies pœnas*.

Virgilius. *Munera lætitiæque dii*.

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ*.

Cæterùm, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitica dicuntur. Hæc partim variâ probatorum autorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

NOMEN. DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Rob. Robinson.

Heteroclita
quæ sunt.

Que genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, superantive, Heteroclita sunt.

Variantia genus.

1 *Fœm. sing.* Hec genus ac partim flexum variantia cernit,
Neutr. plur. Pergamus infelix urbs Troom, Pergima gignit,
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

2 Neut. sing. Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumq;
mascul. & Rastrum, cum freno filum, simul atque capistrum,
neut. plural. Argos item & cælum sunt singula neutra: Sed audi,

3 Neut. sing. Mascula duntaxat cælos vocitabis & Argos;
mascul. tantum Fræna sed & frenos, quo pacto & cætera formant.
plural.

4 Neut. sing. Nandinum, & hinc epulum, quibus addito balneum; &
fœm. plural. Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo: (hæc sunt
Excep. Balnea plurali Juvenalem constat habere.

5 Masc. sing. Hæc maribus dantur sing'laria plurima neutris,
neut. plural. Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus. sic Tenera, Massica, & altus

6 Masc. sing. Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
mascul. & neut. Sibilus, atque jocus, locus, & campanus Avernus.
plural.

Defectiva.

Quæ sequitur, manca est numero, casive, propago.

Aptôta.

2 Aptôta Quæ nullum variant casum; ut, fas, nil, nihil instar:
sunt quæ à Multa & in u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:
recto non Sic gummi, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes
variant ca- Atribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.
sum.

Monoptôta.

Est
Ceu,
Prom
Legin

Su
Ut f
Sic p
Fuge
Verbo
Tant
Impe
Verbo
Qua

Tr
Ut p
Sic o
At t
Integ
Omn

Et q
Infir
Qu
Qua

P
Plur
Ida
His
In q
Est

Monoptōta.

*Estque Monoptōton nomen, cui vox cōdit una:
Ceu, noctu, natu, iussu, injussu, simul astu,
Promptu permissu. Plurali legimus astus;
Legimus inficiās, sed vox ea sola reperta est.*

2 Monoptō-
ta sunt quæ
unico in ob-
liquo repe-
riuntur.

Diptōta.

*Sunt Diptōta, quibus duplex flexura remansit :
Ut fors forte dabit sexto, spontis quoque sponte ;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundi ;
Jugeri & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant :
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete : junge vicem, sexto vice; nec lego plura,
Verberis atque vicem sic plus cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.*

3 Diptōta,
quæ duobus
casibus.

Triptōta.

*Tres quibus inflectis casus, Triptōta vocantur :
Ut precis, atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus :
At tantum recto frugis caret, & ditionis :
Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.*

4 Triptōta,
quæ tribus
casibus.

*Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut equis:
Et quæ distribuunt; ut, nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter :
Quinto hæc sæpe carent casu : & pronomina, præter
Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.*

5 Defect.
vocativo.

*Propria cuncta notes quibus est natura coercens,
Plurima nè fuerint : ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lelaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metalla:
In quibus autorum quæ sint placita ipsa requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.*

6 Propria
defect. plur.

Neut. singu.
carent. qui-
busd. calibus
plural.

1 Masc. de-
fect. plural.

2 Fœm. ca-
rent. plural.

Nota.

3 Neutra
carentia
plurali.

1 Masculina
carent. sing.

2 Fœmin.
carent. sing.

*Hordea, farra, forum, mel, mulsum, de fruta, thûsque;
Tres tantum similes voces, pluralia servant.*

*Hesperus & vesper, pontus, limûsque, simûsque,
Sic penus, & sanguis, sic æther, nemo: sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primum.*

*Singula fœminei generis pluralia raro,
Pubes, atque salus, sic talio cum indole, tussis,
Pix, humus, atque lues, sitis & fuga; junge quietem:
Sic cholera atque fames, bilis&que, senectû, juvenus:
Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,
Treis similes casus plurali sæpe tenebunt:
Excipe res, species, facies, aciēs&que, diēs&que;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria necesse: ut hæc sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs, his numerum, quandoque sed adde secundum.*

*Nec licet his neutrum numerum deferre secundum,
Delicium, senium lethum, cœnûm&que, salûm&que;
Sic barathrum, virus, vitrum viscûm&que, penûm&que,
Fustitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul hæc:
Adde gelu, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi, si observes, occurrent multa legenti.*

*Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
Menses, profluvium, lemures, fasti, atque minores;
Cum genus assignant, natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiû&que, Locri&que,
Et quæcunque legas passim similis rationis.*

*Hec sint fœminei generis, numerique secundi,
Exuvie, phalera, gratiēs&que, manubiæ, & idus,
Antie, & iudiciæ, simul insidiæ&que, minæ&que,
Excubiæ, nonæ, nugæ, trice&que, calendæ.*

Quisquiliæ,

*Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
Inferiæ & feriæ, sic primitiæque, plagæque
Retiæ signantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.*

*Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mænia, cum tesquis præcordia, lustra ferarum.
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Fusus iusta petit, petit & sponsalia virgo;
Rostro disertus amat; puerique crepundia gessant;
Infantēsq; colunt cunabula; consulit exta
Augur: & absolvens superis effata recantat.
Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia, jungi.
Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas.*

3 Neutra
carentia sin-
gulari.

Redundantia.

*Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque,
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus, tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctumque; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis;
Sinus & hoc sinum, vas lactis, mendæque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum:
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talìa doctorum tibi lectio mille ministrat.*

1 Redun-
dantia.

*Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu fœtum peperere Latinum:
Nam panther panthera creat, crateræque crater;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum
Cassida magna tegit; nec vult panthera domari.*

2 Nomina
tibi ex accu-
sativis Græ-
cis in a.

*Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum:
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips;*

3 Rectum
variantia.

Sic

*Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scoba,
 Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
 Quae pariunt or & os, honor, & labor, arbor, adorque;
 His & apes & apis, plebs plebis: Sunt quoque multa
 Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
 Ut, delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
 Sic congrus conger, Meleagrus sic Meliager,
 Teucrus item Teucer: Dabis huc & cetera cuncta,
 Quae tibi par ratio dederint & lectio casta.*

4 Declinati-
 onem vari-
 antia,

*Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:
 Laurus enim lauri facit, & laurus genitivo;
 Sic quercus, pinus pro fructu ac arbore ficus;
 Sic colus atque penus cornus quando arbor habetur;
 Sic lacus atque domus; licet hæc nec ubique recurrant;
 His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant.*

5 Adjectiva
 luxuriantia.

*Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
 Multa, sed in primis quot & hæc tibi nomina fundunt,
 Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
 Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillum;
 A quibus us simul is formes; ut, inermis inermis.
 Rarior est bilarus, vox est hilaris bene nota.*

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum
 comparatio.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri
 minuique potest.

Gradus comparationis sunt tres:

Positivus
 gradus,

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, *Albus*,
niger, probus, improbus.

Comparati-
 vus,

Comparativus, qui significationem sui positivi per
 adverbium *Magis* augeat: ut, *Albior, probior*, id est,
Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à
 primo positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab *Amici*,
pudici, fit *Amicior, pudicior.*

Superlati-
 vus,

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio
Valde, vel Maxime significat: ut,

Doctissimus,

Doctissimus, } id est, valde } Doctus.
Justissimus, } vel maximè } Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i*, adje-
ctis *s* & *simus* : ut, à Candidi, prudenti, fit candidissi-
mus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* su- In rimus.
perlativum formant : ut, Pulcher, pulcherrimus ; Niger,
nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter ; Maturimus, sive
Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *lis*.
simus : nempe, Facilis, facillimus : Docilis, docillimus :
Agilis, agillimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, humil-
limus : Similis, simillimus.

Quæ derivantur, à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc Derivat. à
modum comparantur : Maledicus, maledicentior, male- dico, loquor,
dicentissimus, à dico : Magniloquus, magniloquentior, &c.
magniloquentissimus à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentilo-
quus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, } *vol* } Magnificus,
Benevolentior, } } Magnificentior,
Benevolentissimus, } } Magnificentissimus, } à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit Comparatio
per adverbia Magis & Maximè : ut, Idoneus, magis ido- nominum ita
neus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè us purum.
arduus.

COMPARATIO INUSITATIO,

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in
legendis autoribus raro occurrunt, raro itidem usurpen-
tur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur;

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus,
pientissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, } Exiguissimus, apud Ovidium.

Tuissimus, } Multissimus, apud Ciceronem.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus.
 Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus.
 Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plus plurimum.
 Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterius, ab antiquo deter.
 Nequam, nequior, nequissimus. Citrá, citerior, citimus. Intrá, interior, intimus.
 Infrá, inferior, infimus. Extrá, exterior, extimus vel extremus.
 Suprá, superior, supremus vel summus. Póst, posterior, postremus.
 Ultrá, ulterior, ultimus. Propé, propior, proximus, à quo proximior, apud *Ovidium*.
 Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, sæpissime.

Comparatio
manca.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclytus,
Inclytissimus.

Opimus,
Opimior.

Ocyor,
Ocyssimus. } ab *ὀξύς*

Meritus,
Meritissimus.

Sinister,
Sinistrior.

Novus,
Novissimus.
Adolescens,
Adolescentior.
Potior,
Potissimus.

Juvenis,
Junior.
Senex,
Senior,
Maximus natu.

Longinquus,
Longinquior.
Pené,
Penissimus.

Anté,
Anterior.
Nuper,
Nuperrimus.

Comparatio
abusiva.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed
 abusivè: { Neronior, } à { Nerone,
 ur, { Cinædior, } { Cinædo,
 { Pœnior, } { Pœno.

Com.

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

| POSITIVUS. | COMPA. | SUPER.

Doctus.
Tener.
Dulcis.
Felix.
Prudens.

Nom.	us, er is a is x ns um e	{ ior ior ius	{ mus ma mum }
Gen.	i a is i	ioris	{ mi ma mi }
Dat.	o a i o	iori	{ mo ma mo }
Accus.	um em em em am em em em um e x ns	iorem iorem ius	{ mum mam mum }
Vocat.	{ e, er is a um e } x ns	{ ior ior ius	{ me ma mum }
Ablat.	{ o a o } e i	iore iori	{ mo ma mo }

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	POSITIVUS.		COMPA.	SUPER.
	Dofli. Teneri. Dulces. Felices. Prudentes.			
Nom.	i e a	es es ia	iores iores iora	mi ma ma
Gen.	{orum arum}ium orum		iorum	{morum marum morum}
Dat.	is	ibus	ioribus	mis
Accuf.	{os as a	es es ia	iores iores iora	mos mas ma
Vocat.	{i e a	es es ia	iores iores iora	mi ma ma
Ablat.	is	ibus	ioribus	mis

Pronomen est pars orationis, quâ in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut, etiam, Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt pronomini, Species, Numerus, Casus; Genus, Declinatio, Persona, Figura. Accidentia pronomini.

Species pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa. Pronomina Species.

Ad Primitivam spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, Primitiva, hic, is,

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva; Demonstrativa nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Relativa.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui. Relativa.

Derivativa sunt; Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras. Derivativa.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester. Possessiva.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, Gentilia, vel partes & sectas significant: ut, Nostras, Vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est; Singularis, ut Ego; Pluralis, ut Nos. Numerus in Pronomina.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. Casus in Pronomina.

Martialis tamen pronomini *Ipsi* vocativum tribuere videtur, cum ait,

Ut Marti revocetur amor, summique Tonantis,

A te Juno petas cession, & ipse Venus.

DE GERE.

Genera pro-
nominum.

Genera pronominum. Genera sunt in pronomini-
bus, perinde ut in adjecti-
vis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur: ut,
Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur: ut, Meus,
mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Pronomi- num decli- natio prima

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut **Ego, tu**: genitivo **Mei, tui**; & **lui** quod recto caret in utroque numero.

Secunda.

Genitivus secundæ definit in *i*us vel *j*us: cujus formæ sunt, Ille, ipse, iste: genitivo Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui: genitivo hujus, ejus, cujus.

Tertia.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i, æ, i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cuius sortis sunt,

Nominative,	Meus, mea, meum,	Genitive,	Mei, meæ, mei.
	Tuus, tua, tum,		Tui, tuæ, tui.
	Suus, sua, suum,		Sui, suæ, sui. (stri.
	Noster, nostra, nostrum,		Nostri, nostræ, no-
	Vester, vestra, vestrum.		Vestri, vestræ, vestri.

Quarta.

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine sunt,

Nôstras, }
 Vêstras, } Genitivo { Nôstrâtis.
 Cujas, } { Vêstrâtis.
 { Cujâtis.

Ceteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiae declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

**Personæ
pronomi-
nū.**

Personæ pronom. sunt tres, { Prima, } ut { Ego.
 { Secunda, } { Tu.
 { Tertia, } { Ille.

DE FIGURÁ.

Figura.

Figura est duplex: Simplex, ut Ego; Composita, ut Egomet.

Pronominū compositio.

Pronomini compositio. Pronomina inter se componuntur; ut, Egoipse, tuipse, suipsius, meipsius.

Nome,

Nom. { Istic, } istunc, } istoc. 1. Inter se
 { istæc, } Accus. { istanc, } Ablat. } istæc.
 { istoc, vel istuc. } istoc, vel istuc. } istoc.

Pluraliter, nominativo & accusativo istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, Cujusmodi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi. 2. Cum nominibus.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum. 3. Cum præpositionibus.

Componuntur etiam & cum adverbis: ut, 4. Cum adverbis.

{ Eccum, } Ellum, } ab Ecce & ille.
 { eecam, } { ellam, } Ut & Idem
 { Eccos, } { cel. & is. } Ellos, } quoque ab is
 { eecas, } { ellas, } & demum.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. 5. Cum conjunctione.
 Nominativo Hicce, hæccine, hoccine. Accusativo huncce, hancce, hoccine. Ablativo hoccine, haccine, hoccine. Plural. Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: 6. Cum syllabicis adjectionibus.
 ut, Met, te, ce, pre.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut, Ego, me, meimet, mihi, me, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, nè putetur esse verbum à tumeo; sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, &c.

Te adjicitur istis, Te, ut tute; Te, ut tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, Ce, iste, quoties in s desinunt; ut, Hujusce, hifce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pre apponitur istis ablativis. { Meâ, } { Meapre.
 { Tuâ, } { Tuapre.
 { Suâ, } ut { Suapte.
 { Nostrâ, } { Nostrapre.
 { Vestrâ, } { Vestrapre.
 H Interdum

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut, Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte damno, &c.

Quis.

Quis & Qui ad hunc modum, componuntur.

Quis, in compositione hisce particulis postponitur.

En,	} ut	Ecquis,	} Et hæc tamen in fœminino	
Ne,		Nequis,		singulari, quàm in neutro
Alius,		Aliquis,		plurali, quæ habent, non
Num,		Nunquis,		quæ: ut, Siqua mulier, Ne-
Si,		Siquis:	qua flagitia, &c.	

Ecquis.

Præter Ecquis, quod utrunque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione,

Nam,	} ut	Quisnam,	} Et hæc ubique (præter-	
Piam,		Quispian,		quam in ablativo singu-
Putas,		Quisputas,		lari) quæ habent, non
Quam,		Quisquam,		quæ: ut, Quænam do-
Que,		Quisque:	ctrina? Negotia quæpian,	
			Optima quæque.	

Quis.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, Quisquis; quod & in hunc modum variatur;

Nominativo, Quisquis, quicquid; Accusativo, Quicquid; Ablativo, Quoquo, quaquæ, quoquo.

Qui.

Qui, in compositione præponitur, his particulis,

Dam,	} ut	Quidam,	} Et hæc ubique (præter-	
Vis,		Quivis,		quam in ablativo singu-
Liber,		Quilibet,		lari) quæ retinent, non
Cung;		Quicunq;		quæ: ut, Quædam puella,
			Quæcunque facinora.	

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agere, aut pati significat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum

VERBUM.

41

Verbum dividitur imprimis in Personale, ut, Docco:
& Impersonale, ut, Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut, Verbum
Ego lego, tu legis, hic legit, illi legunt. Personale.

Contrá, Impersonale dicitur, quod diversarum perso- Verbum Im-
narum vocibus non distinguitur; nec variatur: ut, Pœ- personale
nitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, Modus, Tem-
pus, Figura, Species, Persona, Numerus, Conjugatio.

DE GENERE.

Quinque sunt ver- { Activum, } Deponens,
borum genera, { Passivum, }
{ Neutrum, } Commune.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat; & in *o* finitum, Activum
passivum in *or* formare potest: ut, Docco, doceor; Le-
go, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat; & in *or* finitum, Passivum
activi formam, & dempto, resumere potest: ut, Amor,
amo; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam Neutrum
nec passivam formam integrè inducere potest: ut, Curro,
ambulo, jaceo, sumi.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, Neutrum
sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum, Substantivum
per se sensum absolvat. Neutrum
Absolutum

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum actio-
nem completam in ipso verbo significat; nec in aliud
transeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit: alterum
verò passionem in ipso completam indicat: ut, Palleo,
rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ
H 2 signifi-

Tertiumgenus neut. significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur.
Curro stadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, *Eo*, adeo, *mingo*, *commingo*.

DEPONENS.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet; ut, *Loquor* verbum: vel neutrius, ut, *Philosophor*.

COMMUNE.

Commune. Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, *Veneror*, *criminator*, *consolor*, *stipulor*, *speculor*, *osculor*, *adulor*, *frustror*, *dignor*, *testor*, *interpretor*, *amplector*, *meditor*, *experior*, *ementior*, multaque id genus alia, quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An in aëre venit aliud ex alio malum?*

Imperativus Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito*. Virg. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas; Et potum pastas age Tityre; & inter agendum Occursare capro (cornu ferit ille) caveto*.

Præteritum autem à subjunctivo mutatur.

Cic. *Sed amabo te, nihil incōmodo valetudinis tuæ feceris*.
Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cenare; nec ullum Addideris verbum, cæna parata tibi est*.

Quin

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti imperativi esse fateretur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troës Italiam petière; luant peccata, nec illos Juvveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut, Virgilius;

—eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.* Optativus.

Modus optativus, potentialis, & subjunctivus quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est author Linacrus. Præterea notandum est, præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta; pro potes expectare. Non expectes ut statim gratias agat, qui sanatur invitus; pro, non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro, vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per indicativum, nunc per optativum & particulam *εἴ* exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatione, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cupiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Notæ.

junctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet: ut, *Si venero; Ut taceas; Cum cœnavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam: ut, *Malim probuisse, quàm haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens.

Præsens, quo actio nunc geri significatur, ut *Scribo.*

Imperfectum.

Imperfectum, quo priùs quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem: ut,

Virgil. Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido Condebat. Erat enim adhuc in opere.

Perfectum.

Perfectum, quo præterita absolutæque significatur actio. Hoc in passivis, deponentibus, & communibus duplex est; & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proximè præteritum exprimitur, ut *Pransus sum*: Alterum, quò ulterius præteritum indicatur, ut *Pransus fui*. Non enim, si modò *pransus sit, pransus fui*, commodè aptève dixeris.

Plusquam-perfectum.

Plusquam-perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic Promissivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut, *Ovid.*

Ibimus, & Nymphæ, monstratæque saxa petemus.

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant: ut, *Videro, abiero.*

Ter Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.

Quod quidem exactum futurum, etiam in subjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. Ero securior dum legam, statimq; timebo cum legero.

DE FIGURA

Figura est duplex: simplex, ut *Facio*; composita, ut *Calefacio.*

Verba

Verba composita, quorum simplicia exoleverunt, sunt: Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à *πλέω*, ὤ. Percello, à *κέλλω*.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio; ut, Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à primitiva deducitur; ut, Fervesco. Derivativa.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* Inchoativa, meditativa potius, & augmentativa appellat) in *sco* desinunt: ut, Labasco, caleasco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut, Lucescit, id est, incipit lucere, aut certe gliscere & intendi: ut, apud Virgil. Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo: hoc est, magis magisque ardet. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur: ut, Timeasco, hisco, conticesco; id est, Timeo, hio, taceo.

Frequentativa desinunt in *to*, *so*, *xo*, aut *tor*: ut, Visito, affecto, scriptito; pulso, viso, quasi; nexo, texo, vexo; fector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id est, frequenter dico; Viso, id est, eo ad videndum.

Huc pertinet & illa, Vellico, fodico, albico; & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam apparativa appellari solent.

Desiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, Desideraturo, cœnatorio. Hæc ad significationem suorum primitivorum studium atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id est, legere cupio; Cœnatorio, id est, cupio cœnare.

Diminutiva, in *lo* vel *ssio* exeunt: ut Sorbillo, cantillo, Diminutiva, pitisso; id est, parum ac modice sorbeo, canto, bibo.

Imitativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Pa-
trisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hanc formâ non
adeò delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcor usi
sunt: ut, Cornicor, à cornice; vulpinor, à vulpe; Bac-
chor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut Lego; Secunda,
ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis, ut Lego; Pluralis, ut
Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione
in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam
ungues suos exactissimè callere debent: proximum fu-
erit, ut hæ Guliel. Lillii de præteritis & supinis regulæ
(lucidissimæ quidem illæ compendiosissimæque, nec
sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

verborum primæ Conjugatio-
nis communi Præterito.

As, avi,
* Hyperme-
ter versus
plus iusto
unâ syllabâ
constat, sed
collidenda
cum prima
voce sequen-
tis versus; id
quod omniū
commune
est.

S in præsentî perfectum format in avi;
Ut, no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitavi:
Deme lavo, lavi: juvo, juvi; nexoque
nexui; *

Et seco, quod secui: neco, quod necui; mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo, cubui: rarò hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi, sto, stas, formare steti vult.

Secundæ

Secundæ Conjugationis commune
Præteritum.

ES in præsentî perfectum format ui dans ;
Ut nigreo nigres nigrui : jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi ;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi, sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi

Es ui.

Quattuor his infra geminatur syllaba prima :
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere sponpondi, tondeo vultque totondi.

L vel R ante geo si stet, geo veritur in si ;
Urgeo ut urfi mulgeo mulsi dat quoque mulxi :
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Gæo.

Dat fleo fles fleui, leo les leui, indæque natum
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui :
A maneo mansi formatur ; torqueo torfi,
Hereo vult hæsi. Vco fit vi, ut serueo serui :
Niveo & indè satum poscit conniveo nivui
Et nixi : cieo civi, vieoque vieui.

Vco.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hæc manifestum,
Bo fit bi, ut lambo lambi : scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.

Bo.

Co fit ci, ut vinco vici : vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Co.

Do fit di, ut mando mandi : sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique ;

Do.

Pendo pependi, tendo tetendi, pecto pepêdi :
Funge cado cecidi, pro verbero cædo cecîdi.

Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi :

Cedo.

Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,

Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.

Go

- Go. Go fit xi, ut jungo junxi : sed ante go vult li:
 Ut spargo sparsi : lego legi, & ago facit egi ;
 Dat tango tetigi, pungo punxi pupigique :
 Dat frango fregi : cum signat pango pacisci,
 Vult pepegi ; pro jungo, pegi ; pro cano, panxi.
- Ho. Ho fit xi ; traho ceu traxi docet, & vexo vexi.
- Lo. Lo fit ui, colo ceu colui : psallo excipe cum p,
 Et sallo sine p ; nam salli format utrunque :
 Dat vello velli vulsi quoque, fallo fefelli,
 Cello pro frango, ceculi ; pello pepulique.
- Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui : sed emo facit emi ;
 Como petit compsi, promo prompsi : adjice demo
 Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
- No. No fit vi, sino ceu sivi : temno excipe tempsi ;
 Dat sterno stravi, sperno spreui, lino levi,
 Interdum lini & li vi ; cerno quoque crevi :
 Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini, dant.
- Po. Po fit pli, ut scalpo scalpsi : rumpo excipe rupi ;
 Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Quo. Quo fit qui, ut linquo liqui : coquo demito coxi.
- Ro. Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino. sevi,
 Quod serui melius dat, mutans significatum :
 Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
 Quero quesivi, tero trivi, curro cucurri.
- So. So, velut accersso, arcessso, incesso, atque laccessso,
 Formabit sivi : Sed tolle cape sso cape ssi,
 Quodque cape ssvi facit ; atque face sso face ssi :
 Sic viso visi : sed pinso pinsui habebit.
- Sco. Sco fit vi, ut pasco pavi : vult posco poposci,
 Vult didici disco, quexi formare quinsco.
- To. To fit ti, ut verto verti : sed sisto notetur
 Pro facio stare activum, nam jure stiti dat.
 Dat mitto misi petij peto sive petivi.
 Sterto stertui habet, meto messui : ab ecto fit exi,
 Ut flecto flexi : pecto dat pexui. habetque
 Pexi ; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

V
Ne
An
U
U
2
For

Q
Rau
Sep
Hau
Pro
Par
Sep

I
P
Qu
Pra
Arg
Sup
Ap
Si
Sim

VERBUM.

49

Vo fit vi, ut volvo volvi : vivo excipe vixi.
Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.
Fit cio ci: ut, facio feci, jacio quoque jeci;
Antiquum lacio lexi. specio quoque spexi.
Fit dio di, ut fodio fodi. Gio, ceu fugio, gi.
Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,
Ut rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.
Fit riori ri, ut pario peperit. Tio si. geminans s,
Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.
Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo pluvi
Format, siue plui, struo sed struxi, fluo fluxi.

Vo.

Xo.

Cio.

Dio. Gio.

Pio.

Rio.

Tio.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi:
Excipias venio dans veni, cambio campsi,
Raucio rauci, sarcio sarcis, sarcio sarcis,
Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulci,
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinx;
*Pro salto salio salui, & amicio * amicui dat:*
Parcius utemur cambi vi, hauri vi, amici vi,
Sepi vi, sanxi vi, sarcivi, atque salivi.

Is, Ivi.

Excip. Ve-
nio, cambio,
&c.

*Pes proce-
leusmaticus.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,
Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
Quam simplex geminat, compositio non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:

Applico, complico, replico, & explico, ui vel in avi.

Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde

Quodvis compositum melius formabit olevi:

Simplicis at formam redolet sequitur, subolétque.

Composita à pungo formabunt omnia punxi:

Plico.

Oleo.

Pungo.

Vult

- Do.** Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.
Natum à do, quando est inflexio tertia; ut, addo,
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo vel obdo,
Sco. Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum
Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas, itiri habebit.

Mutantia primam vocalem in E.

- Pario.** Verba hæc simplicia presentis præteritique,
Si componantur, vocalem primam in e mutant,
Damno, laſto, ſacro, fallo, arceo, traſto, fatiſcor,
Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo: parioque,
Cujus nata peri duo comperit & reperit dant:
Cetera ſed perui; velut hæc, aperire, operire.
A paſco pavi tantum compoſita notentur
Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui habere:
Cetera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam vocalem in I.

- * Poſthabeo
ſimplicis
formam ſer-
vat.
Cano. Hæc, * Habeo, lateo, ſalio, ſtatuo, cado, lædo,
Pango dans pægi, cano, quæro, cædo, cecidi,
Tango, egeo, teneo, taceo, ſapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in i mutant:
Ut, rapio rapui: eripio, eripui: à cano natum
Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat.
Placeo. A placeo ſic diſpiceo: ſed ſimplicis uſum
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant.
Pango. Compoſita à pango retinent a quattuor iſta,
Depango, oppango, circumpango, atque repango.
Manco. A maneo manſi, minui dant quattuor iſta,
Præmineo emineo, cum promineo, immineóque:
Simplicis at verbi ſervabunt cetera formam.
**Scalpo, cal-
co, ſalto,
Claudo, qua-
tio, lavo.** Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto, a per u mutant:
Id tibi demonſtrant exculpo, inculco, reſulto.
Compoſita à claudio, quatio, lavo, reſcuiunt a:
Id docet à claudio, occludo, excludo: à quatioque,
Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia

Mutantia primam vocalem in I,

præterquam in præterito.

HÆc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,

Excipitur
Coemo.

Et capio, jacio, lasio, specio, premo, semper

Vocalem primam presentis in i sibi mutant,

Præteriti nunquam; ceu, frango refringo refrégi:

A capio incipio incepti. Sed pauca notentur:

Namque suum simplex perago sequitur, satagôque.

Atque ab ago dego dat degi. cogo coegi:

Ago.
Rego.

A rego sic pergo perrexī, vult quoque surgo

Surrexi, mediâ presentis syllabâ ademptâ.

Nil variat facio, nisi præposito præeunte:

Facio.

Id docet olfacio, cum calfacio, infcīoque.

A lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præeunte,

Legō.

Presentis servant vocalem; in i cætera mutant:

De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantum

Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

De simplicium verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare supinum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

Bi.

Ci fit ctum; ut, vici victum, testatur & ici

Ci.

Dans istum; feci factum, jeci quoque jactum.

Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant s;

Di.

Ut, pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod

Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossū.

Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis,

Quam vult præteritum geminari, non geminatur:

Idque rotundi dans tonsū docet, atque cecidi

Quod cæsum, & cecidi quod dat casū, atque tetendi

Quod tensū & tentum, rutudi tunsū, atque pepēdi

Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.

Gi fit tum, ut legi lectum: pegi pegigique

Gi.

Dat passum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,

Fgi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li

- Li.** Li fit sum; ut falli, stans pro sale condio, falsum;
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque fesselli
Falsum; dat velli vulsum: ruli habet quoque latum.
- Mi, ni, pi,** Mi, ni, pi, qui, tum sunt, velut hic manifestum;
qui. Emi emptum, veni ventum, cecini à cano tantum,
A capio cepi dans captum, à capio captum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.
- Ri.** Ri fit sum, ut verri versum: peperer excipe partum.
Si. Si fit sum, ut visi visum: tamen s geminato
Misi formabit missum: sulci excipe sultum,
Hausi haustum, sarsi sartum, sarsi quoque fartum,
Ussi usum, gessi gestum; torsi duo, tortum
Et torsum; indulsi indultum indulsimumque requirit,
- Pi.** Pi fit ptum, ut scripsi scriptum: campsi excipe campsum.
Ti. Ti fit tum; à sto namque steti, à sistoque stiti fit
Præterito commune statum: verti excipe versum.
- Vi.** Vi fit tum, ut flavi flatum: pavi excipe pastum;
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed savi sautum, cavi cautum; à sero servi
Formes ritè satum; livi linique litum dat;
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum;
Vult singultivi singultum, veneo venis
Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.
- U.** Quod dat ui dat itum, ut domui domitum: excipe
quadruis
Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum;
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuique
Fricum, miscui item mistum, * ac amicui dat amicum:
* Pes proce-
leusmaticus. Torruui habet rostum, docui doctum, tenuique
Tentum, consului consultum, alui altum alitumque;
Sic salui salum, colui ocului quoque cultum:
Pinlui habet pistum, rapui raptum; seruique
A sero vult sertum; sic texui habet quoque textum,
Hæc sed ui mutant in lura: nam censeo censum,

Quædam
mutant ui
in sum.

Cellui

Cellui habet celsum, meto messui habet quoque messum;

Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum;

Dat parui passum, carui cassum caritumque.

Xi fit etum, ut vinxi vinctum: quinque abjiciunt n: XI.

Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino

Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.

Xum, flexi, plexi finxi dant; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,

Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.

Composita à tuncsum, dempt à n, tuncsum; à ruitum fit:

I medià dempt à rutum; & à saltum quocque sultum:

A sero, quando satum format, composta situm dant.

Hec, captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant;

Et cantum, partum, sparsum, carptum, quoque fartum.

Verbum edo, compositum non estum, sed facit esum:

Unum duntaxat comedo formabit utrunque.

A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur;

Cetera dant notum: nullo est jam noscitur in usu.

Tundo.

Ruo.

Salio.

Sero.

Edo.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, admittunt ex posteriore supino

Præteritum, verso u per us, & sum consociato

Vel fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum

Nunc est deponens, nunc est commune notandum:

Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus

Nata; ut, compatior compassus, perpetiorque

Formans perpeffus: fateor quod passus, & inde

Nata; ut, confiteor confessus, diffiteorque

Formans diffeffus: gradior dat gressus, & inde

Nata; ut, digredior digressus. Funge fatiscor

Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.

Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus;

Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus:

Irafcor simul iratus, reor atque ratus sum,

Obliviscor vult oblitus sum: fruor optat

Patior.

Fateor.

Gradior.

Fructus

Tuor &
Tueor.

*Fruſtus vel fruitus, miſereri junge miſertus.
Vult tuor & tueor non tutus ſed tuitus ſum,
Quamvis & tutum & tuitum ſit utrique ſupinum;
A loquor adde locutus, & à ſequor adde ſecutus;*

Apiſcor.

*Experior facit expertus: formare paciſcor
Gaudet paſtus ſum, nanciſcor naſtus: apiſcor,
Quod vetus eſt verbū, aptus ſum, unde adapiſcor adeptus.
Junge queror queſtus, proſciſcor junge proſectus;
Expergiſcor ſum experrectus: & hæc quoque, commi-
niſcor commentus, naſcor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.*

De verbis geminum præteritum habentibus,
viz. Activæ & Paſſivæ vocis.

Pæteritum activæ & paſſivæ vocis habent hæc;
Cæno cænavi & cænatus ſum tibi format,

*Verſus hy-
permeter.

*Furo juravi & juratus, potoque potavi *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & caſſus ſum, prandeo prandi
Et pranſus, pateo patui & paſſus, placeo que
Dat placui & placitus, ſueſco ſuevi atque ſuetus;
Veneo pro vendor venivi venditus & ſum,
Nubo nupſi nuptæque ſum, mereor meritus ſum,
Vel merui: adde liber libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæſum: adde pudet faciens pudit puditumque;
Atque piget tibi quod format piguit pigitumque.*

De Neutro-paſſivorum præteritis.

Neutro-paſſivum ſic præteritum tibi format,
Gaudeo gaviſus ſum, fido fiſus, & audeo *
Auſus ſum, fio factus. ſoleo ſolitus ſum,
Mæreo ſum mæſtus: ſed Phocæ nomen habetur.

*Verſus hy-
permeter.

De Verbis præteritum mutantibus.

Flaveſco.
Erubeſco.
Luſceſco.

Quædam præteritum verba accipiunt aliunde:
Inceptivum in ſco, ſtans pro primario, adoptat
Præteritum

*Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepéo tepui, ferveſco à fervéo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concuſſi, à percutioque
Percuſſi ferio; à mingo vult meo minxi;
A ſedeo ſido vult ſedi; à ſuſſero tollo
Suſtuli; & à ſuo ſum ſui; & à tulo ritè ſero tuli;
A ſto ſiſto ſteti, tantùm proſtare; ſuròque
Inſanui à verbo ejusdem ſignificati:
Sic poſcunt, veſcor, medior, liquor, remiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liqueſco, recordor.*

*Versus hy-
permeter.*

De Verbis Præterito carentibus.

P*Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut, pueraſco:
Et paſſiva, quibus caruere activa ſupina;
Ut, metuor, timeor: Meditativa omnia; præter
Parturio, eſurio; que præteritum duo ſervant.*

*Sylveſco.
Fruticeſco.
Sterileſco.
Dieſco.
Deſiderativa
ut, Miſturio
Scripturio,
Iturio,
Cacaturio.*

Verba Supinum raro admittentia.

H*æc raro aut nunquam retinebunt verba ſupinum;
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco;
Degro, angro, ſugo, lingro, ningro, ſatagóque,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flaveo, liveo, aver, pãveo, conniveo, fervet:
Anuo compoſitum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſum:
Reſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo: ſic luceo; & arceo, cujus
Compoſita erciturum habent: Sic à gruo, ut ingruo, natum;
Et quecunque in ui formantur neutra ſecunda:
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo item & careo, noceo, pareo, lateóque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque ſupino.*

De Verbis Defectivis:

*S*ed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
*I*stis pauca dabis mutilata & anomala verba:
*Q*ue quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
*Q*ui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
*H*isce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

- Aio.** Præsens indicativi, Aio, ais, ait. *Plural.* Aiunt.
 Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plural. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai.
 Præsens optativi, potentialis, & subiectivi, Aias, aiata.
Plural. Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.
- Ausim.** Præsens optativi & subiectivi, Ausim, ausis, ausit.
Plural. Ausint.
- Salve.** Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salvetote. *Plural.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvere.
- Ave.** Imperat. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infinit. Averere.
- Cedo.** Imperat. Cedo, *Plural.* Cedite: id est, *Dic*, vel *porrigere*, *Dicite*, vel *porrigite*.
- Faxo.** Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint.
- Forem.** Imperfectum optat. potent. & subiect. Forem, fores, foret; pro *essem*, *esses*, *esset*. *Plural.* Forent.
 Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.
- Quæso.** Præsens indicat. Quæso. *Plural.* Quæsumus.
- Infir.** Infir, sola vox est, *Dicit*, seu *dixit* significans. *Plural.* Infirunt, id est, *Dicunt*.
- Inquo.** Præsens indicativi, Inquo vel inquam, inquis, inquit.
Plural. Inquimus, inquiunt.
 Præter. perfectum, Inquisti, inquit.
 Futurum, Inquies, inquiet.
 Imperat. Inque apud *Terent.* Inquito apud *Plautum*.
 Præsens optativi, potentialis, & subiectivi, Inquiar.
 Particip. Inquiens.
- Vale.** Indicat. Valebis. Imper. Vale, valetote. *Plural.* Valetete, valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, ^{Odi, cœpi,}
omnes voces præteriti perfecti & plusquamperfecti, om- ^{memini,}
nium modorum integras habent; ut & futuri quoque ^{novi:}
quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis ma-
gna ex parte deficiunt, nisi quodd Memini in imperativo
Sing. Memento, *Plural.* Mementote habet. Odi, novi
& cœpi, carent imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for,
simplicia non reperiri:

Præterea,	{	Dic, Duc, Fer, Fac,	}	pro	{	Dice, Duce, Fere, Face,	}	voces esse per A- pocopen concii- tas & decurta- tas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum
Ibam, quibam: in futuro, Ibo quibo.

De Verbis Impersonalibus.

IT de Personalibus quidem hætenus di-
ctum esto; deinceps verò de Impersonali-
bus dicendum, quæ nominativum certæ
personæ non recipiunt, sed mutatur no-
minativus personæ in obliquos: ut quod
Anglicè personaliter dicimus, *I must*

reade Virgil; Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me*
legere Virgilium.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ ^{Impersona-}
careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ per- ^{lia cût sic}
sonæ tam activam quàm passivam, quàm plurimâ) sed dicta
quia nullius personæ aut numeri certam significationem,
nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obli-
quo, sortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse
videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ per-
sonæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personis singularis:
Oportet vos, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, &
Passivæ vocis.

Impersonalia
activæ
vocis.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia ;

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Puder,
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur
in tertia
persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format:

Misereret, miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu,	{	Placitum est,	{	Præterit. à	{	Placet.
		Libitum est,				Libet.
		Puditum est,				Pudet.
		Licitum est,				Licet.
		Pigitum est,				Piget.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voce participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia proprius

prius pertineant, hic in confinio utriusque partis relin-
quimus; ut, utri velint, sese regno addicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi,
vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus
recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo
nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii termina- { *Di*, Genitivi casus.
tiones sunt tres, { *Do*, Dativi & ablativi.
{ *Dum*, Nominativi & accusat.

Terminati-
ones gerun-
dii.

Gerundia autem activè majore ex parte significare,
nulli dubium est; licet interdum etiam passivè signifi-
cent. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque*
missus erudiendi causa: id est *ut erudiretur*. *Utrique vi-*
dendo femina: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum*
illustria: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum fa-*
cilis: id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

SUPina quoque meritò participialia verba dicuntur, Supina.
omniàque cum gerundii vocibus communia habent.
Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *vi-*
su. Significant autem, prius quidem ferè activè (sicut
in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ Participium
à Nomine, genera, casus, declinationem;
à Verbo, tempora & significationes; ab utro-
que numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Parti- { Casus,
cipio septem, { Genus,
{ Declinatio,
{ Tempus,
I 3

{ Significatio,
{ Numerus.
{ Figura.

Accidentia
Participio.

De

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora
particip.
Præsens,
Nota,

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut Amans, legens.

Cæterum iens, participium ab Eo, simplex rarius legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*: ut, Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia; ut, Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum. Præteritum verò in $\left. \begin{array}{l} \text{Tus,} \\ \text{Sus,} \\ \text{Xus,} \end{array} \right\} \text{ut } \left\{ \begin{array}{l} \text{Doctus.} \\ \text{Visus.} \\ \text{Nexus.} \end{array} \right.$

Futurum. Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimum significationis, aut neutralia; ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper; ut, Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa. Activè significant ea participia quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia in *dus*. A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio passiva. Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; Auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab huiusmodi neutris, quorum tertix personæ passivè usurpantur: ut, *Aratur terra*. Hinc, *arata & aranda terra*.

Participia

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem subrum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *du*: ut,

Sequendus, } Utendus, } Obliviscendus,
Loquendus, } Patiendus, } & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. --- *mentitaque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Imperpersonalium participia.

Poenitens, dicens, libens, pertæsus, poenitendus, pudendus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur; Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus. Participia derivata à nominibus.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut Legens; Pluralis, ut Legentes. Numerus.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans; Composita, ut Respirans. Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; Vel cum alium casum quam suum verbum regunt: ut, Participia sunt nomina.

Abundans lactis, } Patiens inediae,
Alieni appetens, } Fugitans lictum:

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt : ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm com-

{	Amans,	}	Doctus,
{	Amantior,	}	Doctior,
{	Amantissimus,	}	Doctissimus.

 parantur: ut,

Vel cùm tempus significari desinunt : ut,
Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

*Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermis-
 rus, si quid explorati haberet :* id est, *ita affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque : id est, *dignus est, vel debet amari. Vita laudata,* id est *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi : id est *debet ejici.*

Participia
 præsentis
 temporis fi-
 unt nomina.

Participia præsentis temporis non raro fiunt substan-
 tiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens,
 occidens, profluens, confluens : Modò in fæminino;
 ut, Consonans, continens : Modò in neutro; ut, Con-
 tingens, accidens, antecedens, consequens : Modò in
 communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*; ut, Ap-
 petens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò fæmininum, modò neutrum reperitur.

DE ADVERBIO.

Adverbium.

Adverbium est pars orationis non flexa, quæ
 adjecta verbo sensum ejus perficit atque ex-
 planat.

Explanat etiam interdum & nomen : ut,
*Homo egregiè impudens. Nè parùm sis leno. Nimiùm
 philosophus.* Aliquoties & Adverbium : ut, *Parùm bo-
 nestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Accidentia.
 Adverbio.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Spe-
 cies, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis
 colligenda est.

In loco significant, Hic, illuc, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilicet, ubique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.

Adverbia loci.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intro, alio, quo, aliquo, nequo, quoquo, siquo, eo, eodem, quolibet, quovis, quocunque, foras, horsum, aliorum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoeversum.

Ad locum significantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, iatus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, cœlitus, funditus.

A loco significantia.

Denique per locum innuunt, Hâc, illâc, istâc, quâcunque, eâ, eâdem, aliâ, aliquâ, siquâ, nequâ, quaquâ.

Per locum significantia.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vespere, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdum, nunc jam, nuper, aliâs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, raro, subindè, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hætenus, in-diès, in-horâs, ut-primùm, quum-primùm, simulac, simulatque.

Temporis Adverbia.

Usque temporis & loci adverbium: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper aut continuè ponitur: ut, *Usque metu micrere sinus.*

Usque.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinques, sexies, septies, vigesies, vel vices; trigesies, vel tricies; quadrages, quinquages, sexages, septuages, octogies, centies, millies, infinities.

Numeri.

Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, inprimis, postremò, primùm, jamprimùm, denique, demum, tandem, ad-summùm.

Ordinis.

Ad-

- Interrogandi.** Adverbia interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid, ita, quò, unde, quantum?
- Vocandi.** Vocandi sunt, Heus, ô, eho, & si qua sunt similia.
- Negandi.** Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, nè *pro* non, & similia.
- Affirmandi.** Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.
- Jurandi.** Jurandi: ut, Hercle, mehercule, medius-fidius, Diu-fidius, Pol, ædepol, Castor, ecastor.
- Hortandi.** Hortandi: ut, Agè, sodes, sultis, amabò, agendum, eodum, eia, agité.
- Prohibendi.** Prohibendi: ut, Né, non.
- Optandi.** Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.
- Excludendi.** Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solum, duntaxat, demum.
- Congregandi.** Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, univèrsim, conjunctim, & c.
- Segregandi.** Segregandi: ut, Seorsum, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, spectatim, bifariàm, trifariàm, omnifariàm, plurifariàm, ostiatim.
- Diversificatis.** Diversificatis: ut, Aliter, secus.
- Eligendi.** Eligendi: ut, Potiùs, potissimùm, imò, satiùs.
- Intendendi.** Intendendi: ut, Valde, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.
- Remittendi.** Remittendi: ut, Vix, ægré, paulatim, sensim, pedetentim.
- Concedentis.** Concedentis: ut, Licèt, estò, demùs, sit-ità, sit-sanè.
- Negatz solitudinis.** Negatz solitudinis: ut, Non solum, non tantum, non modò, nedum.
- Qualitatis.** Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.
- Quantitatis.** Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, summum, ad-summum, & similia.
- Comparandi.** Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minus, maximè, minimè, æqué.

CONJUNCTIO.

65

Rei non peractæ: ut, Ferme, feré, propé, propemo-	Rei non peractæ,
dum, tantum, tantum non, modò non.	
Demonstrandi: ut, En, ecce, sic: ut cum dicimus, Sic	Demon-
scribito.	strandi.
Explanandi: ut, Id est, hoc est, quasi dicas, putá, utpu-	Explanat edf.
tá, utpote.	
Dubitandi: ut, Forfan, forsitan, fortassis, fortasse.	Dubitan di.
Eventus: ut, Forté, casú, forte-fortuná.	Eventus,
Similitudinis: ut, Sic, sicut, sicuti, itá, item, itidem, tan-	Similitu di-
quam, quasi, ceu, uti, velut, veluti.	nis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut, Doctè, doctius illo, doctissimè omnium: similiter Bene, melius, optimè; Malé, pejus, pessimè: etiam Sæpe, sæpius, sæpissime: Nuper, Nuperrimè, & similia.

SPECIES.

Species est duplex: Principalis, quæ ex se originem habet: ut, *Heré, cras.* Species adverbiorum.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Fur-tim, à furor; Strictim à stringo; Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, *Recéns, pro recenter: Torvum, pro torvé.* Nomina fiunt adverb.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *Prudenter; Composita, ut Imprudentur.*

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum Clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo. Accidentia Conjunct.

Figura.

Figura est duplex : Simplex, ut nam ; Composita, ut namque.

POTESTAS.

Potestas.

Potestas, id est, significatio, est varia : Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt : ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cùm, & tum.

Tum.

Tum item geminatum : ut, *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc spectant & his contrariæ : ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspendivæ.

Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, suspendivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant : ut, *Et fugit & pugnât. Nec sapit ista nec sentit*.

Disjunctivæ.

Aliæ disjunctivæ : ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At istæ, cùm geminantur, suspendivæ etiam vocantur : ut, *Vel scribit, vel dicit*.

Discretivæ.

Aliæ discretivæ : ut, Sed, sed-enim, at, atque, qui-dem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò, enimvero, quòd-si, verum, porrò, quin.

Rationales, seu illativæ.

Aliæ rationales, seu illativæ : ut, Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, eâ-re: Cicer. *Eâ re, statim ad te Aristocritum misi*.

Causales.

Aliæ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt : ut, Nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea-quòd, quoniam, quatenus, & pro quia, ut, Virgil. *Audieras & fama fuit: pro nam, vel quia fuit: quò pro quia; ut Cicer. Non quò quicquam desit, sed quia valde cupio*.

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit; & intra Fortunam debet quisque manere suam: pro nam, vel quia*.

Perfectivæ.

Aliæ perfectivæ seu absolutivæ : ut, Ut, quò pro ut.

Ne

CONJUNCTIO!

67

Nè & ut, pro nè non: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Nè pro ut non: Cicero; *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliæ continuativæ: ut, Si, sin, ni, nisi.

Continuativæ.

Aliæ dubitativæ: ut, Né, an, anne, num; nunquid, utrúm, necne.

Dubitativæ.

Aliæ adversativæ: ut, Et si, quanquam, quamvis, licet, tamen; & aliæ id genus.

Adversativæ

Aliæ redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, sed-tamen, veruntamen.

Redditivæ.

Aliæ diminutivæ: ut, Sakem, at, certé, vel: ut, Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.*

Diminutivæ

Aliæ electivæ: ut, Quàm, ac, atque; ut, quando pro Quàm accipiuntur.

Electivæ.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectó, veró, enim vero, sed, enim, enim pro certé.

Expletivæ.

Virgil. *Nam quiste. juvenum confidentissime, nostras*

Fussit adire domos? Ter. At enim non finam.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, Cum, quæ quæ casui jungitur, præpositio est.

Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quàm sæpissime confundantur: ut, Quando, proinde, & similia.

O R D O.

Ordo conjunctionum est triplex: nempe,

Ordo conjunctionum.

Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Præpositivus.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad-summum quartum locum occupant.

Subjunctivus.

Communis.

Communis.

Ex conjunctionibus hæc imprimis præponi solent; Nam, quare, ac, at, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi.

Præpositivæ

Sub-

Subjunctivæ Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, aurem, verò
 quæ. enim.
 Encliticæ.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd ac-
 centum in præcedentem syllabam inclinent: ut,
 Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;
 Indolensque pile, discere, trochæve, quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut,
 Dum, sis, nam, &c.

Communes. Communes denique dicuntur, quæ indifferenter &
 præponi & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere
 omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, sal-
 tem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est pars orationis indeclinabilis,
 quæ aliis orationis partibus, vel in com-
 positione, vel in appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dex-
 tram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum
 admonuit.*

Præpositio- Quædam præpositiones postponi suis casibus inveni-
 nes postpo- untur: ut,
 sitæ suis ca-
 sibus.

Cum,	} ut	} Quibuscum.		
Tenus.			} Pube tenus.	
Versus.				} Angliam versus.
Usque,				

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Ceterum in iisdem casibus mira est significationis
 varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi
 atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum. Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum au-
 rem vulnus accepit*, id est *juxta aurem*: Aliud verò hic,
Secundū Deum parentes amandi sunt, id est *proximè post
 Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis
 mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpositiones

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusativo casui adjunguntur.

Ad. *Ad calendæ Græcæ.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante. Ovid. *dicique beatus*

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Adversus. *Nè Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Etona.*

Citra. } *Hor. Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,*

Ultra. } *Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Credede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*

Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenij alcæ positus Cicero.*

Circum. *locale est: ut, Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, *tempus & numerum significat: ut,*

Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Nè contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremæque labra.*

Infra. Teren. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrâdo juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabitur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, querenda pecunia primum est,*

Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Calum non animum mutant, qui trans mare*

currunt.

Præposi-

Præpositiones Ablativum regentes.

- A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*
 Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*
 Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*
 Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia misere vivitur.*
 Cum. Mimus; *Dammum appellandum est, cum mala fama.*
 Clam. *Clam patre.* Et Plautus; *Clam patrem.* (lucrum,
 Coram. *Coram Senatu res acta est.*
 De. *Sophiste rixantur de lana caprina.*
 E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, e saxo Tarpeio dejiciebatur.*
 Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*
 Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*
 Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*
 Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*
 Tenus. Virg. ---- *capuloque tenuis ferrum impulit irâ.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ ferè significatione;

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.*

Ovidius; *Inque domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis: i. paulo ante lucem.* Idem; ---- *vasio vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *densa subter testudine casus.*

Præpositiones nūquam extra compositionem reperiuntur.

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Am,	} ut	Ambio:	} Re,	} ut	Recipio:	
Di,		Diduco:			Se,	Sepono:
Dis,		Distraho.			Con,	Con dono.

Con-

INTERJECTIO.

71

Con verbo, quociens cum dictione á vocali incipiente componitur, amittit n : ut, Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub in-
condita voce subito prorumpentem animi
affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significa-
tiones, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah, Plaut. *Evax, jungio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I intro, hoi ! hei !* Virgilius, *O dolor atque detus magnum !*

Timentis: ut, Hei. atat. Terent. *Hei ! vereor nè quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ, Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis: ut, Apage, Apagésis. Terent. *Apagésis, egón formi dolosus ?*

Laudantis: ut, Euge. Mar. *Citô, nequiter euge, beaté.*

Vocantis: ut, Eho, oh, io, Terent. *Oh, qui vocaris ?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui ! tu mihi illam laudis ?*

Ex improvísio aliquid deprehendentis: ut, Atat. Ter. *Atat ! data herclè mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh, *Proh nefas !* Seneca, *Oh paupertas felix !*

Imprecantis: ut, Malúm, vñ malúm. Terent. *Quid hoc (malúm) infelicitatis est ?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, nè compa-
randus hic quidem ad illum est.*

Illud hñc observandum est, nomina quoque & verba Aliæ partes
quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, sunt inter-
Navibus (infandum) amissis. Cicero, *Sed amabò te, cura.* jectiões.
Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum
significans, interjectionis vice fungitur.

K

Atque

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his aliis ex-
 Etiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volven-
 da perscrutandâq; opera relegandum censemus. Quorum
 cum magnus sit numerus, & quidem egregie doctores,
 nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac do-
 ctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem
 elegantiamque, Linacro nostro comparari possè videatur,
 nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE

octo partium orationis.

Constructio
quid sit.

Tque de octo quidem orationis partibus, earumque formis, qua-
 tenus ad Etymologiam attinet, ha-
 ctenus dictum esto : deinceps de
 eisdem, quatenus ad Syntaxim,
 quæ constructio dicitur, agemus.
 Est igitur Syntaxis, debita partium
 orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam
 Grammaticæ rationem.

Concordan-
tiæ Gram-
maticæ.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scriben-
 do, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura
 singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus
 Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Concordan-
tia prima.

VERbum personale coheret cum nominativo, nu-
 mero & personâ : ut,
 Nunquam sera ^b est ad bonos mores ^a via.
^a Fortuna nunquam perpetuò ^b est bona.

Nomi-

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *a Vos b damna stis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratiâ: ut, *Terent. a tu b es patronus, a tu pater*; si b *deseris a tu perimus*; quasi dicat *præcipue, & præ aliis tu patronus es*. *Ovidius; a Tu dominus, a tu vir, a tu mihi frater beris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpè subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamant, & in similibus*: ut,

Terentius; b Fertur atrocis flagitia designasse.

Ovid. Teque b ferunt ira panituisse tua.

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed Verbum infinitum nominativus verbo, aliquando verbum infinitum: ut, *Plaut. b Mentiri non b est meum*. Aliquando oratio: ut,

Ovid. Adde quod a ingenuas didicisse fideliter artes, b Emollit mores, nec finit esse feros.

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, *a Partim virorum b ceciderunt in bello. a Partim signorum b sunt combusta.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt: ut, *a Te b rediisse incolumem gaudeo. a Te fabulam b agere volo.* Accusativus ante verbum infinitum.

Resolvi potest hic modus per quod & ut, ad hunc modum: *a Quod tu b rediisti incolumis gaudeo. a Ut tu fabulam b agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest: ut, *Terent. Amantium ira, amoris a redintegratio b est.*

Ovid. — quid enim nisi a vota b supersunt?

Idem; Pectora percussit, pectus quoque a robora b sunt.

Virgil. — nihil hic nisi a carmina b desunt.

Impersonalia præcedentem nominativum non habent: ut, *Tedet me vite. Pectus est conjugii*: de quibus suo loco. Except. 2.

Nomen multitudinis singulare quandoq; verbo plurali jungitur: ut, *a Pars habere. a Uterque b deluduntur dolis.*

CONCORDANTIA SUB- stantivi & Adjectivi.

Secunda
concordan-
tia.

Adjectivum cum substantivo, genere, numero, & casu consentit: ut Juvenal. *b Rara a avis in terris, b nigroque similima a cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,

Ovidius; *Donec eris felix, multos numerabis amicos:*

Nullus ad b amissas ibit amicus a oper.

Seneca; *Non b hoc primum a pectora a vulnus b mea senserunt, graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, *b Audito a regem Doroberniam proficisci.*

CONCORDANTIA RE- lativi & Antecedentis.

Tertia con-
cordantia.

Relativum cum antecedente concordat genere, numero, & personâ: ut, — *a vir bonus est quis?*

b Qui consulta patrum, b qui leges jurâque servat.

Nec unica vox solum sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *a In tempore ad eam veni, b quod omnium rerum est primum.*

Nota.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus; *Senatus assiduam stationem eo a loci peragebat, b qui hodiè Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo sumine, b quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius a terra Jovis a stella fertur, b que Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum, b que a terra dicitur.*

Est locus in carcere, b quod a Tullianum appellatur.

In coitu lune, b quod a interlunium vocant.

Aliquando

1-
ur

&
s,
b-

n-
ut,

au-
ar.
po-
am

ne-
ile-
er-

que
lum

ndo

Adiectiuu substantiuu positu,

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius; *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas a meas, b qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. — *a nostros vidisti b flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interferitur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, *Casus re-*
Boët. *Felix a qui b potuit boni fontem visere lucidum.* *lativi.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, b quod mora a tardat, abest.* Virg. *b Cujus a numen adoro.* *b Quorum a optimum ego habeo.* *b Cui a similem non vidi.* *b Quo a dignum te judicavi.* *b Quo a melius nemo scribit.* *b Quem videndo obstupuit.* *Lego Virgilium, a præ b quo ceteri poëte sordent.*

Substantivorum constructio.

Quum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut *Genitivus*
Juvenal. *Crescit a amor b nummi quantum ipsa pecunia crescit.* *Rex a pater b patriæ.* *a Arma b Achillis.* *a Cultor b agri.* *Substantivi.*

Proinde, hic genitivus sæpissimè in adjectivum possessivum mutatur: ut, *b Patria a domus, b Paterna a domus.* *Variatio*
b Heri a filius b Herilis a filius Est etiam ubi in dativum *Substantivi*
vertitur: ut Luc. de Cat. *b Urbi a pater est, b urbiq; a ma-* *in adjecti-*
ritus. a Herus b tibi, b mihi a pater. *vum posses-*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *b Effodiuntur opes b irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum a fucos b pecus a præsepibus arcent.* *Appositio.*

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *a Paululum b pecuniæ.* *a Hoc b noctis.* Catul. *Non videmus a id b mantica, quod in tergo est.*

Juvenal. ^aQuantum quisque sua ^bnummorum servat in arca, ^aTantum habet & ^bfidei.

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito: ut in hujusmodi locutionibus;

Terent. Ubi ad ^bDianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad ^bVestæ: Utrobique subauditur ^atemplum. Virg. ^bHæctoris Andromache: subauditur ^auxor. Idem; Deiphobe ^bGlauçi: subauditur ^afilia. Terent. ^bHujus video Byrrhiam: subaudi ^aservum.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo: ut, ^aVir ^bnullâ fide, Ovidius; ^bIngenui vultus ^apuer, ingenuique pudoris.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt: ut, Cicero; ^bAut-
ritate tuâ ^anobis opus est. Gellius; Pecuniâ ^bquâ sibi ni-
hil esset ^ausus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.

Opus ad-
jectivè.

Opus autem adjectivè pro Necessarius quandoque poni videtur, varièque construitur: ut,

Cicero, Dux ^bnobis & autor ^aopus est. (umphi.

Idem; Dicis nummos ^bmihi ^aopus esse ad apparatus tri-

Terentius; Alia ^bquæ ^aopus sunt, para.

Cicero; Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, ^btibi multum ^aopus non fuisse.

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivo-
rum con-
structio.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius; Est natura hominum ^bnovitatis ^aavida. (b ævi.

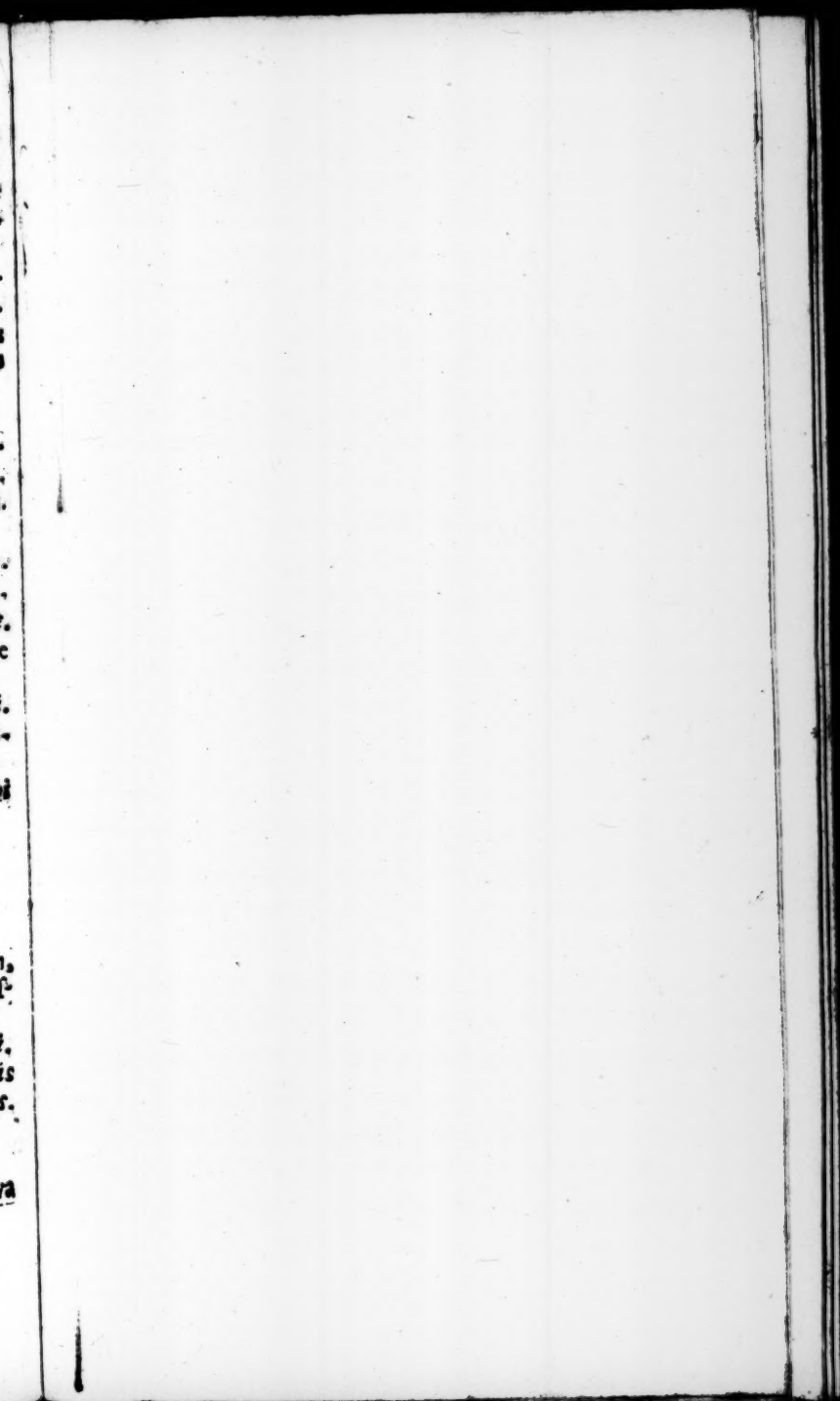
Vit. Mens ^bfuturi ^apræscia. Idem; ^aMemore esto brevis

Ter. ^aImperitos verum, eductos liberè, in fraudem illis.

Silius; Non sum ^banimi ^adubius, sed ^ade vius ^bæqui.

Cicero; Græcarum ^bliterarum ^arudis.

Adjectiva

Ad
ur, a
neca
b sag
prau
rum

In
gulis
gine
Des
mod

N
quæ
mut
fili,
abun
pter

a al
a U

Ov

Ter

Vin

a T

a od

a P

I

Stri

I

pie

ex

Id

Id

ter

b

b

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur : Verbalia in *ax*.
 ut, ^a *Audax* ^b *ingenii*. Ovid. *Tempus* ^a *edax* ^b *rerum*. Seneca ; *Virtus est* ^b *vitiorum* ^a *fugax*. Hor. ^b *Utilium* ^b *fugax*. Idem ; ^b *Propositi* ^a *tenax*. Virgilius ; *Tam* ^b *ficti* ^b *præviq*ue ^a *tenax*, *quàm nuncia veri*. Plaur. ^b *Pecuniarum* ^a *petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrum postulat. Quorum farra- ginem satís quidem amplam congesserunt Linacrus & Despaucerus. Tu verò crebrâ lectione ea tibi reddes ad- modum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent : ut, Cicero ; *Quancumq*ue *te Marce fili, annam jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis insitutisq*ue ; *philosophiæ propter summam & doctoris auctoritatem & urbis* ; ^b *quorum* ^a *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*
^a *Utrum* ^b *horum mavis*, accipe.

Ovidius ; ^a *Quisquis fuit ille* ^b *deorum*.

Terent *An* ^a *quisquam* ^b *hominum est æquè miser ut ego ?*

Virgilius ; — ^b *divum promittere* ^a *nemo Auderet*

^a *Tres* ^b *fratrum*, ^a *Quatuor iudicum*. ^b *Sapientum*

^a *octavus quis fuerit nondum constet*.

^a *Primus* ^b *regum Romanorum fuit Romulus*.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpo- sitione : ut, ^a *Primus* ^b *ab Hercule*. ^a *Tertius* ^b *ab Ænea*.

In alio verò sensu dativum : ut, Virgil. — ^b *Nulli pietate* ^a *secundus*.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E*, *de*, *ex*, *inter*, *ante* : ut, Ovidius ; *Est deus* ^b *vobis* ^a *alter*.

Idem ; ^a *Solus* ^b *de superis*. Virgil. ^a *Primus* ^b *inter omnes*.

Idem ; ^a *Primus* ^b *ibi* ^b *ante omnes, magnâ comitante cater- vâ*. *Laocoon ardens summa decurrit ab arce*.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & Interrogat.
 temporis erunt : ut, ^a *Quarum rerum nulla est satietas ?*

^b *Divitiarum*. *Quid rerum nunc* ^a *geritur in Anglia ?*

^b *Consultitur de religione*

K 4

Fallit

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jum : ut, ^a *Cujum pecus?* ^b *Laniorum.* Aut per dictionem variaz syntaxeos : ut, ^a *Furtine accusas, an homicidii?* ^b *Utroque.*

Fallit denique, cum per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est : ut, ^a *Cujus est hic codex?* ^b *Meus.*

Comparati-
va & super-
lativa.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur : ut, ^b *Manuum a fortior est dextra.* ^b *Digitorum medius est a longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum per E, ex, aut inter exponuntur : ut, *Virgilius b poetarum a doctissimus* : id est, ^b *ex poetis, vel inter Poetas.*

Comparati-
vorum con-
structio.

Comparativa, cum exponuntur per *quam*, ablativum adsciscunt : ut Horat. ^a *Vilius argentum est b auro, b virtutibus aurum* ; id est, *quam aurum, quam virtutes.* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat : ut,

Cic. ^b *Quanto a doctior es, b tanto te geras a submissius.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur : ut Catul. ^b *Tanto a pessimus omnium poeta, b Quanto tu a optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturnæ lucubrationes b longè a periculossimæ habentur. b Longè ceteris a peritior es. sed non b multo melior tamen.* Juv. *Omne animi vitium b tanto a conspectius in se Crimen habet, b quanto a major, qui peccat, habetur.*

^a *Major* & ^a *maximus* ^b *ætate.* ^a *Major* & ^a *maximus* ^b *natu.*

DATIVUS.

Commodū,
incommo-
dum, &c.

Adjectiva, quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt : ut,

Virgilius, *Sis a bonus & a felixque b tuis.*

Martial. *Turba a gravibus b paci placideq; a inimicis b quieti. Est a finitimus b oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est a contrarius b albo.*

Martial. *a Fecundus b amicis, b Omnibus a supplex.*

Horatius;

Horat. *Si facis ut b patriæ fit a idoneus, a utilis b agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpositione com- Composita posita : ut, *Contubernalis, commilito, conservus, cognatus, &c.*

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam Similitudo. am genitivo gaudent : ut,

Lucanus ; *Quem metuis, a par b bujus erat.*

Terent. *Patres æquum esse censent, a nos jamjam d pueris illicò nasci senes, neque illarum a affines esse b rerum, quas fert adolescentia.*

Idem, *b Domini a similis es. Aufon. Mens a conscia b recti.*

Virgilius ; *Præterea regina b tui a fidiſſima dextrâ*

Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: Communis, ut Cicero, *a Commune. b animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors b omnibus a communis. Hoc b mihi tecum a commune est.*

Salust. *Non a aliena b consilii. Sen. a Alienus b ambitioni.*

Cicero ; *Non a alienus b a Scævole studiis.*

Ovid. *Vobis a immunibus hujus esse b mali dabitur.*

Plinius ; *Caprificus b omnibus a immunis est.*

a Immunes b ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehementer, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjuvantur : ut Cicero ; *a Natus b ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu In *bilis* & potius participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent : ut *dus*.

Martial. *O b mihi post nullos Fuli a memorande sodales !*

Statius ; — *nulli a penetrabilis b astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo : ut, *Gnomon septem b pedes a longus, umbram non ampliùs quatuor b pedes a longam reddit.* Magnitud. mensura.

Interdum & in ablativo : ut

Columella ; *Fons a latus b pedibus tribus, a altus b tri-*

Interdum

Interdum etiam & genitivo: ut, Columel. *In morem horri areas a latas b pedum denum, a longas b pedum quinquagenum facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut, Plautus; *Amor & b melle & felle est a fecundissimus.* Hor. *a Dives b agris, a dives positus in fenore b nummis.* Virgilius; *At fesse multa rejerunt se nocte minores, Crura b thymo a plena.*

Idem; *Quæ regio in terris nostri non a plena b laboris?* Idem; *a Dives b opum, a dives picti b vestis, & auri.* Perseus, *O curvæ in terras animæ, & b cælestium inanes! a Expers b fraudis. b Gratiâ a beatus.*

Diversitas.

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subjiciunt: ut, Virgil. *a Alter b ab illo, a Aliud b ab hoc, a Diverfus b ab isto.*

Nonnunquam etiam dativum: ut, *b Huic a diversum.*

Causa.

Adjectiva regunt ablativum significancem causam: ut, *a Pallidus b irâ, a Incurvus b senectute, a Lividus b armis brachia. a Trepidus b morte futurâ.*

Modus rei.

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo: ut, *Facies miris b modis a pallida. b Nomine a Grammaticus, b re a barbarus.*

Cicer. *Sum tibi b naturâ a parens, a præceptor b consiliis.* Virgilius; — *a Trojanus b origine Caesar. b Spe a dives, b re a pauper. a Syrus b natione.*

Dignus, &c.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut, Ter. *a Dignus es b odio. Qui filium haberem talibingenio a præditum.* Virg. *Atq; b oculis a capti fodere cubilia talpæ.* Idem; *b Sorte tuâ a contentus abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut, Ovidius; *Militia est b operis attera a digna tui* Virgil. *Descendam magnorum haudquaquam a indignus b ævorum.*

Pro-

em
n-

in-
ut,
is.

s?
ri.
s!

ne
of.

n.
n :
is

ti-
n.

s.
s,

r-

io
e.

r,

us

o-

M^h

Lang

Ovid

M

vel p

a Im

N

parti

b ues

a Ma

H

genit

critic

genit

posse

Ex a

Cic.

Idem

Eraf.

melio

b om

Brut.

Hox.

b tim

Su

tur a

nimi

· Au

gat,

Ip

nifica

a Ips

Ec

ut, a

Id

b idem

Pronominum constructio.

MEi, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum, ponuntur cum passio significatur: ut, Primitiva.

Languet a desiderio b tui. (b nostri.

Ovid a *Parsque b tui latitat corpore clausa meo.* a *Imago* Derivativa.

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet a desiderio b tuo.*

a *Imago b nostra*, id est, quam nos possidemus.

Nostrium & vestrum genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa, & superlativa: ut, a *Unusquisque*

b *vestrum.* a *Nemo nostrum.* Ne a cui b *vestrum* sit mirum.

a *Major b vestrum.* a *Maximus natus b nostrum.*

Hæc possessiva, Meus, tuus, suus, noster, & vester, hos Possessiva.

genitivos post se recipiunt, Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque: &

genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut,

Ex a tuo b ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. Dico a *meâ b unius operâ rempublicam esse liberatâ.*

Idem, a *Meum b solius peccatum corrigi non potest.*

Eras. a *Noster b duorum eventus ostendat*, utra gens sit melior. In a *sua b cujusque laude præstantior.* a *Nostri b omnium memoriâ.*

Brut. ad Cicer. a *Vestris b paucorum respondet laudibus.*

Hor. — *scripta Cûm a mea nemo legat*, vulgo recitare b *timentis.*

Sui & Suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur Sui & Suus.

tur ad id quod præcessit in eadem oratione: ut, a *Petrus* reciproca.

unum admittitur b *se.* *Parcit erroribus b suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere a Petrus ro-*

gat, ne b se deserat.

Ipse ex pronominebus solum trium personarum sig- Ipse.

nificationem repræsentat: ut,

a *Ipse b vidi*, a *Ipse b videris*, a *Ipse dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominebus adjungitur:

ut, a *Ipse b ego*, a *Ipse b ille*, a *Ipse b Hercules.*

Idem etiam omnibus personis jungi potest: ut, a *Ego Idem.*

b *idem adsum.*

Terent.

Terentius; ^a *Idem has nuptias* ^b *perge facere.*

Virgil. ^a *idem* ^b *jungat vulpes, & mulgeat bircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste.

Ille, & iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic, mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste, verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terentius; *Istum æmulum quoad poteris ab eo pellito.*

Hic, & ille.

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur; Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Colum. ^a *Agricolæ contrarium est* ^a *pastoris propositum:* ^b *ille quam maxime subactis & puro solo gaudet,* ^b *hic novali gramino & que:* ^b *ille fructum è terra sperat,* ^{bb} *hic è pecore.* Est tamen, ubi è diverso, pronomèn *Hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nominat. utrinque.

VERBA substantiva, ut Sum, forem, fio, existo: verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor; & iis similia, ut Scribor, salutor, habeor, existimor: item verba gestus, Sedco, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, ^b *Deus a csi summum* ^b *bonum.*

^b *Perpusilli a vocantur* ^b *nani.* ^b *Fides religionis nostræ* ^b *fundamentū a habetur.* *Malus b pastor a dormit* ^b *supinus.* *Lactantius;* ^b *Homo a incedit* ^b *erectus in cælum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere, & numero concordat: ut,

^b *Rex a mandavit* ^b *primus extirpari hæresin.*

Infiniti verbi constructio.

^b *Pii a orant* ^b *taciti.* ^b *Boni a discunt* ^b *seduli.*

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipuè

cipue cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut,
*b Hypocrita cupit a videri b justus. Hypocrita cupit b se
 a videri b justum. Malo b dives a esse quam haberi. Malo
 b me b divitem a esse quam haberi. Claud Vivitur exigu
 melius; natura b beatis b Omnibus a esse dedit, si quis co
 gnoverit uti.*

Martialis; *b Nobis non licet a esse tam b disertis, vel disertis.*

Terentius; *Expedit bonas a esse b vobis.*

Ovidius; *Quo mihi commissio non licet a esse b piam.*

Quamvis in his postremis exemplis iubiuduntur
 accusativi ante verba infinita. *b Nos a esse b disertos b Vos
 a esse b bonas. b Me a esse b piam.*

Genitivus post verbum.

Sum genitivum postulat, quoties significat possessio-
 nem, aut ad aliquid pertinere: ut

Sum, signi.
 pos. gen.

Virgilius; — *pecus a est Melibæi.*

Cicero. *b Adolescentis a est maiores natu revereri.*

Vir. *b regu a est Parcere subjectis, & debellare superbos.*

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, (uum, no-
 strum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: ut,
Non a est b meum contra auctoritatem Senatûs dicere.

Terent. *Eia, haud b vestrum a est iracundos esse.*

b Humanum a est irasci.

At hæc subintelligi videtur Officium, quod aliquando *Æstimandi*
 etiam exprimitur: ut, Terent. *Tuum a est b officium has* verba gen.
bene ut ad finem nuptias.

Verba æstimandi genitivo gaudent: ut, *b Plurimi
 passim a fit pecunia. Pudor b parvi a penditur. b Nihili,
 vel b pro nihilo a habentur literæ.*

Hor. *b Pluris opes nunc a sunt, quam prius temporis annis.*

Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut,
 Valerius Maximus; *Non b hujus te a æstimo. b Magna
 ubique virtus a æstimanda est.*

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, tuncii, his ver-
 bis Æstimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut, *Ego
 illu b flocci a pendo. Nec b hujus a facio, qui me b pilis æstimat.*

Singularia

Singularia sunt ista: *b* *Æqui boni* *a* *consulo*. *b* *Æqui boni* *a* *facio*, id est, *in bonam accipio partem*.

Accusandi
verba, &c.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia, genitivum postulant, qui crimen significet: ut, (oportet.

Plaut. *Qui alterum a* *incusat* *b* *proberi*, ipsum se *insucri*

Cicero; *Etiam b* *sceleris* *a* *condemnat* *generum suum*.

Ovid. *Parce tuum vatem b* *sceleris* *a* *damnare cupido*.

a *Admoneto illū pristinae b* *fortune*. *b* *Furti* *a* *absolutus est*.

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione: ut, Cicero. *Si in me iniquus es iudex, a* *condemnabo eodem ego te b* *crimine*. Gellius; *Uxorem b* *de pudicitia graviter a* *accusavit*. Cicero; *Putavi ea b* *de re a* *admonendum esse te*.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur: ut, *a* *Accusas furti, an stupri, an b* *utroque*? sive *b* *de utroque*? *b* *Ambobus*, vel *b* *de ambobus*? *b* *Neutro*, vel *b* *de neutro*? *b* *De plurimis simul a* *accusaris*.

Satago, &c. Satago, misereor, miseresco, genitivum admittunt: ut,

Terent. *Is b* *rerum suarum a* *satagit*.

Virgil. — *oro a* *miserere b* *laborum*

Tantorum, a *miserere b* *animi non digna ferentis*.

Statius; *Et b* *generis a* *miseresce tui*.

Misereor, &c. At misereor & miseresco, rarius cum dativo leguntur: ut, Seneca; *Huic succorro, b* *huic a* *misereor*.

Boëtius; *Dilige iure bonos, & a* *miseresce b* *malis*.

Reminiscor, &c. Reminiscor, obhiviscor, meminī, genitivum aut accusativum desiderant: ut, *Date b* *fidei a* *reminiscitur*. Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere, obhivisci *b* *suum*.

Ter. *Faciam ut b* *meique ac huius b* *diei, ac bloci semper a* *memineris*. Plaut. *b* *Omnia que curant senes a* *meminerunt*. (fecit.

a *Memini b* *de hac re, b* *de armis, b* *de re id est mentionem*

Potior gen.
aut ablat.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur: ut,

Plaut. *Romani b* *signorum & armorum a* *potiri sunt*.

Virg. *Egressi optatā Troas a* *potiuntur b* *arenā*.

Dati.

ni

&

t :

st.

ri

st.

el

in

i.

a.

ti-

n-

de

de

ut,

ur:

cu.

ra-

uo-

oci

nes

ci.

em

nt.

ati-

OM
e
Plau
Virg

In
mod
b vo
Non
Idem
Sua
E
Cic
Plau
duc
Cic
eloq
b F
V
Virg
b F
I
a C
A
b a
V
b n
gra
ba
Ci
Te

Dativus post verbum.

OMnia verba acquisitivè posita adsciscunt dativum Verba acqui-
ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur: ut, posita dat.
Plaut. b *Mibi istuc nec a feritur, nec a metitur.* regunt.
Virgil. *Nescio quis teneros oculus b mibi a fascinat agnos.*

Hæc regulæ appendent varii
generis verba.

In primis, verba significantia commodum aut incom- Commodum
modum regunt dativum: ut, Virgil. *Illa seges demum & incom-*
b *votis a respondet avari Agricola.* modum.

Non potes b mibi a commodare, nec a incommodare.

Idem; — *validis a incumbite b remis.*

Suam eruditionem b tibi acceptam a fert.

Ex his quædam effertur etiam cum accusativo: ut, Exceptio.

Cicero; b *Unum a studetis omnes, unum sentitis.*

Plautus; *Si ea memorem, que b ad ventris victima con-*
ducunt, mora est.

Cicero; b *In hæc studia a incumbite, Naturæne plus b ad*
eloquentiam a conferat, an doctrina.

b *Fessum quies plurimum a juvat.*

Verba comparandi regunt dativum: ut,

Virg. — *sic b parvis a componere magna solebam.*

b *Fratri se & opibus & dignatione a adequavit.*

Interdum additur ablativus cum præpositione: ut,

a *Comparo Virgilium b cum Homero.*

Aliquando accusativus cum præpositione Ad: ut, Sicut

b *ad eum a comparatur, nihil est.*

Verba dandi & reddendi, regunt dativum: ut, *Fortuna Verba dan-*

b *multis nimium b dedit, nulli satis, Ingratus est, qui di.*

gratiam bene b merenti non a reponit

Hæc variam habent constructionem: a *Dono b tibi*

hoc munus: a dono b te hoc munere.

Cicero; *Huic b rei aliquid temporis a impertias.*

Terent. *Plurimâ salute b Parmenonem summum suum*
a impertis

a impertit Gnaſtho, a Aſperſit mihi b labem : a Aſperſit me b labe. a Inſtravit bequo penulã : a Inſtravit equũ b penulã.
Ovid. Ut piget infido a conſuluiſſe b viro! id eſt, dediſſe conſilium, vel etiam proſpexiſſe.

Lucan, b reſtorẽmque raris de cunetis a conſulit aſtris, id eſt, petit conſilium. a Conſule b ſaluti tuæ, id eſt, proſpice.
Ter. Peſſimẽ iſtuc b in te atque in illum a conſulis .i. ſtatuis. a Metuo, a timeo, a formido b tibi, vel b de te .i. ſum ſollicitus pro te. a Metuo, a timeo, a formido b te, vel b a te: ſcilicet, nè mihi noceas.

Verba promittendi.

Verba promittendi ac ſolvendi regunt dativum : ut Cicero; Hæc b tibi a promitto, ac recipio ſanctiſſimẽ eſſe obſervaturum.

Cicero ; Aes alienum b mihi a numeravit.

Verba imperandi.

Verba imperandi & nuntiandi dativum requirunt : ut Hor. a Imperat aut ſervit collecta pecunia b cuique.
Idem; Quid de quoq; viro, & b cui a dicas. ſæpe caveto.
Dicimus, a Tempero, a moderor b tibi & b te. Reſero b tibi & b ad te. Item, a Reſero b ad Senatum, id eſt, propono.
a Scribo, a mitto b tibi & b ad te. a Do b tibi literas, ut ad aliquem ſeras a Do b ad te literas, id eſt, mitto ut legas.

Verba fidendi.

Verba fidendi dativum regunt : ut Horatius;
—vacuis a committere b venis, Nil niſi lene decet.
b Mulieri nè a credas, nè mortuæ qui dem.

Verba obſequendi.

Verba obſequendi & repugnandi dativum regunt : ut, Semper a obtemperat pius filius b patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant, b virtuti omnia a parent.
Ipſum hunc orabo, b huic a ſupplicabo.
Perſius; —venienti a occurrite b morbo.

Ignavis b precibus Fortuna a repugnat.

At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur : ut, b Ad amorem nihil potuit a accedere. Hoc a acceſſit meis b malis. Illud a conſtat b omnibus, ſeu b inter omnes.
Terentius; Hæc b fratri mecum non a conveniunt.
Joven. —Sevis inter ſe a convenit buſſis. a Auſculto b tibi, id eſt, obedio. a Auſculto b te, id eſt, audio. Adamas a diſſidet b magneti, ſeu b cum magnete. a Certat b cum illo, & Græcanicè

canice belli. Catul. Noli a pugnare b duobus; id est, contra duos. Virgil. Tu dic b mecum quo pignore a certes.

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, Verba minandi. b Utrique mortem a minatus est. Terent. a Adolescenti nihil est quod a succenseat.

Sum cum compositis, præter Possum; exigit dativum: Sum. ut, Rex pims a est reipublicæ ornamento. b Mihi nec a obest, nec prodest. Horat. Multa b petentibus a desunt multa.

Dativum postulant verba composita cum his præpositionibus.

Verba composita.

Præ. Cicer. Ego me b majoribus virtute a præluxi.

Sed Præco, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Albo b gallo nè manam a admoliaris.

Con. a Conducit hoc tue b laudi. a Convixit b nobis.

Sub. Terent. a Suboler jam b uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo bello antefero.

Post. a Posthabeo, a postpono b famæ pecuniam.

Virgil a Postposui tamen illorum mea seriâ b ludo.

Terent. dixit, * Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.

Ob. Ter. Quum b nemini a obtradi potest, itur ad me.

In. a Impendet b omnibus periculum.

Inter. Cicer. Ille huic b negotio non a interfuit modò, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum: ut, Quintil. a Præstat ingenio alius b alium.

b Multos virorum a anteit sapientiâ. Terent. b In amore hec a insunt vitia, Plin. a Interdico tibi b aquâ & igni.

Est pro habeo dativum exigit; ut,

Perf. Velle suum b cuique a est, nec voto vivitur uno.

Virg. a Est b mihi namq; domi pater, est injusta noverca.

Huic confine est suppetit: ut,

Horat. Pauper enim non est, b cui rerum a suppetit usua.

L

Sum,

Varia constructio.

Est pro habeo.

Suppetit.

Gemin.
dativ.

Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum: ut, *b Exitio a est avidis mare b nautis.*

Speras b tibi b laudi a fore, quod b mihi b vitio a vertis?
Nemo b sibi minos a accipere debet b favori.

Dativus fe-
stivitatis.

Est ubi hic dativus, *Tibi*, aut *sibi*, aut etiam *mibi*, nulla necessitatis, at festivitatis potius causâ additur: ut, *Ego b tibi hoc effectum a dabo.* Ter. *a Expedi b mihi hoc negotium.* *Suo b sibi hunc a jugulo gladio.*

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba tran-
sitiva.

Verba transitiva cujusunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum: ut, Hor. *b percontatorem a fugito, nam garrulus idem est.* Idem; *Nec a retinent patula b commissâ fideliter aures.* Virgil. *Inprimis a venerare b deos.* *Aper b agros a depulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis: ut, Cicer. *Tertiam b ætatem hominum a vivebat Nestor.*

Virgil. — *longam incommitata videtur a Ire b viam.*

Plaut. *Duram a servit b servitutem.*

Hunc accusativum mutant autores non raro in ablativum: ut, Plaut. *Diu videor b vitâ a vivere.* *a Ire rectâ b viâ.* Sueton. *b Morte a obiit repentinâ.*

Accusat. fig.

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut,

Virgil. — *Nec vox b hominem a sonat, o Dea certe.*

Juven. *Qui b Curiosâ simulant, et b Bacchanalia a vivunt.*

Horat. *b passillos Rufillus a olet, Gorgonius b bircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba ro-
gandi, &c.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt accusativum: ut, *Tu modo a posce b Deum b veniam. a Dedocebo te istos b mores. Ridiculû est te b me a admonere b istud.* Terent. *a Induit b se b calceos, quos prius exuerat.*

Exceptio 1.

Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum: ut,

Virg. *b Ipsum a obtestemur, b veniamq; oremus bb ab ipso.*

Terent. *b Suspicionem istam bb ex illis a quære.*

Vesti-

um
tis?
ulla
Ego
ne-
l.
five
ur,
es.
po-
iva
ni-
vi-

ab-
tre

* *Somniaui domnu, vomitu roma; Athia mgo;*
vi. 2
44 f.

et.

ne
o.
d.

i-

o.

i-

vir. *formosa repare docet Atharglida bylines*
li. 5 *accusative giming; popstul me mubum; 272.*

vum
câ,

Q

ut, 2
Hon
Virg

ut, 1
Veh
Hon

ut,
Juv
a
Ov

A
prax
Sun

vo c
Liv

dio
Ter

Sen

qua

Vestendi verba interdum mutant alterum accusati-Exceptio 2.
vum in ablativum, vel dativum: ut, *a Induo* b re bb *tunica*
câ, vel bb *tibi* b *tunicam*.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis verbum admittit ablativum significan-
tem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, *Dæmona* non b *armis*, sed morte a *subegit* Iesus.
Hor *Naturam* a *expellas* b *furcâ* licet, usque recurret.
Virg. *Hi* b *jaculis*, illi certant a *defendere* b *saxis*.

CAUSA.

ut, Terent. a *Gaudeo* (ita me dii ament) gnati b *causâ*
Vehementer b *irâ* a *excanduit*.
Horat. *Invidus* alterius b *rebus* a *macrescit* opimis.

MODUS ACTIONIS.

ut, *Mirâ* b *celeritate* rem a *peregit*.
Juvenal. *Invigilate viri*; tacito nam tempora b *gressu*
a *Disfugiunt*, nulloque b *sono* a *convertitur* annus.
Ovid. *Dum vires annique sinunt*, tolerare laborem;
Fam a *veniet* tacito curva senectâ b *pede*.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Exceptio.
præpositio: ut, a *Baccharis* b *præ ebrietate*.
Summa b *cum humanitate* a *trâctavit* hominem.

Quibuslibet verbis subsicitur nomen pretii in ablati- Nomen
vo casu: ut, b *Teruncio*, seu *virtosâ nuce* non a *emerim*. pretii.
Liv. *Multo* b *sanguine ac vulneribus ea victoria* a *stetit*.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimi-
dio, duplo adjiciuntur sæpè sine substantivis: ut,
Terent. a *Redime* te *captum quàm queas* b *minimo*.
b *Vili* a *venit* *triticum*.

Senec. a *Constât* b *parvo* *fames*, b *magno* *fastidium*.

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti Exceptio.
quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet,
L 2 quanti.

quantumque: ut, Cic. *b Tanti a eris alijs; b quanti tibi a fueris. Non a vendo b pluris, quàm alijs, fortasè etiam b minoris.*

Ovid. *Vix Priamus b tanti, totaque Troja a fuit,*

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Aul. Gel. *b Tantâ mercede a docuit, b quantâ hactenus nemo. b Minori pretio a vendidi, quàm emi.*

Valeo.

Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut, Varr. *Denarii dicti, quod b denos aris a valebant: quinarii, quod b quinos.*

Verba abundandi.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, ablativo gaudent: ut,

Terent. *b Amore a abundas Antipho.*

Malo virum *b pecuniâ, quàm pecuniâ b viro a indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos b divitijs a explevit.*

Terent. *Hoc te b crimine a expedit.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te a onerant b mendacijs?*

Virg. *Ego hoc te b fasce a levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo b sermone a participavit.*

Exceptio.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut, Virgil,

Quàm dives nivei pecoris, quàm b lactis a abundans?

Terent. *Quasi tu hujus a indigeas b patris.*

Quid est, quod in hac causa b defensionis egeat?

Virg. *a Implentur veteris b Bacchi pinguisq; ferine.*

Idem; *Postquam dextra fuit b cædis a saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuere, præterquam b tui a carendum quod erat.*

Paternum servum sui a participavit b consilij.

Fungor, &c.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur: ut,

Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ a fungantur b officijs. Optimum est alienâ a frui b insaniâ.*

In re mala b animo si bono a utare, juvat.

Virg. *Aspice venturo a letentur ut omnia b seculo.*

Cæsar; *Qui suâ b victoriâ tam insolenter a gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat, a mutat quadrata b rotundis. a Vescor*

b carnibus. Vir. — haud equidem tali me a dignor b honore.

Terent.

Terent. Ut b malis a gaudeat alienis.

Plaut. Exemplorum b multitudine a supersedendum est.

Macrobi. Regni eum b societate a numeravit.

Plaut. a Communicabo te semper b mensâ meâ.

a Prosequor te b amore, b laude, b honore, &c. i. Amo, Prosequor. laudo, honoro. a Afficio te b gaudio, b supplicio, b dolore, Afficio.

&c. id est, exhalato, punio, contristo.

Mereor, cum adverbis Benè, malè, meliùs, pejùs, Mereor. optimè, pessimè, ablativo adherent cum præpositione

De: ut, b De me nunquam benè a meritis es.

Erasmus b de lingua Latina optime a meritis est.

Catilina pessimè b de republica a meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba, ablativum cum præpositione optant: ut, Istuc b ex multis jam pridem a audi veram. Luc. b A trepido vix a ab-

stinet ira magistro. a Nasci b a principibus fortuitum

est. Procul a abest b ab urbe Imperator.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, Exceptio,

Horat. Vivere si rectè nescis, discede b peritis.

Ovid. Est virtus placitis a abstinuisse b bonis.

Virg. Heu fuge, nate Deâ, tæq; hîc ait a eripe b flammis.

Verbis, quæ vim comparisonis obinent, adjicitur ablativus significans mensuram excessûs: ut, Deforme existimabat, quos b dignitate a præstaret, ab ijs b virtutibus a superari.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolutè sumptus: ut, Imperante b Augusto a natus est Christus: Impe-

rante b Tiberio, a crucifixus. Juven. Credo pudicitiam,

a Saturno rege b moratam in terris.

Nîla desperandum, b Christo duce. & auspice Christo.

Jam Maria, b audito Christum venisse, a cucurrit.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synec-

dochen, & poëticè accusativus: ut, a Egrotat b animo

magis quàm corpore. a Candet b dentes. a Rubet b capillos.

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: ut,

Absurdè facis, qui a angas te b animi.

Exanimatus a pendet b animi. a Despiebam b mentis.

Plaut.

Plaut. *a* *Discrucior* *b* *animi*, quia *ab* domo *abeundum* est *mibi*.

Diversi casus.

Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

a *Dedit* *mibi* *a* *vestem* *a* *pignori*, *a* *te* *presente*, *a* *propriæ* manu.

Passivorum constructio.

Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horatius; *a* *Laudatur* *b* *ab* *his*, *culpatur* *b* *ab* *illis*.

Cicer. *Honestæ* *bonis* *b* *viris*, *non* *occulta* *a* *petuntur*.

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla* *tuarum* *a* *audita* *b* *mibi*, *nec* *visa* *sororum*.

Horat. *Oblitus* *sque* *meorum*, *a* *obliviscendus* *b* *illis*.

Cæteri casus manent in passivis. qui fuerunt a activorum: ut *a* *Accusaris* *a* *me* *b* *furti*. *a* *Habeberis* *b* *ludibrio*.

a *De* *daceberis* *a* *me* *istos* *mores*. *a* *Privaberis* *b* *magistratu*.

Neutro-pass. constructio.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut *b* *A* *præceptore* *a* *vapulabis*.

Malo *b* *a* *cive* *a* *spoliari*, *quàm* *ab* *hoste* *a* *venire*.

Quid *a* *fer* *b* *ab* *illo*? *Virtus* *parvo* *pretio* *a* *licet* *omnibus*.

Cur *b* *a* *conviviis* *a* *exulat* *philosophia*?

Infinitorum constructio.

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virg. *a* *Furvat* *usque* *b* *morari*, *Et* *conferre* *gradum*,

Ovid. *b* *Dicere* *que* *a* *puer*, *b* *scribere* *a* *jussit* *amor*.

Martial. *a* *Vis* *b* *feri* *dives*, *Pontice*? *Nil* *cupias*.

Virg. *Et* *erat* *tum* *a* *dignus* *b* *amari*. Horat. *b* *Audax*

omnia *b* *perpeti* *Gens* *humana* *rui* *per* *vetitum* *nefas*.

Eclipsis.

Ponuntur interdum figuratè & absolutè, verba infinita: ut, *Hæcine* *b* *feri* *flagitia*? subauditur, *a* *dece*,

a *oportet* *a* *par* *est*, *a* *equum* *est*, aut aliquid simile.

Enallage.

Virg. *Criminibus* *b* *terrere* *novis*, *hinc* *b* *spargere* *voces*

In *vulgum* *ambiguas*, *b* *querere* *conscius* *arma*.

id *est*, *terrebat*, *spargebat*, *quarebat*.

DE GERUNDIIS.

Gerundia.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: ut,

Cicer.

Grammaticis synecdo: vocat in nomine aut verbo vlt
restringit in parte @ aliqui d' alter spiritale qd p
accusativum effert, os, humeros, d. v. hinc, in
duis videri; synec. au: app' hanc, q' pariter
sunt comprehendit ab vti; alij malunt vocare
ἐξ ἀντιθέσεως perpositionis sectum, v' apud Grecos
intelligi solent ad v. v. 2. 405:

Cice
Ovi
Virg
G
vis, t
Et q
Idem
Idem
Po
Virg
carl.
In
etian
grat
opia
arqu
G
ab, a
Cice
Amo
Cic.
glori
Qu
Plau
Po
Virg
b Sci
G
ter, a
Virg
Cice
Idem
Veni
C
tion
Juve
b Vi

Cicer. *Efferor studio a videndi b parentes.*

Ovid. *a Utendum est b etate, cito pede præterit etas.*

Virgil. — *a Scitatum b oracula Phæbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibusdam tum substanti- Di.
vis, tum adjectivis: ut, Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi a causa b videndi

Idem; *Cecropias innatus apes a amor urget b habendi.*

Idem; *Æneas celsa in puppi; am a certus b eundi.*

Poëticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut, Nota,

Virgil. *a studium quibus arva b tueri. a Peritus b medi-*
cari.

Interdum non invenustè adjicitur Gerundii vocibus
etiam genitivus pluralis: ut, *Quum b illorum a videndi*
gratia me in forum contulisssem. Ter. *Date a crescendi*
epiam b novarum. Concessa est a diripiendi b pomorum,
atque opsoniorum licentia.

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, A, Do,
ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut,

Cicero: *Ignavi a à b discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia, utrumque a ab b amando dictum est.

Cic. *a Ex b defendendo, quàm a ex b accusando, uberior*
gloria comparatur. Consultatura debet a scundo in Galliã.

Quint. *Rectè scribendi ratio a cum b loquendo conjuncta est.*

Plaut. *a pro b vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione: ut,

Virgil. — *Alitur vitium, crescitque b regendo.*

b Scribendo disces scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, In- Dum,
ter, ante, ad, ob, propter: ut, *a Inter b cœnandũ hilares esse.*

Virgil. — *a Ante b domandum Ingentes tollent animos,*

Cicero; *Locus a ad b agendum amplissimus.*

Idem; *a Ob b absolvendum munus nè acceperis.*

Veni a propter te b redimendum.

Cum significatur necessitas, ponuntur citra præposi-
tionem, addito verbo Est: ut,

Juven. *b Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*

b Vigilandum est ei qui cupit vincere.

Gerundia in
nomina ver-
tuntur.

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva : ut,
Virg. *Tantus amor florum*, & b *generandi gloria* a *mellis*.
Ad b *accusandos* a *homines duci premio proximum latro-*
cinio est. Cur adeò *delectaris* a *criminibus* b *inferendis* ?

DE SUPINIS.

Prius Sup.

Prius Supinum activè significat, & sequitur verbum,
aut participium, significans motum ad locum : ut,
Ovid. b *Spēctatum* a *veniunt*, *veniunt spēctentur ut ipse*.
Milites sunt a *missi* b *speculatum artem*.

Nota.

Illa verò, *Do venum*, *do filiam nuptum*, latentem ha-
bent motum.

Exceptio.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinitivo
iri, passivè significat : ut, Plaut.

Cōstum ego, non b *vapulatum*, *dudum* a *conductus sum*.

Ter. *Postquam* a *audierat* non b *datum iri uxorem filio*.

Poëticè dicunt : a *eo* b *visere*, a *Vado* b *videre*.

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo Est : ut,

T. *rent*. b *Actum est*, *ilicet peristi*.

Ovid. — b *irum est in viscera terre*. b *Cessatum est satis*.

Posterius
Supinum.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur no-
mina adjectiva : ut, *Sum extra noxam*, *sed non est* a *facile*
b *purgatu*. *Quod* b *factu* a *sedum est*, *idem est* & b *dictu*
a *turpe*. *Qui pecuniâ non movetur*, *hunc* a *dignum spe-*
clatu arbitramur.

In istis verò, a *Surgit* b *cubitu* ; a *Redit* b *venatu* : Cu-
bitu & venatu nomina potius censenda videntur, quàm
supina.

De Tempore & Loco.

T E M P U S.

Pars tem-
poris.

Quæ significant partem temporis, in ablativo fre-
quentius usurpantur, in accusativo rarò : ut, *Nemo*
mortalium omnibus b *horis* a *sapit*. b *Nocte* a *latent*
mende. b *Id tempus* a *creatus est Consul*.

Quamquam hic eclipsis videtur esse præpositionis per
vel sub.

Duratio
temporis.

Quæ autem durationem temporis & continuatio-
nem

nem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo effertur: ut, Virgil.

Hic jam ter centum totos a regnabitur b annos.

Idem; b Noctes atque dies a patet atri janua Ditis.

Idem; Hic tamen hac mecum poteris a requiescere nocte.

Suet. a Imperavit b triennio, & decem mensibus, octoque diebus.

Dicimus etiam, a In paucis b diebus a De b die. a De b nocte. Promitto a in b diem. Commodum a in b mensem. b Annos a ad quinquaginta natus. a Per tres b annos studui.

Puer b id ætatis. Non plus b triduum, aut b triduo.

b Tertio, vel a ad b tertium calendas, vel calendarum.

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ^{Spatium} ablativo: ut, Virgil. ^{loci.}

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres a pateat cæli spatium non amplius b vulnas.

Jam mille b passus a processeram. a Absit b idui; subintelligitur b spatium, vel b spatio; b itinere, vel b iter.

a Absit ab urbe quingentis b millibus passuum.

Appellativa Locorum, &c.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum ^{Appellativa} adduntur ferè cum præpositione verbis significantibus ^{& regionum} motum aut actionem in loco, ad locum, à loco, aut per locum: ut, ^{nomina.} *b In foro a versatur. a Meruit sub rege b in Gallia.*

Virg. — b ad templum non equæ Palladis bibant Iliades.

Salust. a Legantur b in Hispaniam majores natu nobiles.

b E Sicilia a discedens, Rhodum veni. Per mare a ibis b ad Indos.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis ^{Urbium &} loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ ^{oppidorum} declinationis, & singularis numeri fit: ut, ^{nomina.}

Juven. Quid b Romæ faciam? mentiri nescio.

Terent. Samia mihi mater fuit, ea a habitabat b Rhodi. ^{Humi, domi,}

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum &c.

sequuntur.

Sequuntur formam : ut, Ter. *b Domi b bellique finit a viximus.*

Domī.

Cic. *Parvi sunt foris arma nisi a est consilium b domi.*

Domī, non alios secum patitur genitivos, quàm Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ : ut, *Vescor a domi b meæ, non b aliene.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit ; in dativo, aut ablativo ponitur : ut, *Colchus an Assyrius, b Thebis a nutritus an b Argis?* Suet. *Lentulum Gentulicus b Tyburi agens scribit.* Livius ; *a Neglectum b Anxuri præsidium.* Cic. *Cum una sola legione a fuit b Carthagini.*

Hor. *b Romæ Tybur a amo ventosus, b Tybure Romam.*

Cic. *Quum tu b Narbone mensas hospitum a convomeres.*

Idem ; *Commendo tibi domum ejus, quæ a est b Sycione.*

Nota.

Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo : ut, *b Ruri ferè se a continet.* Persi. *— b Rure paterno a Est tibi far modicū.*

Ad Locum.

Ad locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accusativo : ut, *a Concessi b Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

a Eo b Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur Rus & Domus : ut, *Ego brus a ibo.*

Virg. *a Ite b domum saturo, venit Hesperus, ite capelle.*

A Loco per Locum.

A loco.

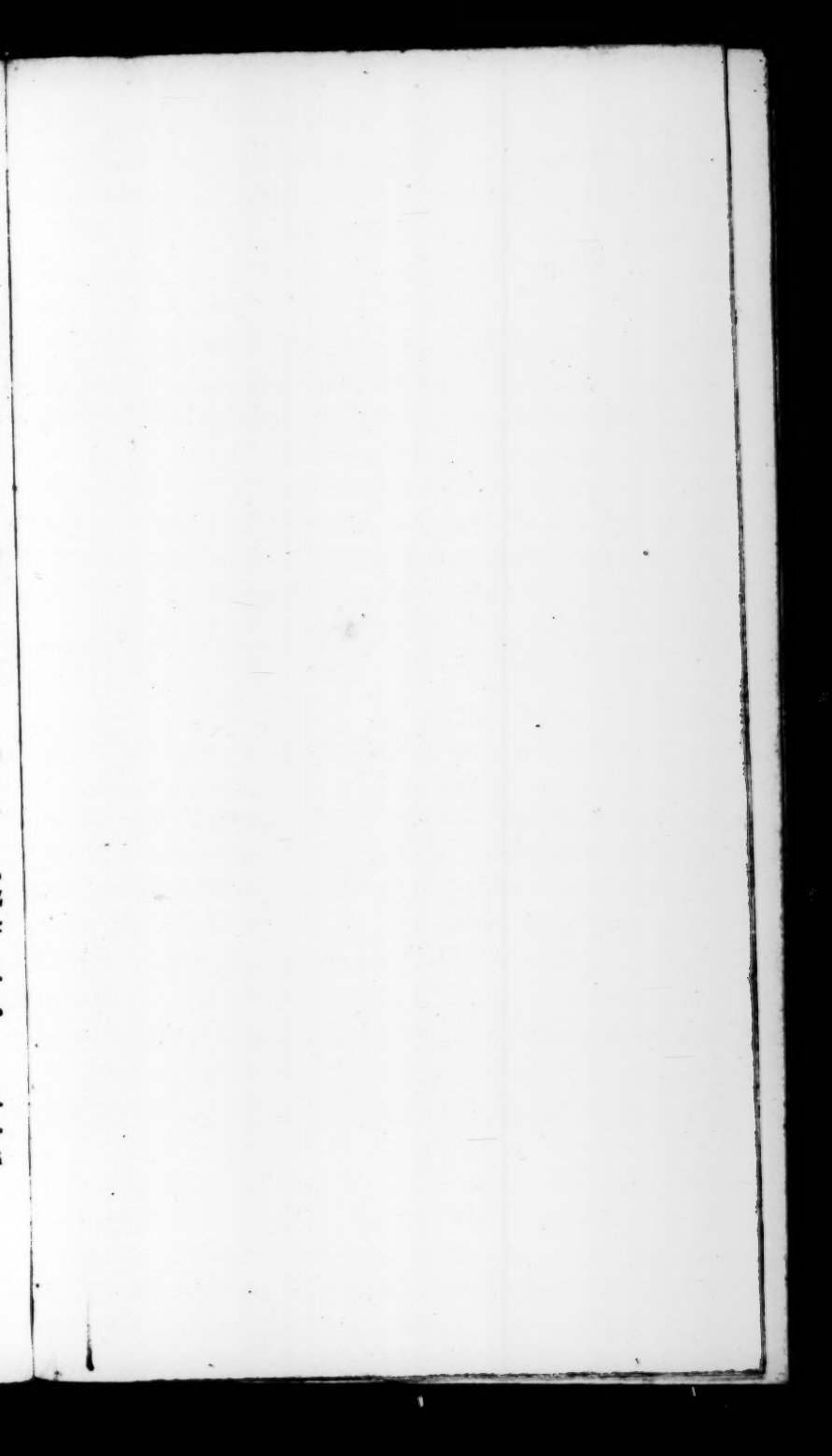
Verbis significantibus motum à loco aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo : ut, *Nisi antè b Romam a profectus esses, nunc eam relinqueres.* *a Eboraco (sive b per Eboracum) a sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur Domus & Rus : ut, *Nuper a exiit b domo Ter. Timeo nè pater b rure a redierit.*

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria Impersonalia, Interest, refert, & est, quibuscumque genitiuis anneſcuntur, præter hos ablativos

nos for
a Inte
malos.
pos do
lare b
poti ssi
nterf
Ad
vi, qua
cum v
vi a in

In
tum e
conve
libet,
star, b
otium
virtu
Ovid
Ter. a
A no
Virg.
est.

H
decer
b Me
a De
fami
H
præp
a spe
Qui
H
üyo,

vos fœmininos Meâ, tuâ suâ, nostrâ, vestrâ, & cuiâ: ut,
a Interest *b* magistratûs tueri bonos, animadvertere in
 malos. *a* Refert multum Christiana *b* reipublice, Episco-
 pos, doctos & pios esse. *b* Prudentis *a* est multa dissimu-
 lare. *b* Tuâ *a* refert teipsum nôsse. Cic. Ea cædes crimini
 potissimum datur ei, *b* cuiâ *a* interfuit; non ei, cuiâ nihil
 interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, par-
 vi, quanticunque, tantidem: ut, *b* Magni *a* refert quibus-
 cum vixeris. *b* Tanti *a* refert honesta agere. Vestrâ *b* par-
 vi *a* interest. Et, Interest ad laudem mdam.

D A T I V U S.

In dativum feruntur hæc Impersonalia, Accidit, cer-
 tum est, contingit, constat, confert, competit, conducit,
 convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet,
 libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, re-
 stat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat pro
 portum est: ut, *a* Convenit *b* mihi tecum. Salust. Emori per
 virtutem *b* mihi *a* præstat quam per dedecus vivere.

Ovid. Non *a* vacat exiguis rebus adesse *b* Jovi.
 Ter. *a* Dolet dictum imprudenti *b* adolescenti & libero.
 A noverca *a* malefit *b* privignis. A Deo *b* nobis *a* beneficit.
 Virg. *a* Stat *b* mihi casus renovare omnes; id est, statutum
 est.

A C C U S A T I V U S.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat,
 decet cum compositis, delectat, oportet: ut,
b Me *a* juvat ire per altum. *b* Uxorem ades curare *a* decet.
a Dedecet *b* viros muliebriter trixari. Cato; *b* Patrem-
 familiâs vendacem, non emacem esse *a* oportet.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur Accusativ.
 præpositio Ad: ut, Méne vis dicere, quod *b* ad te attinet? cum præp.
a Spectat *b* ad omnes bonè vivere.

Quintilian. *a* Pertinet *b* in utramque partem.

His Impersonalibus subjicitur accusativus cum geni-Accus. cum
 tivo, Pœnitet, tædet, misceat, miserescit, pudet, piget: ut, genit.
 Cicer.

Cic. Si ad centesimum vixisset annum, bb senectutis b eum
sue non a pœniteret. a Tædet b animam meam bb vitæ
meæ, bb Aliorum b to a miseret, bb tui nec a miseret, nec
pudet, bb Fratri b me quidem a piget, pudetque.

Impersona-
lia sunt
personalia.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in
personalia : ut, Virgil.

Non omnes a arbuta b juvant, humilisque myricæ.

Ovid. Namque b decent animos mollia a regna tuos.

Senec. Agricola a arbor ad frugem producta b delectat.
a Nemo miserorum b commiserescit.

Te non b pudet a istud ? Non te a hec b pudet ?

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, imper-
sonalibus juncta, impersonalium formam induunt : ut,
Quint. Ubi primū macæperat non b convenire questio ori-
ebatur. Idem; b Tædere a solet avaros impendii. a Desinit
illum studii b ædere. Sacerdotem in scitiæ b pudere a debet.
Quint. b Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non
a potest.

Verbum Impersonale passivæ vocis, similem cum
personalibus passivis casum obtinet : ut,

Cæsar; b Ab hostibus constanter a pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur : ut,
Virgil. — strato a discumbitur ostro.

Verbum Impersonale passivæ vocis, pro singulis per-
sonis utriusque numeri indifferenter accipi potest : ut,
a b Statur, id est, sto, stas, stat; stans, stas, stant : vide-
licet ex vi adjuncti obliqui : ut, a Statur b a me, id est,
sto : a Statur b ab illis, id est, stant.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivan-
tur : ut, Virg. — Duplices a tendens ad sidera b pal-
mas, Talia voce refert.

Idem; Ubera b lacte domum referent a distenta capella.
a Diligendus b ab omnibus.

Quamvis in his usitator est dativus : ut,
Terent. Resat Chremes, qui b mihi a exorandus est.

GENI-

SYNTAXIS:

99

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivum Genitivus postulant: ut, *Salust. b Alieni a appetens, b sui a profusus, a Cupientissimus b tui, a Inexpertus b belli, a Indoctus b pile.*

ACCUSATIVUS.

*Exosus, perosus, pertasus, a*ctive significant, & in accusativum feruntur: ut, *Immundam b segnitiam a perose, Astronomus a perosus ad unum b mulieres. Sueton. a Pertasus b ignaviam suam.*

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, vi- Dativus.
delicet passive significantia: ut, Germani b Romanis a perosi sunt. a Exosus b Deo & sanctis.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, orrus, editus, Ablativus.
in ablativum feruntur: ut, *Terent. Bona bonis a prognata b parentibus. Virg. — a sate b sanguine divum. Idem; — Quo b sanguine a cretus? Ovid. Venus a orta b mari mare præstat eunti. b Terrâ a editus.*

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo frequentius junguntur, accusativo rarius: ut,
Virgil. a En b Priamus, sunt hic etiam sua premia laudi. Cicer. a Ecce tibi b status noster. Virg. a En quatuor a aras. a Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phæbo.

En & ecce exprobrantis, soli accusativo neſtuntur: ut, a En b animum & mentem. Juven. a En b habitum. Terent. a Ecce autem b alterum.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Loci:

Loci. :

Loci: ut, Ubi, ubinam, nusquam, eó, longé, quó, ubi vis, huccine: ut, a Ubi b gentium? a Quò b terrarum abiit? a Nusquam b loci invenitur. a Eo b impudentie ventum est.

Temporis.

Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, posttridie: ut, Nihil a tunc b temporis amplius quam flere poteram. a Pridie ejus b diem pugnam iniierunt. a Pridie b calendarum, seu b calendae.

Quantitatis.

Quantitatis: ut, Parúm, satis, abunde, &c. ut, a Satis b eloquentiae, b sapientiae a parúm. a Abunde b fabularum audivimus,

Instar.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virgil. a Instar b montis equam divinâ Palladis arte Ædificant. Mittitur Philippus solus, in quo a instar omnium b auxiliorum erat.

Ovidius; Sed scelus hoc b meriti pondus & a instar habet.

Nota.

Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, Vallis a ad instar b castrorum clauditur.

Populus Rom. è parva origine a ad tantæ b magnitudinis

* Genit. fecunditatis.

a instar emicuit. * Ter. Ab a minimè b gentium, non faciam. Hic genitivus gentium festivitatis causâ additur.

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt: ut, Venit a obviam b illi. Nam obvius illi dicitur. Canit a similiter b huic. Et, b Sibi a inutiliter vivit. b Propinquius b tibi sedet, quam mihi.

Dat. adverbial.

Sunt & hi dativi adverbiales; Tempori, luci, vesperi: ut, b Tempori a venit, quod omnium rerum est primum. b Luci a occidit hominem. Vidi ad vos a offerri b vesperi.

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

Castra a propius b urbem moventur.

Salust. a Proximè b Hispaniam sunt Mauri,

Cedo.

Cedo, flagrantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. a Cedo quemvis b arbitram.

ABLA-

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis. Aliter, secus; & illa duo, Antè, Adverb. di-
post, cum ablativo non raro inveniuntur: ut, versitatis.

b Multo aliter b Paulo a secus. b Multo a antè. * Longè secus. * *

Virgil. — longo a post b tempore venit. b Paulo a post.

Nisi & ipsa Adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admit- Adverb.
tunt casus comparativis & superlativis assuetos subser- Compar. &
vire, sicut antè præceptum est: ut, Superlat.
grad.

Accessit a propius b illo. a Optimè b omnium dixit.

Cic. Legimus, a Propius b ad deos, & a Propius a terris.

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo Plus.
iunctum reperitur: ut, Liv. Paulò a plus trecenta b ve-
hicula sunt amissa.

Idem; b Hominum eo die caesa a plus duo millia.

a Plus quam quinquaginta b hominum ceciderunt.

Abierat acies paulò a plus quingentos b passus.

Terent. Dies triginta, aut a plus b eo, in nave fui.

Quibus verborum modis, quæ con- gruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia, interdum Ubi, post-
indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponun- quam, cum.

tur: ut, Virgil. Hec a ubi dicta b dedit.

Terent. a Ubi nos b laverimus, si voles, lavato.

Virgil. a Cum b faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.

Idem; a Cum b canerem reges & praelia, Cynthia aurem
Vellit.

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur, Notâ.

Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet: ut, Donec.

Ovidius; a Donec b eram sospes.

Idem; a Donec b eris felix, multos numerabis amicos.

Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjuncti-
vum exigit: ut, Virgil.

Cogere a donec oves stabulis, numerumque referre b Jussit.

Colum. a Donec ea aqua quam adjeceris decocta b sit.

Dum,

Dum.

Dum, de re presenti non perfecta, aut pro **Quamdiu**, fatendi modum poscit: ut,

Terent. a **Dum** b apparatus virgo in conclavi.

Idem; Ego te mecum dici tantisper volo, a **dum** quod te dignum est b facis.

Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo vocatur: ut, a **Dum** b profin tibi.

a **Dum** nè ab hoc me falli b comperiam.

Dum pro donec, subjunctivo tantum: ut,

Virgil. Tertia a **dum** Latio regnantem b viderit aſias.

Quoad.

Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel subjunctivis, pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut, a **Quoad** b expectas contubernalem? Cicer. a **Quoad** b possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, a **quoad** exercitus huc b mittatur.

Simulac.

Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, a **Simulac** belli patiens b erat.

Virgil. — a **Simulat**que b adoleverit etas.

Quemadmodum, &c.

Quemadmodum, ut, utrunque. sicut, utrumque modum admittunt: ut, Eras. a **Ut** b salutabis, ita & resalutaberis. Horat. a **Ut** b sementem b feceris, ita & metes.

Ut pro postquam indicativo jungitur: ut, a **Ut** b ventum est in urbem.

Quasi, &c.

Quasi, ceu, tanquam, perinde-acſi, haud-secus-acſi, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, a **Tanquam** b feceris ipse aliquid.

Terent. a **Quasi** non b norimus nos inter nos.

Aliàs copulant confirmiles casus: ut, Novi b hominem a **tanquam** b te. Arridet mihi, a **quasi** b amico.

Nè.

Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis preponitur: ut, Virgil. a **Nè** b ſe vi magna sacerdos.

Terent. Hic nebulomagnus est, a **nè** b metuas.

Nè pro non, cæteris modis inservit.

Adver. præpositionum formam induunt.

Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones: ut, Juven. Cantabit vacuus a coram b latrone viator.

ndiu;

od re

unctio

as.

tivis;

uond

li.

atur.

dhæ.

odum

luta-

es.

ven-

-acti,

onun-

inam

præ-

silio-

via-

DE

or^z coniunctio aut p^rter h^m n^eg^uta, habet emph^a
v.7. s^en^ten^tia contraria, aut c^otr^a dⁱverse,
109.

DE CONJUNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his Conjunctionibus quatuor, quàm, nisi, præterquam, an, similes omnes copulantur casus neccunt: ut, *Socrates docuit b Xenophontem* ^{lanē simi es casus.} & *b platonem*. *Utinam b calidus esses, aut b frigidus.* *b Albus an b ater homo sit, nescio.* *Est b minor natu quàm b tu.* *b Nemini placet nisi (vel præterquam) b sibi.*

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata re- Exceptio pugnet, vel aliud poscat: ut, *a Emi librum b centussi* & *b pluris.* *a Vixi b Romæ* & *b Venetiæ.* *Hor. in Metu a descendat judicis b aures, Et b patris, & nostras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut, *Recto b stat corpore, b despiciatque terras.*

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora, ut, *Ter. Nisi me blattâsses amantem, & vanâ speb produceres. Tibi gratias begi, & te aliquando collaudareb possû.*

Et si, tamen si, etiam si, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius ^{et si, tam- et si, &c.} postulant. *Quamvis & licet, subjunctivos frequentius:* ut, *a Er si nihil novi b afferebatur.* *a Quanquam animus meminisse b horret.*

Virgil. a Quamvis Elysios b miretur Grecia campos.

Ovid. Ipse a licet b venias Musis comitatus Homere,

Nil tamen attuleris, i bis Homere foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quòd, quia, quàm, postquam, Ni, nisi, &c. posteaquam, ubi pro Postquam, nunquam, priusquam, & indicativis & subjunctivis adhærent: ut, *a Quòd b redieris incolumis, gaudeo.* *Castigo te, non a quòd odio b habeam, sed a quòd b amem.* *Aliud honestum judicas, a quàm Philosophi b statuunt.* *Plin. Gravius accusas, a quàm b patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, sub- Si. junctivo tantum; ut, *Ter. Redeam non a si me b obsecret.*

M

Siquis

- Quando, &c.** Siquis tantum indicativo: ut, *a Siquis b adest.*
 Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut, Virgil. *Dicite (a quandoquidem in molli b con-*
sedimus herba)
a Quoniam mihi non b credis, ipse facto periculum.
- Quippe.** Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda est huic venia, a quippe b aegrotat.* Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *Non est huic danda venia, a quippe qui jam bis b pejeravit, sive b pejeraverit.*
- Qui.** Qui, cum habet vim causalem, subjunctivum postulat: ut, *Stultus es, a qui huic b credas.*
- Cum.** Cum pro Quamvis, pro quandoquidem, vel quoniam, subjunctivis semper adhæret: ut, Cicero; *Nos, a cum præcipi nihil posse b dicamus, tamen alijs de rebus differere solemus.*
 Virgil. *a Cum b sis officijs Gradvæ virilibus aptus.*
- Cum & Tum.** Cum & tum, item Tum geminatum, similes modos copulant: Est autem in Cum, quiddam minus, atq; ideo in prioræ clausulæ parte statuitur; in Tum, quiddam majus, ac proinde in posterioræ clausulæ parte collocatur: ut, *b Amplectitur a cum eruditos omnes, a tum imprimis Marcellum. b Odit a tum literas, a tum virtutem.*
- Nè, an, num.** Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virg. *b Superatane, et vespitur aurâ Æthereâ?*
 At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, subjunctivum postulant: ut, *Vise a num b redierit.*
Nihil refert b feceris a ne a an b per suaseris.
- Ut.** Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & Ut pro Nè non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut, Terentius;
Filium perduxere illuc secum, a ut una b esset, mecum.
 Idem; *Te oro Dave, a ut b redeat jam in viam.*
 Idem; *Metuo a ut b substat hostes, id est, nè non substat.*
 Ut, concedentis, seu positum pro Quanquam, & Ut pro Utpote, subjunctivo servit: ut,
a Ut omnia b contingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi fidendum, a ut qui toties b fefelleris. a Ut qui solus relictus b fueris.

Ut, pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis necitur: ut, Cicer.

a Ut ab urbe b discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, a ut b facis.*

Idem; *Credo a ut b est dementia.*

Virgil. *a Ut b valet? a Ut b meminit nostri?*

Quoniam de hoc in adverbii quoque constructione paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita interdum facit ut addatur ablativus: ut, *Habeo te ab loco parentis, id est, a in b loco. Apparuit illi humanâ ab specie, i. a sub humana b specie. Discessit ab magistratu, id est, a a b magistratu.*

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut, Virgil. *Nec posse b Italiâ Teucrorum a avertere regem. a Prætereo b te in salutatum.*

Idem; — *a emoti procumbunt b cardine postes.*

Idem; *a Detrudunt naves b scopulo;*

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu posita cum extra compositionem, idque eleganter: ut, *a Abstine- A, ab, &c. runt b a viris.* Terent. *Amicos a advocabo a ad hanc rem.*

b Cum legibus a conferemus.

Cicer. *a Detrahere b de tua fama nunquã cogitavi. Cum b ex insidiis a evaseris.* Terent. *Postquam a excessit b ex ephebis. b In Rempublicam cogitatione curâq; a incumbere.*

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, Virg. *Accipit a in b Teucros animum mentemq; benignam.*

Item; *Quid meus Aeneas a in b te committere tantum?*

Quid Troës potuere?

M 2

Idem;

In cum Accusativo:

Idem; *Quò te Maripedes an, quò via ducit, a in b ubi bem?*

Item cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut, Virgil. *Esq; locus b parteis ubi se via findit a in ambas.* Ovid. *Versa est a in b cineres sospite Troja viro.*

— *amor mihi crescit a in b horas.*

In cum
ablativo.

In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut, Ovid. *Scilicet ut fulvū spectatur a in b ignibus aurum.*

Sub cum ac-
cusativo.

Sub, pro Ad, per, & ante, accusativo innitur: ut, a Sub b umbram properemus. Liv. *Legati ferè a sub id b tempus ad res repetendas missi;* id est, a per id b tempus.

Virg. — a sub b noctem cura recursat; id est, Paulò a ante b noctem, vel instante nocte. Alias, ablativum admittit: ut, *Quicquid a sub b terra est, in apricum proferet etas,* Virgil. — a sub b nocte silenti; id est, a in b nocte silenti.

Sub cum
ablativo.
Super cum
accusat.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, Virg.

— a Super Garamantas & Indos Proferet imperium.

Super cum
ablativo.
Subter.

Super pro De & in, ablativo: ut, Tacit. *Multus a super ea b re, variūque rumor.* Virg. b *Fronde a super viridi.*

Subter, uno significatu utrique casui apud autores jungitur: ut, Liv. *Pugnatum est supera subterque b terras* Virg. — *Omnes ferre libera subter b densa testudine casus.*

Tenus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, b *Pube a tenus.* b *Pectoribus a tenus.* At genitivo tantum plurali: ut, b *Crurum b tenus.*

Præpositio-
nes migrant
in adverbia.

Præpositiones, cum casum amittunt, migrant in adverbia: ut, Virg. — *longo a post tempore venit.*

Idem; a *ponè subit conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem; — a *coram quem queritis adsum Troius Aeneas.*

INTERJECTIONUM

Constructio.

Interjectiones non raro absolute, & sine casu ponuntur: ut, Virgilius;

Spen gregi (a ah!) filice in nuda connixa reliquit, Terent. *Qua (a malum) dementia?*

Q ex.

Oexclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, ^a *O festus* ^b *dies hominum!*

Virg. ^a *O fortunatos nimium, bona si sua norint,* ^b *Agri-
colas!*

Idem; ^a *O formose* ^b *puer, nimium ne crede colori.*

Heu & Pro, nunc nominativo, nunc accusativo ad-
hærent: ut, ^a *Heu* ^b *pietas!* Virgil. ^a *Heu prisca* ^b *fides!*

Idem; ^a *Heu* ^b *stirpem invisam!*

Terent. ^a *Pro* ^b *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem; ^a *Pro Deum atque hominum* ^b *fidem!*

^a *Pro sancte* ^b *Jupiter!* apud Plaut.

Hei & Væ, dativo apponuntur: ut, (herbis!)

Ovid. ^a *Hei* ^b *mibi, quod nullis amor est medicabilis*

Terent. ^a *Væ misero* ^b *mibi, quanta de spe decidi!*

§ DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliquâ dicendi forma.

Figura quid
sit.

Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet &
Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTINNIS.

Figuræ dicti- { Prothesis, } Epenthesis, { Paragoge,
onis sunt sex; { Aphæresis, } Syncope, { Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium Prothesis.
dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio Aphæresis.
dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in me- Epenthesis.
dio dictionis: ut, *Reliquias*, *relligio*, additâ *l*; *Indupe-
ratorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dicti- Syncope.
onis: ut, *Abiit*, *petiit*, *dixit*, *repōstum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem Paragoge.
dictionis: ut, *Dicier*, pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictio- Apocope.
nis: ut, *Peculi* pro *peculii*. *Dixtrín* pro *dixtrine*. *Ingeni*
pro *ingenii*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio
quid sit.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casûs, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, *a Flumen b Rhenus*. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, *a Marcus b Tullius bb Cicero*.

Interdum apud autores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *a Urbs b Patavii*, apud Virgilium: *a Urbs b Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In Appositione substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *a Urbs b Athenæ*.

Ovid. *In me b turba ruunt luxuriosa a proci*.

Virg. *Ignarum b fucos a pecus a præsepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, *a Urbs b Rôma*, *a Animal b equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *a Taurus b mons Asiae*, *a Lupus b piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam, ut, *a Erasmus b vir exactissimo judicio*, *a Nereus b adolescens insigni formâ*, *a Timotheus b homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

Evocatio
quid sit.

Cum prima vel secunda persona immediatè ad se evocet tertiam; ambæ sunt primæ vel secundæ personæ: ut, *a Ego b pauper laboro*, *a Tu b dives ludis*.

Est

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante : ut, *a Ego pauper b laboro* ; *a Tu dives b ludis*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda : Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ ; Evocata, quæ semper est tertiæ ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpotè vel cum persona evocata caret numero singulari : ut, *a Ego tue b deliciæ isstic veniam* : aut cum est nomen collectivum ; ut, *Magna a pars studiosorum amœnitates b querimus* : hic subauditur *nos* : aut denique cum est nomen distributivum ; ut, *In magnis b læsi rebus a uterque b sumus* : subintelligitur *nos*.

Duplex autem est Evocatio : Explicita, ubi tam persona evocans quàm evocata exprimitur ; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur ; ut, *a Sum pius b Aeneas* : subintelligitur *ego*.
a Populus b superamur ab uno : subauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à *ὁ συν*, & *ἀνέω* sumo. Syllepsis quid sit.

Duplex autem est conceptio : Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona ; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur : Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri ; ac proinde verbum aut adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit : ut, *Quid a tu & soror b facitis?*

M 4

Ego

^a Ego & mater, ^b miseri ^b perimus.

^a Tu & uxor ^b qui ^b adfuisse, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior
persona.

Dignior autem est persona prima quàm secunda aut
tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut, ^a Ego & pa-
ter ^b sumus in tuto. ^a Tu atque frater ^b estis in periculo.
Neque ^a ego neque tu ^b sapimus.

Virg. — ^b divellimur inde Iphitus & Pelias ^a mecum.
Idem; ^a Rhemus cum fratre Quirino Jura ^b dabant.

Cum.

Cum tamen singulare verbum magis amat: ut,
Tu quid ego & ^a populus mecum ^b desideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius ge-
nus.

Dignius etiam est masculinum genus quàm fœmini-
num aut neutrum, & dignius fœmininum quàm neu-
trum: ut, ^a Rex & regina ^b beati. ^a Chalybs & aurum
sunt in fornace ^b probati. Hinc per vim ^a leges & ple-
bis cito ^b coactæ.

Exceptio.

At cum substantiva res inanimatas significant, adje-
ctivum aut relativum usitatus in neutro genere ponit-
ur: ut, Virgil. — cum Daphnidis ^a arcum

Fregisti & ^a calamos, ^b quæ tu perverse Menalca,
Et cum vidisti puero ^b donata, dolebas.

Salust. ^a Ira & ^a aegritudo ^b permixta sunt. Idem; Huic
^a bella civilia, ^a cædes, & ^a discordia civilis, ^b grata
fuerunt. ^a Virga tua, & ^a baculus tuus, ^b ipsa me con-
solata sunt.

Conceptio
duplex.

Potro, Conceptio aliàs Directa est; nempe cum con-
cipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius,
copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs, Indirecta,
cum copulantur per Cum: ut, ^a Ego cum fratre sumus
candidi; ubi utraque Conceptio est indirecta.

Synopsis
implicita.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita;
nempe quando nec genus concipiens, nec genus concep-
tum explicatur; sed de mare atque fœmina perinde lo-
quimur, ac de solo mare: ut si dicam, Uterque est ^b for-
mosus, loquens de sponso & sponsa,

Sic

Sic Ovid. ^b *Impliciti laqueis nudus a uterque jacet*; loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, ^a *Due aquile* ^b *volaverunt*; ab *hæc* ab oriente, ab *illa* ab occidente. Hic congregatio sive totum, *Due aquile*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Prolepsis.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri; ut, *Due aquile*: aut plurali æquivalens; ut, *Corydō et Thyrsis*. Nota.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg. ^b *Compulerantq; greges a Corydon & Thyrsis in unum*; ab *Thyrsis* oves, ab *Corydon* distentas lacte capellas.

Aur congregatio est nomen collectivum: ut, ^a *Populus* ^b *vivit*; ab *alii* in penuria, ab *alii* in deliciis.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria: Congregationem, ut in priore exemplo, *due aquile*; Verbum, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc & illa*; Partium determinationem; ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequatur. Quinque in Prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimitur quæ in Prolepsi esse oportet: ut, ^a *Equi* ^b *concurrunt*; ab *hic à dextra*, ab *ille à sinistra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid. ^a *Alter in alterius a jactantes lumina vultus*, ^b *Querebant taciti nosse ubi esset amor*. Prolepsis duplex.

Deest altera partium cum determinatione; videlicet, *& ab alter in alterius*. Et, ab *Alter alterius onera* ^b *portate*. Ubi deest ^a *vos*, & altera pars cum determinatione, videlicet, *& ab alter alterius*.

Ter. ^a *Curemus æquam* ^b *uterq; partem*: hæc totum ^a *nos*, ^b *sub*.

subintelligitur: & partes, *alter & alter*, includuntur in distribuivo *uterque*.

Diomedes Prolepsim dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, antè describimus: ut, Virgilius;
a Lavinâque venit littora. Lavinium enim nondum erat, cùm Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis, à *πρὸ* quod est ante, & *λήβω* sumo.

ZEUGMA.

Zeugma
quid sit.

Zeu^gma est unius verbi vel adjectivi viciniore respon-
 demis, ad diversa supposita reductio; ad unum qui-
 dem expressè, ad alterum verò per supplementum: ut,
 Cic. *Nihil te nocturnum a praesidium palatij, nihil urbis
 a vigiliæ, nihil a timor populi, nihil a concursus bonorum
 omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatûs a locus,
 nihil horum ora vultûsque b moverunt?* Hic moverunt,
 expressè reducitur ad *ora vultûsque*, at ad cætera per
 supplementum: Subintelligendum est enim, *praesidium
 movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum
 concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen
 quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adje-
 ctivum convenit cum remotiore: ut, *a Ego melius
 quàm tu b scribo. a Ego sicut fœnum b arui. Hoc a ille
 ita prudenter atque ego b fecisset.*

Item per nisi: ut, Ter. *Talem filium a nulla nisi tu
 b pareret.*

Licet Poëtæ interdum aliter loqui soleant: ut,
 Ovid. *Quid nisi secreta b laeserunt Phyllida a sylve?*
 De quibus in concordantia verbi & nominativi suprà est
 dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te nos,
 quàm istuc a tu nos b videbis.*

Zeugma
triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego & a tu b studes.*

In genere: ut, *Maritus & a uxor est b irata.*

In numero: ut, — *hic illius arma, Hic a currus b fuit.*

Penitur aliquando verbum vel adjectivum in princi-
 pio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *b Dormio a ego &
 tu.* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut,
a Ego

^aEgo ^bdormio & tu. Quandoque in fine, & vocatur Hyrozeugma: ut, Ego & ^atu ^bdormis.

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, Rex & Regina: Coniunctio, quæ vel copulativa vel disiunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, Et, vel, &c. Verbum vel adiectivum; ut, Irata est: & quoddam verbum vel adiectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, ^bCubas ^aubi ego. ^bCenas ^aquando nos.

Quatuor in Zeugmate requisita.

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, ^aJoannes ^bfuit piscator, & ^aPetrus.

Dicitur autem Zeugma, quasi copulatum, à Græco verbo ζεύω vel ζεύωμαι, quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virgil. ^aPars in frustra ^bsecant. ^aGens ^barmati. Synthesis, quid sit.

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causâ; ut, ^aAnser ^bfæta. ^aElephantus ^bgravidus: aut supplementi gratiâ; ut, Præneste sub bipſa: subauditur urbe.

^aCentauro in ^bmagno: subintelligitur navi.

Nunc in numero tantum: ut, ^aTurba ^bruunt. ^bAperite ^aaliquis ostium.

Nunc verò in genere & numero simul: ut, ^aPars ^bmersi tenuere ratem.

Virg. Hec ^amunus ob patriam pugnando vulnera ^bpassi.

Dicitur autem Synthesis, à σύν, quod est con, & θέσις positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis, ab ἀντί, quod est pro, & ὥς casus, est Antiptosis, quid sit.
positio casus pro casu, idque interdum non invenit: ut, Virg. ^aUrbem quam statuo vestra ^best. Ter. Populo

pul ut *b* placerent quas fecisset *a* fabulas. *a* Sermonem quem audisti, non *b* est meus. *a* Ejus non *b* venit in mentem, pro *id*. Quanquam hic venit impersonaliter potius usurpári existimandum est. *Aristoteles libri sunt omne b genus b elegantia referti*: pro omnis generis. Sic *id b genus quod b genus, &c b Idne estis a authores mihi?* pro *ejus*. Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, *Salve b primus omnium parens patria a appellate*, pro *prime*. *Habet duos gladios, b quibus a altero te occisurum minatur, altero villicum*: pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti: ut, *Æthiops a albus b dentes*. Hic *album*, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur *Æthiopi*.

Nota.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, *a Eger b pedes, vel b pedibus. a Saucius b frontem, vel b fronte. a Doleo b caput, vel b capite. a Redimitus b tempora lauro. a Truncatus b membra bipenni. Effusus a laniata b comas, a contusaque b pectus*.

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt: *b Excepto a quod non simul esset, b cetera letus. b Cetera a similes, uno differunt*

Dicitur autem Synecdoche à σύν, quod est *con*, & ἐκ τῆς οὐκ, *suscipio*: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figurata constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pieonismo, et Enallage, deq; aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copiose differentem.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronun- Prosodia
ciationem tradit, Latinè *accentus* dicitur. quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum,
Spiritus, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in Tonus.
dictione elevatur, vel deprimitur.

Est autem tonus triplex, { Acutus,
Gravis,
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dex- Tonus acu-
tram, sic ['] tus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, Gravis.
ad hunc modum [']

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, Circum-
hâc figurâ ["] flexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam cir- Apostro-
culi pars in summo literæ apposita, quam sic pinges ['] phus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostendi-
tur: ut, *Tantôn' me crimine dignum dixisti ? pro tantône.*

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis.

Spiritus;

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut,
Amo, onus.

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, ut positione longa acui- Monosyl-
tur: ut, *Mél, fét, párs, páx.* Naturâ longa circum- laba.
flectitur: ut, *Spés, flôs, sôl, ihûs, rûs.*

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, Dissyllaba;
posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa.*
In cæteris acuitur: ut, *Cîrus, lâtus, sôlers, sâtur.*

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, Polysyl-
acuit eandem: ut, *Libértas, penâtes.* Sin brevem habet laba.
penul-

penultimam, acuit antepenultimam : ut, *Dóminus, pón-
tifex.*

Excipiuntur composita à Facio : ut, *Benefácis, male-
fácis, calefácit, frigefácit.*

Nota.

At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima : ut, *Românus, amâtor.*

Composita à Fit, ultimam acuunt : ut, *Malefít, calefít, benefít, satisfít.*

Appendix.

Nota.

Quia hodiè propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammauci circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos
perturbant.

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

I Differentia.

Differentia.

Differentia tonum transponit : ut, *Unâ* adverbium ultimam acuit, nè videatur esse nomen. Sic *cô, aliô, aliquô, continuô, sedulô, porrô, sorté, quâ, siquâ, aliquâ, nequâ, illô, falsô, citô, feré, plané*, & id genus alia : *putâ* pro *sicut*, *poné* pro *pôst*, *corâm*, *circûm aliâs*, *palâm, ergô*, conjunctio, sed *ergô* pro causa circumflectitur : ut, *Virgil. — illius ergô venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutifona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentię causâ antepenultima suspenditur in his, *Déinde, prôinde, périnde, aliquando, síquando, néquando, hūc usque, álonge, de longe, déinceps, dúntaxat, déersum, quodpropter, quínimo, enímvero, propémódum, ádmódum, ássabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus*, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenus, crurum tenus* : non enim composita sunt, velut *hastenus, quatenus*, & ejus generis reliqua.

2 Transpositio.

Transpo-
sitió.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur : ut, *Virgil.*

Virgil. *Transra per & remos. Te penès imperium.*

3 *Attractio:*

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum ali- Attractio
quod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.*
Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præ-
cedenti, eamque acuunt: ut, *Luminâque, laurûsque Dei.*
Sic *Dum, fis, nam,* parelca.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur
tonus: ut, *Dénique, úrique, ítaque, úndique híccine, &*
hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *Ubívis.* Ubique &
Ubívis.

4 *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Synco- Concisio.
pen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum reti-
nent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri:* pro
Virgilii, Valerii, Mercurii.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata cir- Nomina &
pronomina
syncopata.
cumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, nostrâs,*
vestrâs, cujâs: ab *Arpinatis, Ravennatis, nostratis, &c.*
Sic *Donêc, à donecum.* Sic *bûc, illûc, istûc, adhûc, &c.*
pro *hucce, illucce, &c.* Et composita à *dic, duc, fac:* ut,
benedíc, redûc, calefâc.

5 *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, Idioma
adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant,
servent tonum suum: ut, *Symóis, Períphas,* penultimam
acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevat, quia
corripiunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinam quoque
tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ
acutâ, licet apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comædia, tragædia, sóphia, symphónia,* tonum
recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant
in penultima.

Porro,

Nota.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut, Célebris, Cárhedra, Medíocris.

DE CARMINUM

Ratione.

De syllab. tempore.

Actenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid.

Syllab. brev. longa.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur [v]

Longum autem sic [-] ut, Tèrrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt Pedes.

Pes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriúmve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

Divisio pedum.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt,	{	Spondæus,	{	-- Virtus.
		Pyrrhichius,		vv Deus.
		Trochæus,		-v panis.
		Iambus,		v- Amans.

Trissyllabi octo,	{	Molossus,	{	--- Magnates.
		Tribrachus,		vvv Dominus.
		Dactylus,		-vv Scribere.
		Anapæstus,		vv- Pietas.
		Bacchius,		v-- Honestas.
		Antibacchius,		--v Audire.
		Amphimacer,		-v- Cbaritas.
Amphibrachus,	v-v Venire.			

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est

Est enim carmen, oratio iusto atque legitimo pedum Carmen, numero constricta.

Carmen composituro inprimis discendum est, pedibus ipsum rite metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synœresis, Diœresis, & Cæsura.

Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram Synalœpha, in diversis dictionibus: ut,

Sera nimis vit' est crassina, viv' hodiè.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At Heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties *m* cum sua vocali perimitur, Eclipsis, proximâ dictione à vocali exorsâ: ut, (ptum:

Monstr' horrend', inform', ingens, cui lumen adempto Monstrum horrendum, &c.

Synœresis, est duarum syllabarum in unam contra- Synœresis, ctio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alvearia*.

Diœresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut, Diœresis.

- UU - - - UU - U U -

Ovid. *Debuerant suos evoluisse suos, pro evoluisse.*

Cæsura est, cum post pedem absolutum, syllaba bre- Cæsura, vis in fine dictionis extenditur.

Cæsura species sunt.

Triemimeris, ex pede & syllabâ: ut,

- UU - UU - - UU - UU - -

Triemimeris.

Virgilius. *Pectoribus inbians spirantia consulit extra.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllabâ: ut,

- UU - U U - - - U U - -

Penthemimeris.

Virg. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

N

Hepthemimeris.

Hepthemimeris,

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllabâ : ut,

- - - - - u u - - - u u - -

Enneëmimeris.

Idem. *Ostentans artem pariter arcumque sonantem.*

Enneëmimeris constat ex quatuor pedibus & syllabâ:

- u u - u u - - - - - u u - -

ut, Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS

Carminum.

Arminum genera usitiora, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexameterum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus quidem numero sex, genere verò duobus, dactylo & spondeo. Quintus locus dactylum, sextus spondeum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- u u - u u - u u - - - u u - -

ut Virg. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondeus etiam in quinto loco:

ut Idem. *Chara Deum soboles magni Jovis incrementum.*

Ultima communis.

Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentameterum.

Carmen Elegiacum, quod Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri; quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omninò dactylicos, cum syllaba item longa:

- - - u u - - u u - u u -

ut Ovid. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Asclepiadeum.

Carmen Asclepiadeum.

Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc

hoc est, spondæo & dactylo, & syllabâ longâ, & duobus
deinde dactylis : ut,

— — — — —

Horatius. *Mecenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, Sapphicum:
dactylo, & duobus demum trochæis : ut,

— — — — —

Horatius. *Jam satis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus ad- Adonic. ubi
ditur Adonicum, quod constat ex dactylo & spondæo : & unde.

— — — — —

ut Horatius. *Integer vitæ scelerisque purus*

— — — — —

Non eget Mauri jaculis nec arcu,

— — — — —

Nec venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ. — — — —

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, sive Hendecasyllabum, constat Phaleucium
ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis : ut,

— — — — —

Quoquod diffugas pavens Mabili,

Nostrum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legimus versus Iambicus è solis constat Iambis: Carmen
Iambicum.

— — — — —

ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro
Iambo tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum:
atque in paribus tribrachum, spondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera deducitur; Dimeterum, &
Trimeterum sive Senarium.

N 2

Dime-

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notæ, -- u -- u -- u --

Quas ore pulchra melleo -- u -- u -- u --

Fundis, lyraque succinis! -- u -- u -- u --

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

Rimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu autoritate.

POSITIO Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est: ut,

Ventus, axis, patrio.

Quòd si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm, & fit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed ratiùs producitur:

-- u u -- -- -- u u --

ut Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis

munis redditur : ut, *Patris, volucris*. Longa verò non mutatur : ut, *Aratrum, simulacrum*.

Vocalis ante alteram. Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est : ut, *Dēus, mēus, tūus, pius*.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes : ut, *Unius, illius, &c.* Ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit : ut, *Faciēi* : alioqui non : ut, *Rēi, spēi, fidēi*.

Fi etiam in *fio* longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul : ut, *Fiērem, Fiēri*.

Juven. *Sic sunt octo mariti* - - - - -

Idem. *Quod fieri non posse putes*. - - - - -

Obe interjectio priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit : ut, *Dicite Piērides*. Respice *Lāērtē*. Et in possessivis : ut, *Ænēia nutrix*. *Rhodopēus Orpheus*.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est : ut, *Aūrum, nēuter, musæ* : nisi sequente vocale : ut, *Præire, præustus, præamplus*.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur : ut, *āmator, āmicus, āmabilis*, primā brevi, ab *āmo*. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Sedile sapi-
us habet
brevem in
ante penul-
tima,

Vox vōcis, à vōco.

Lex lēgis, à lēgo.

Rēx rēgis, à rēgo.

Sēdes, & sēdile, à sēdeo.

Jūmentum, à jūvo.

Fōmes & fōmentū, à fōveo.

Jūcundus, à jūvo.

Jūnior, à jūvenis.

Mōbilis, à mōveo.

Hūmanus, ab hōmo.

Vōmer, à vōmo.

Pēdor, à pēde.

Sunt & contrā, quæ à longis deducta corripiuntur ;
qualia sunt,

Dux dūcis, à dūco.

Dīcax, maledīcus, & id

genus multa, à dīco.

Fīdes, à fīo.

ārena, }

ārista, } ab āreo.

Pōsui, à pōno.

Gēnui, à gīgno.

Frāgor, } à frāngo.

Frāgilis, }

Nōto, as, à nōtu.

Nāto, as, à nātu.

Dīsertus, à dīllero.

Sōpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquun-
tur studiosis inter legendum observanda.**COMPOSITIO. Regula V.**Composita simplicium quantitatem sequuntur : ut,
Pōtens, impōtens. Sōlor, consōlor. Lēgo, is, perlēgo.
Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata : ut,

Innūba, }

Prōnūba, } à nūbo.

Dejēro, }

Pejēro, } à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula VI.Ex præpositionibus hæc ubique producuntur : A, de,
præ, se, ē, nisi vocali sequente : ut, *Unda debiscens.*— *Sudibū sive præustis* : apud Virgilium.*Pro* quoque longa est, præterquam in istis,
Piōcella, piōfugus, piōtervus, piōnepos, piōpago pro
stirpe, piōfanus, piōfiteor, piōfundus, piōficifecor, piō-
fari, piōpero, piōfugio, piōfectō.Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as,
primam syllabam habent ancipitem.Prōpheta & prōpino, Græca sunt per o parvum, &
proinde primam brevem habent.

Di

Di etiam producitur, nisi in Dīrimo, & Dīfertur.

Reliquæ præpositiones, si positio finat, corripuntur :
cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon. I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam : ut, Lēgi, ēmi, Excipias tamen Fīdi à findo, bībi, dēdi, scīdi, stēti, cūli.

Canon. II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent : ut,

Pēpendi,	⚡	Pēpedi,	⚡	Pūpugi.
Tētendi,	⚡	Tūtuli,	⚡	Dīdici.
Tōtondi,	⚡	Fēfelli,	⚡	Cēcīdi, à cado.
Mōmordi,	⚡	Tētigi,	⚡	Cēcīdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoq; producit : ut, Mōtuin, Lārum, Lōrum, Crētum. Excipe Quīrum, Sīrum, Lītum, ĭtum, Rūtum, Rātum, Dātum, Sātum.

Et cītum, à cieo, es : nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo, atque auctoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex poëtis commōnes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt ;

Britannus, Bithynus, Cacus, Cosyra, Crathis, Pachynus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanus, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ partim eādē ratione quā primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atq; conjugationis analogiâ cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum,

Incrementar.
Genit.

laborum, suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum observatio facile suppeditabunt.

Conjugatio-
num analo-
gia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe A, indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in Do & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis; ur, Dāmus, circundāmus, Dābis, circundābis, Dāre, circundāre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, Præterito Amaverimus, amaveritis: Futuro, Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malesa, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut, Claudef^{ti}nus, media^{sti}nus, pariet^{ti}nus, matur^{ti}nus, vesper^{ti}nus, repet^{ti}nus.

Præter hæc sequentia	{	Diut ^{ti} nus,	{	Serci ^{ti} nus,
		Cra st ti ^{ti} nus,		Oleag ^{ti} nus,
		Pri st ti ^{ti} nus,		Fag ^{ti} nus,
		Perend ^{ti} nus,		Cedr ^{ti} nus,
		Hornot ^{ti} nus,		Carbas ^{ti} nus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ivos*: ut, Crystall^{ti}nus, myrr^{ti}nus, hyacinthinus, adamant^{ti}nus, &c.

Cætera feliciùs docebit usus, & poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent,

Quare illis prætermisissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE

PROSODIA. DE ULTIMIS SYLLABIS.

127

Quamquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, *a* finita producantur: ut, *Amā, contrā, ergā.* A.
Excipias *putā, iā, quā.*

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*; ut, *ô Æncā, ô Thomā*: & ablativum primæ declinationis; ut ab hac *Musā*. Numeralia in *gina* *a* finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, *Trigintā, quadragintā.*

In *b, d, t*, desinentia, brevia sunt: ut, *ab, ad, capūt.*

In *c* desinentia, producantur: ut, *ac, sic*, & hic adverbium. Sed tria in *c* semper contrahuntur: ut *Lāc, nec*, *donēc*. Duo sunt communia; *Fac*, & pronomén hic: & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita, brevia sunt: ut, *Marē, penē, legē, scribē.*

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, *Diē, fidē, unā* cum adverbis indè enatis: ut, *Modiē, quotidiē, pridie, postridie, quare, quade-re, eare*: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, *Docē, movē, manē, cavē.*

Producantur etiam monosyllaba in *e*: ut, *Mē, tē, sē*: præter quē, *nē, vē*, conjunctiones incliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adjectivis deducta, longum habent: ut, *Pulchrē, doctē, valdē* pro *validē*. Quibus accedunt *Fermē, ferē*. Benē tamen & malē corripuntur omninò.

Postremò, quæ à Græcis per *n* scribuntur, naturā producantur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut *Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.*

I finita, longa sunt: ut, *Dominī, magistī, amarī,* C.
docerī,

doceri. Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur: Cujus etiam fortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladi, } Vocat. ô { Amarylli.
Phyllidi, } Alexi.
Minoidi, } Daphni.

L. **L** finita corripuntur: ut, Animāl, Annibāl, mēl, pugil, sāl, consūl. Præter nīl contractum à *nihil*: & Sōl. Et Hebræa quædā in *l*: ut Michaël, Gabriël, Raphaël, Daniel.

N. **N** finita producuntur: ut, Pæān, hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe Forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, vuntamēn.

In. Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exīn, subīn, deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur: ut, Mēn? Vidēn? Audīn? Nemōn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus īnis correptum habet: ut, Carmēn, crimēn, peccētēn, tibicēn, īnis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus: ut, Nom. Iliōn, Peliōn: Accus. Caucasōn, pylōn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexīn. In *yn* per *y*; ut Ityn.

In *an* quoque à nominativis in **A**: ut, Nominat. Iphigenia, Ægina. Accusat. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marfyas. Accusat. Æneān, Marfyān.

O finita. **O** finita, communia sunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, cundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui semper producuntur: ut, Huic dominō, servō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbis ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutuō, crebrō, serō, quæ sunt cōmunia.

Cæte-

Cæterum modò & quomodò semper corripuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur. producta.

Monosyllaba tamen in o producuntur: ut, Dò, stò, ut & ergò pro causâ.

Item Græca per ω cuiuscunque fuerint casus: ut hæc Sapphò, Didò. Huius Androgeò, Apollò. Hunc Athò, Apollò.

R finita corripuntur: ut, Cæsär, torculär, pēr, vīr, uxōr, turtūr. R.

Cor, semel apud Ovidium productum legitur: ut,

- u u - u u - - - u u - u u - -

Molle meum levibus cor est violabile tellis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr: Pār quoque cum compositis: ut, Compār, impār, dispār.

Græca quædam in er, quæ illis in ne desinunt: ut, Aēr, cratēr, charactēr, æthēr, sotēr.

Præter patēr & matēr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò, as finita produuntur: ut Amās, musās, majestās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos exit: ut, Arcās, Pallās. Genitivo Arcadōs, Palladōs.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium: ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accusativo plurali, Heroās, Phyllidās.

Es finita longa sunt: ut, Anchisēs, sedēs, docēs, patēs. Es.

Excipiuntur nomina in es tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi crescentis corripunt: ut, Milēs, seges, divēs. Sed Ariēs, abiēs, pāiēs, Cerēs; & pēs, unā cum compositis: ut, Bifēs, trifēs, quadrupēs, longa sunt.

Es quoque à Sum, unā cum compositis corripitur: ut, Potēs, adēs, prodēs, obēs.

Quibus penēs adjungi potest, unā cum neutris ac nomina-

nominativis pluralibus Græcorum : ut, Hippomanēs, cacoëthēs, Cyclopēs, Naiadēs.

Is.

Is finita, brevia sunt : ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs.

Excipe obliquos plurales in *īs*, qui producuntur : ut, Musīs, mensīs à *mensa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis : ut, Samnīs, Salamīs : Genitivo Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuseunque fuerint numeri aut casus : ut, Simocīs, Pyrocīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia : ut, Vīs, līs, præter *īs* & quīs, nominativos, & Bīs apud *Ovidium*.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *īs*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *īris*, penultimā productā, unā cum futuris subjunctivi in *īris* : ut, Audīs, velīs, dederīs, *pl.* Audītis, velītis, dederītis.

Os.

Os finita producuntur : ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter comōs, impōs, & ōs ossis : Et Græca per *o* parvum : ut, Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

Us.

Us finita, corripuntur : ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis : ut, Salūs, tellūs. Genitivo, salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares : ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba : ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ou* diphthongum, cujuscunque fuerint casus : ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

U.

Atque piis cunctis venerandum nomen *I E S U S*.

Postremò, *u* finita producuntur omnia : ut, Manū, genū, amaiū, d.ū.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM IN
regulis Generum contentorum, tum
Heroclitorum, ac Verborum,
Interpretatio aliqua.

A Bdo, } To hide.
Abscondo, } occulto,
Abyssus, immensa quædam profunditas impenetrabilis. *A depth that by sounding cannot be found.*
Acarnan, Ex Acarnania oriundus. *One borne at Acarnania in Greece.*
Accerso, eo ad vocandum, vel voco. *To goe to call.*
Acer, arbor. *A Maple tree.*
Acies, acumen rerum secantium, exercitûs instructio, oculi lumen. *An edge. The array of an army. The sight of the eye.*
Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum. *A needle, or an instrument wherewith women did set their haire.*
Adeps, omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei. *Fat.*
Adipiscor, assequutus sum. *To obtaine.*
Adolescens, juvenis adultus. *A stripling from twelve to one and twenty.*
Ador, frumenti genus vel farrio. *Wheat.*
Advena, qui non est civis, sed externus. *A stranger.*
Æquor, mare, pelagus. *The sea: because nothing is more plaine than it: for Æquor doth generally signifie a plain in any parcell of the world. It is taken for the aire also: as Aspicè bis senos volitantes a-*

quore cygnos.
Æs, species metalli rubro colore Brasse: *And because that in old time money was made of it, Æs sometime doth signifie money.*
Æther tora cœli syderumque substantia ac compago. *The whole substance of the spheres from the first to the extreamest circuit of heaven.*
Affinis, cognatus. *A kinsman-by marriage.*
Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit aut aliâ quâpiam ratione cognitum. *To recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*
Ago, facio. *To doe.*
Agragas, urbs Siciliz; *A towne in the Isle of Sicily, called new Ger- genti.*
Agricola, qui exercitat rem rusticam. *A husbandman.*
Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. *A certaine sea-bird that lyeth in the sands and hatcheth in winter.*
Ales, quælibet avis aut velox. *A bird or swift.*
Alnus, genus arboris. *An Alder-tree.*
Alo, nutrio. *To nourish.*
Alter. *The other of the two.*
Alvus, quâ fordes defluunt, aut lavantur. *The pannich, and sometimes the belly without.*

Amazones

NOMINUM ET VERBORUM

Amazones, Scythicae foeminae, eò quòd mammis careant. *Certaine women of Scythia, so named for lacking a dagg.*

Ambigo, circumago, circundo. *To compass, to doubt.*

Amicio, vestio. *To cloath.*

Amnis, fluvius. *A river.*

Anas, avis in aquis degens. *A duck or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble, or vex.*

Anguis, serpens in aquis degens. *A dry, or a water snake.*

Animus, consilii principium. *The minde.*

Anna, nomen mulieris. *Anne.*

Annuo, assentior. *To assent, and agree unto.*

Annus tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A yeare.*

Antes ab ante, eminentes lapides, five ultimae columnae, quibus sustinetur fabrica. *The pillars, or sailing-stones, that saile over the walls to beare the frame, or the dry stone wall that encloseth a vineyard, or the first set or frontier of vines.*

Antidotorus, medicamentum contra venena datum. *A preservative against poyson.*

Antix, mulieris capilli in fronte demissi. *A womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus. *A president or chiefe ruler, man or woman.*

Anus, vetula. *An old wife.*

Anxur, nomen urbs Italiae, quae nunc Tarentina dicitur. *Tarentin.*

Aperio, indico, refero. *To open, to shew, or to declare.*

Apis & apis, animal mellificum. *A Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro. *To obtaine.*

Apollo, deus quem Graeci solent appellare. *The god of wisdom & physicke, and of prophesie, and the god that carrieth the sunne about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ab alio pendeat. *An appendise, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, advenio. *To apply unto, or to arrive.*

Aptaton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu. *A noun undeclined, having one termination in all cases.*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad praebendam eam manibus. *A laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbus, notae significationis. *A tree.*

Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadia.*

Arceo, pello, & advenire non sinis. *To keepe away.*

Arcesso, voco, & accuso. *To call, or to accuse, or to goe to accuse.*

Arctus urbs, quam nostri septentrionem dixerunt, signum coeleste. *A signe called the Beare, or the Waggon.*

Ardeo, uror, inflammor. *To be hot.*

Argos oppidi nomen. *A towne of the Peninsula of Greece, called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus praestramur. *Armour, or any kinde of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*

As, est libra, id est, duodecim unciae. *A pound of six ounces, or the whole sum of any thing.*

Asseda, qui continuè & semper aliquem sequitur. *A page, or lackey, or continuall waiter.*

Adu,

INTERPRETATIO.

Astu, dolo, fallaciis. By deceit, or guile.

Athamas, nomen viri. A mans name which should be sacrificed for his sonne Phrixius.

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaïam & Macedoniam. The city of Athens.

Athletes, pugil & luctator. A champion, or he that striveth for a game.

Atomus, corpus infecabile. A mote so small that it cannot be parted.

Auceps, qui vel quæ aves capit. A Fowler, man or woman.

Audeo, sum ausus. To be bold.

Aveo, cupio. To desire to evout.

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Pluroni dicatum opinabantur veteres. A lake in Italy, where hence they thought was descent into hell.

Augeo, majus facio, amplifico. To increase.

Augur, qui futura prænunciat. A soothsayer man or woman.

Auriga, qui vel quæ currum ducit. A wagoner, a carman, or a carter.

Auster, ventus flans à meridie. The southwinde.

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. The worker or doer of any thing, man or woman.

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertitur. An axle-tree: and by translation, the straight line that may be imagined from the one pole to the other.

B

Bacchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. The feast of Bacchus.

Bacchar, herba radicis odoratz. An herbe that the French men call our ladies gloves,

Bacchus, deus vini. The drunken god, the god of wine.

Baculus, bacillus, & baculum & hinc bacillum, scipio. A staffe.

Balneum, locus publicus vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum fordium causâ lavamur. A Bath.

Barathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel formâ. A certaine pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreteth, and fallteth into the earth.

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro, vel calamo. The lute, or any like that is played on with a quill. It is also Barbitos, both masculine and feminine.

Bellaria, cibi secundæ mensæ. Juncates.

Ees, unciz octo. Eight ounces.

Bibo, porum haurio, humorem attraho. To drinke.

Bidens instrumentum duorum dentium vel ovis. Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.

Bitrons, habens duas frontes. He or she that hath a face before, and another behinde.

Bilis, humoris genus. It is with this word atra, melancholly; and with flava, choler: and being used alone, is the same disease that Cholera is after Cor. Cellus. See Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. A silk worm, or silk.

Bos, nota est significatio. An ox, bull, or cow.

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. The isle which is inhabited of Englishmen, and Scottish men, called Britannia major.

Britannia minor, i. Brittain in France.

Bulo

NOMINUM ET VERBORUM

Bubo, avis nomen, à bovis mugitu.

An owle.

Eucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*

Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kinde of linnen cloath is made. It may be taken for silke also.*

C

Acœthes, malus mos. *An evill custome, or a bile hard to be cured.*

cadaver, corpus mortuum. *A carkasse.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor: *To fall, and sometimes to happen to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To strike or to beat, and sometimes to cut or lop, or to prune trees: sometimes to kill, to sacrifice, and sometimes to breake: as cædere januam saxis, instare ferro.*

Cello, percutio aut frango. *To smite or to breake: antiquum verbum, the compounds whereof be in use onely. Cello is also read without a diphthong.*

Cælum vel cœlum extrema mundi determinatio cum sphaeris, quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference, any of the spheres. It signifieth weather also.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a translation unto the minde, to despise and see nought by.*

Calendæ, dies primus cujusque mensis. *The first day of every month.*

Caleo, ferveo, calidus sum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id est, vicia trita. *A path way.*

Calvo, decipio, frustror: *To deceive, to beguile, to tromp.*

Calx, pes imus, & pro cuiusvis rei sine ponitur, vel pro materia quâ lapides in muro conglutinantur. *A heel, or last end of a race, or lime.*

Cambio, commuto. *To exchange; and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide stratis: *A channell.*

Cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar reris invicem annexa. *A lattice, or the lists of a game-place, or of a spectacle.*

Canis, animal latrabile, & piscis marinus, & signum cœleste. *A dog, or a dog-fish: a star or signe in the firmament called canis.*

Cano. *To sing, to endite poetically, to play upon instruments; sometimes it is to praise or prophesie.*

Capello, capio, sive ad capiendum eo. *To take, or to goe to take: and sometimes recipio me, to goe: as Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capeffam.*

Capio, *To take, to delight, to deceive, to couse, to abide and suffer: as Capio dolores, To hold or containe, to invade and catch: as, Navem cepimus, To inflame with love. And is lightly of such signification as the ablative is that cometh with it.*

Capistrum, capitis vinculum, adhibitum ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. *An ornament that the Nuns were wont to beare upon their heads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of Caria.*

Cardo, quo janua movetur. *A*
hooke,

INTERPRETATIO.

hook, or hinge.
Careo, est rem desideratam non habere. *To lack, or to be without, and specially such a thing as once wee had.*

Carex, herba acuta durissima.
Sedge.

Caro, quod anima careat, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus & fructibus.
The meat of any thing, but most commonly flesh.

Carpo, decerpo, *To crop, to bite off, hostile, or to gather. It is also to lease or to choose out, and sometime to taunt or repuke.*

Carpere viam, *to begin to journey.* **Carpere vitales auras.**

Carpere lanam. *To spin wool.*

Capere linum. *To hatch flax.* **Carpere cibum** *To eat.*

Cassis, sis, reticulum, masc. pro galea scem. est cassis, dis, & hac cassida. *A net, or an helmet, in the feminine gender.*

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavilion, or the army.*

Cato, nomen viri *A certain Romanes name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat. *To beware, or to be wary and heedfull. Cavere is also to put in assurance, and to save harmles by caution or straties.*

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur sive stipes. *A stalk.*

Cedo. *To give place, to depart, and go away.*

Cedrus, arbor ingens & proceræ. *A Cedar-tree.*

Cello. *See Cello.*

Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to suppose, to*

think, to tell ones minde. Some takes for to be angry. Censeri. is also to be in books of subsidies, and to be taxed or valued.

Centum. *An hundred.*

Centullis, centum librarum. *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expresso remanet. *Wax.*

Cerno, video. *To see. and by translation, to percieve and understand. Sometime to deter, and appoint. To sift, reuge, or hole, to sever and part, to fight, to goe unto: ai, Cernere hereditatem.*

Cetus, piscis maximus. *A whale.*

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio, supra & infra per vomitum facta. *The cholick. It is also eboller, the hot and dry humour.*

Cicer, gentis leguminis. *A certaine Italian pease.*

Cleo, turbo, commoveo. *To trouble, to shake and stirre, and sometime for Cio, is it to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis. *Asher.*

Cinis, est avis quam alio nomine alaudam dicimus. *A lark.*

Claudo, obstruo, obsero. *To shut or close so make fast, to stop, or to stay, not to suffer to passe: as, Ecce maris magni claudite nos obice pontus.*

Clivus, locus mollior arduus, & pro colle ponitur. *A bank arising, also a little hill.*

Clunis, natium tumor. *The buttocks.*

Cluo, splendo. *To shine, to glitter, sometime to fight.*

Clypeus & clypeum, scuta majora, & propriè peditum. *A buckler.*

Cœlum, *A graving tools, the sky, the*

NOMINUM ET VERBORUM

that is as much of the world as is above the element of fire, which is called æther, or quintum elementum. Cælum also is taken for the air: as, In hoc cælo qui dicitur aër.

Cæno, crenam sumo. To sup, or to take supper.

Cœpiô, pro incipio, antiquum est. To beginne.

Cognosco, nosco eos qui prius incogniti erant. To know that which wee knew not before: sometime diligently and attentively to consider or to understand, to search by an inquiry, and to sit in judgement.

Collis, monticulus. An hillock. Colo, adoro, veneror. To honour or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit; to love, Vitam colere, is to lead a life: sometime to plow or till the ground; sometime to deck and trim.

Colus, instrumentum quod penfa continet. A distaffe, or spindle.

Comes, comitans aut sequens. A companion by the way, either man or woman.

Comminiscor, fingo, excogito. To imagine, to feigne, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.

Como, comam compono. To kemb, to dresse the bush with a combe, or to deck and adorn.

Compago, compactio, & conjunctio. A joyn.

Compedes, vinculi genus. A paire of fetters or grves.

Conditor, qui aliquid facit. A maker or a builder.

Congrus, conger, genus piscis.

A Congre.

Conjux, maritus vel uxor. A husband or a wife.

Consulo. To aske counsell, with an accusative: to give counsell or provide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Sometime it is to sit in counsell, and to deliberate, but used plurally: as, Consulunt senatores.

Coquo, cibum usui aptum reddo. To dresse meat, to play the cooke, to prepare and goe about: as, Bellum coquere. To vex and trouble: as, Coquit me cura. To conceit, to bring our nutriment unto a naturall foment.

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo animal regitur, quasi fons quidam & domicilium. The heart, and sometime it is used for the minde.

Corbis, vas ex viminibus factum. A basket.

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. An horn. By translation the turning of rivers be called Cornua. It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primò candidum, postea sanguineum, A certain tree unknown among us.

Costus, radix magni odoris. A shrub growing in Arabia, Jarry, and Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods.

INTERPRETATIO.

as they did frankincense.
 Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The hip.*
 Crater, vel cratera, vas amplum, cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*
 Crepo, sono. *To crack. Some-time to complain, lament and accuse: as, Quis post vitia gravem pauperiem crepat?*
 Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur. *All manner of things that are given children in their infancy, as corals, swaddling bands, daggers, timbrels, and such like.*
 Cres, Cretensis. *A man of Candy.*
 Creta, insula est. *The isle called Candy.*
 Crinis, capillus. *Haire.*
 Crus, pars, à genibus usque ad inferiorem pedem. *A leg.*
 Crystallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Crystall.*
 Cubo, jaceo. *To lie, and sometimes to be sicke in bed.*
 Cucumis. *A Cucumber, the which is called also in Latine Cucumer.*
 Culox, vermiculus alatus. *A gnaw.*
 Cumbo. *The same that Cubo is.*
 Cunabula, cunæ. *A cradle.*
 Cunnæ, cunabula, idem.
 Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to lust for: and sometime with a dative to favour.*
 Cupressus, arboris nomen. *A Cypress tree.*
 Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A weevil.*
 Cures, oppidi nomen. *A townes name.*
 Curro, celeriter eo, gradum

præcipito, intentâ celeritate viam voro. *To run, and sometimes to flow, that is, to runne as rivers doe.*
 Cuspis acutior pars hastæ. *The point of a speare, pike, partiſan; or any other like.*
 Custos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A keeper man or woman.*
 Cyprus, insula dives. *Cyprus the isle.*

D

Dama, animal timidum. *A Bucke or a Doe.*
 Damno, damno afficio, vel condemnno. *To damage, or to condemne.*
 Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus & arbitrium do. *To yeeld.*
 Defrutum, à deferendo, vinum decoctum ad mediam partem. *Wine scalden to the halfe.*
 Degeo, ago. *To live.*
 Deleo, expungo, propriè lineas aut regulas. *To put out, and to cancell.*
 Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing wherein we take pleasure.*
 Delphin vel delphinus, vel delphis, piscis maris, & signum coeleste. *A Dolphin.*
 Demo, aufero. *To pull away, and to exempt.*
 Dens, notum est per similitudinem, capitur pro omni, quod aliquid teri potest. *A tooth.*
 Depango, defigo. *To fasten down, and to plant.*
 Desidia, ignavia vitium. *Sloisfulness.*
 Dico, loquor, nomino. *To speake, or to call.*
 O 2

Dies,

NOMINUM ET VERBORUM

Dies, tempus viginti quatuor horarum. <i>A day.</i>	Domus, ædificum ad habitandum factum. <i>A house.</i>
Diffiteor, inficias eo, nego. <i>To deny.</i>	Duco, notum est. <i>To lead, to marry, to account.</i>
Digredior, discedo. <i>To goe from.</i>	Dulcedo, suavitas. <i>Sweetness.</i>
Diligo, amo. <i>To love.</i>	Dux, qui vel quæ ducit aliquem. <i>A guide, man or woman.</i>
Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. <i>To purge with washing.</i>	E
Dindymus, jugum montis Phrygiæ Idæ matri deâ dicatum. <i>The top of Ida the hill by Troy.</i>	Æquis. <i>Whether any.</i>
Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. <i>A double sound, a diphthong.</i>	Edo, comedo. <i>To eat.</i>
Diptoton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque. <i>A noun declined with two cases whatsoever.</i>	Edo, i. emitto, & quasi extrudo. <i>To set out, and to evulgate, and sometime to exhibit and shew, as Edere spectacula. Edere animam, & to die. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.</i>
Dira, imprecationes, execrationes, & inferorum furiz. <i>Curses, banings, and the furies of hell.</i>	Edoceo, diligenter doceo. <i>Thoroughly or perfectly to teach.</i>
Disco, capio doctrinam. <i>To learn.</i>	Effata, sunt ultimæ preces augurum post finem auspiciorum extra urbem dictæ. <i>The prayers that Soothsayers said, after notice taken of birds flying, before they entered the city.</i>
Displico. <i>To displease.</i>	Egeo, careo. <i>To need.</i>
Ditionis, imperii, dominiî. <i>Of my right and title. We need not scrupulously to refuse Ditionis the nominative.</i>	Elephas, elephæntus, animal famâ notum. <i>An Elephant.</i>
Divido, partior. <i>To divide.</i>	Elis, civitas Arcadiæ. <i>A city in Arcadia, or a country in Peloponnesus.</i>
Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. <i>Riches.</i>	Emineo, præ aliis appareo, vel excello. <i>To appear before others, and to passe them.</i>
Do, dono. <i>To give.</i>	Emo, comparo, mercor. <i>To buy.</i>
Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado. <i>To teach, and sometime to shew and to declare, to warne and to ascertain.</i>	Ensis, gladius. <i>A sword.</i>
Dodrans, uncia novem. <i>Nine ounces.</i>	Epasco. <i>To eat up, to consume with feeding, and to leave nothing.</i>
Doleo, tristis sum. <i>To be sorrowfull.</i>	Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium. <i>A banquet, or feast.</i>
Domo, mansuetum facio. <i>To tame.</i>	Equi,

INTERPRETATIO.

Eques, homo equo insidens. *An horseman, or he or she that rides.*

Eremus, locus desertus. *A desert or wilderness.*

Eripio, extrâ rapio. *To pull out.*

Esurio, famem patior. *To hunger.*

Eventus, eventum, quod casu aut fortunâ nobis evenit.

Hap, or that that cometh to passe.

Excludo, extrâ claudio. *To shut out.*

Excubiz, vigiliâ diurnâ & nocturnâ. *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfectè scalpo, vel scalpando conficio. *To carve, to grave, to cut out, to scratch out: as, Oculum exculpere. To wrest or wring out: as, Verum exculpere.*

Excurro, extracurro, vel præcurro. *To run out, or to outrun before, to amount to a great deal, to make an out-ride, or an excursion.*

Excuso, extra culpam reddo. *To excuse.*

Excutio, ejicio, emitto. *To smite out.*

Exequia, funebre officium. *The ceremonies of the buriall.*

Exlex, sine lege vivens. *A lawless man or woman.*

Expergiscor, evigilo. *To awake.*

Exerior, tento, vel tentor. *To prove, or to be proved.*

Explico, extendo, & declaro. *To stretch out, and to declare.*

Extrâ, propriè cor, secur, & pulmo dicuntur. *The entrails.*

Extorris, exul. *A banished man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to uncloath.*

Exuviz, ab exuendo. *The things that we put off.*

F

Facies. *A face.*

Facio, aliquid ago. *To make.*

Facello, facio, vel eo ad faciendum. *To make, or to go to make.*

Fallo, decipio. *To deceive.*

Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*

Far. *Once a generall word for any kinde of grain or corn: as, Triticum far, hordeaceum, sili-gineum, &c. But now it signifieth one certaine kinde called Ador, which is bread-corn.*

Farcio, saturo, impleo, pingue-facio, sagino. *To stuff, to fill, to satiate, and make fat.*

Fas, pium, religiosum, & dignum factu. *Lawfull, right, godly, and worth the doing.*

Fas is, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causæ festivitatum explicabantur. *A Register for the order of things, for the whole year. Fasti dies, were dayes wherein the Iudges might give sentence without offence of the gods, with these three solempne words of the law. Do, dico, addico. Nefasti dies were their contrary dayes.*

Fatcor, annuo, concedo. *To grant and assent unto.*

Fatisco, deficio, aut defatigor. *Abundantly to gape.*

Fatiscor, fessus sum. *To be weary, to faint, and to be weak.*

Favco,

NOMINUM ET VERBORUM

Faveo, rectè alicui opto. *To favour.*

Fel, purgamentum sanguinis. *The gall.*

Feriz, dies cessationum ab opere. *Holidayes, or time of pastime used.*

Ferio, percutio. *To strike.*

Fero. *To beare, or to suffer, to leade or sell, to give, to cover, to advance, to bring forth, to have, to take away, to obtaine, to aske advice: as Pompeius tulit ad populum.*

Ferveo, valde caleo. *To be hot.*

Ferveſco, caleſco. *To wax hot.*

Ficus, arbor vel morbus. *A fig-tree, or a certaine bile rising in the fundament.*

Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo, *To fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.*

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Ferns, whereof there be two kinds, as in Herbaries you shall see.*

Filum, illud subtile quod ex lino lanæ trahendo ducitur. *A thread.*

Fimus, latamen & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. *Dung. It is also Fimum in the newer gender.*

Findo, dissecō, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas sive terminus in unaquaque re. *An end.*

Fio, efficior. *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to move, and to cause to follow.*

Fleo, lachrymor. *To weep.*

Fleo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*

Fluo, decurro, propriè ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To digge.*

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A paire of bellows.*

Fons, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A paire of tongs.*

Forſex, instrumentum sartorum, quo aliquid scinditur. *A paire of scissers.*

Fors, fortuna, casus. *Happe.*

Forum, à ferendo, quia lites, & venalia illuc feruntur. *The judicall place, and then it is named Forum judiciale: or the market place, and is called Forum venale.*

Frango, rumpo, destruo. *To break.*

Frenum vel frænum, instrumentum quo equum inflexor coercet. *A bridle.*

Frico, scalpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corne or pulse. Some make the Nominative hereof Fruges, and some Frux; the former is not to be misliked.*

Fruor, delectationem & fructum capio, & alor. *To take pleasure, and fruit, and profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Flying, or running.*

INTERPRETATIO.

running away.

Fugio, vito, currendo relinquo.

To fly from, to avoid.

Fulcio, sustineo, munio. *To underprop, and to shore.*

Fundo, liquefacio vel liquidum spargo. *To melt, or to pour.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri suberabit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farina. *Bran, or scurf.*

Furio, insanio. *To be mad.*

Fustis, baculus, *A club,*

G

GAbii, Volscorum urbs. *A towne in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, sita intra Pirenzos montes, inter Hispaniam Germaniamque, & duo maria, oceanum Britannicum, & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certain inhabitants of Africa.*

Gargarus, unus ex collibus montis Idæ. *A very high top of the hill Ida. There is also a towne of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lætor. *To rejoyce.*

Gelu, propriè glacies. *Frost or ice.*

Genu, curvatura quæ crus & femur connectuntur. *A knee.*

Gero, porto. *To beare.*

Gibbus & gibber, solidus in dorso tumor. *A hump or bunch.*

Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Giant.*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascent. *Ginger.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Glisco, cresco, augeor, invalesco. *To increase and grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, and sore to covet.*

Gluten, glutinum aut colla: glue.

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To goe.*

Gracia. *The countrey of Greece, a great piece of Europe which is now under the Turke.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian borne.*

Grando, gutta aquæ in aëre congelata. *Haile.*

Grates, gratiæ relati pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A flocke.*

Grossus, ficus abortivus, quæ non maturefcit: *A rash ripe figge.*

Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. *Gumme.*

Gurgulio, pars gutturis à naribus ad pulmonem; vel animal. *The weasand, or a weasell.*

H

HAbeo, possideo teneo. *To have.*

Hæreo, arcè alicui rei infigor. *To cleave unto.*

Hæres, qui succedit in hereditatem alterius. *An heire.*

Halec, piscis qui solâ aquâ nutritur. *A Herring.*

Haurio, extraho humorem, & educo

NOMINUM ET VERBORUM

educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*

Heros, vir illustris & nobilis. *A noble man, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, serotina stella. *The evening star.*

Heteroclitum, nomen secus, quam declinationum canones possunt, flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions doe require.*

Hilaris vel hilarius, jucundus, lætus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini hominem ad insaniam redigens. *Payson to procure love withall, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A swallow.*

Histris, animal ex herinaceorum genere. *A Porcupine.*

Homo, notæ significationis. *A man or woman.*

Honor, vel bonor, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior. *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *A host, or an hostesse, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, vel peregrinus. *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, &

mamma pecoris & hominis, *Pensivati, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*

Hydrops, aqua intercus. *The droppe.*

Hyems, bruma. *Winter.*

I

Jaceo, decumbo. *To lie,*

Jacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to hurle, to lay; as Jacere fundamentum: or by translation, it is to make a beginning. Jacio, is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one, with an Accusatio with the preposition In.*

La pis, lapis pretiosus. *A precious stone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.*

Ico, ferio, percutio. *To strike, to smite: as, Icere colaphum, Icere sœdus, is to strike up a bargain.*

Icon, imago. *An image.*

Ida, mons altissimus Troici soli. *A hill in the country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, June, and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*

Jecur, hepar. *The liver.*

Igale, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A lawlesse body, man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. *A shower.*

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*

Immines

INTERPRETATIO.

Immineo, insto. *To hang over.*
Impetis, violentia, invasionis.
Of violence and buſtrousneſſe.

Inceſſo, accuſo, impeto. *To accuſe, to provoke, to revile, to invade and enter into.*

Incido, ſerio, ſeco. *To cut, to grave in.*

Incido in aliquid, vel ſuper aliquid cado. *To fall into by hap, to run into: as Incidi in errorem. And ſometimes to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterpriſe.*

Inculco, eadem ſapias iterando ingero. *Oſten to repeat.*

Indo, impono. *To put in.*

Indoles, facilis ſignificatio future probitatis. *Towardsneſſe, or likely diſpoſition.*

Inducia, pax in paucos dies. *A truce.*

Indulgeo, obſequor. *To ſet much by, and to give to.*

Inermis, vel inermis, qui armatus non eſt. *Unarmed.*

Inſans, homo per ætatem nondum ſciens ſari. *A babe.*

Inferia, ſacrificia quæ inferis ſolvuntur. *Sacrifices done unto ſpirits in hell. Hereof Inferias facere, in Manes ſacrificiis placare, that is, To celebrate obites and obſequies.*

Inſicias, negationem, ſe vel debere quod actor poſcit, vel commiſiſſe quod accuſator objicit. *A deniall, and it followeth onely the verbo Eo.*

Inficio, intingo, vitio, ſeu maculo. *To dye, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio. *To give an onſes, and to invade.*

Injuſſu, abſque autoritate, & temere ſine juſſione. *Withous*

bidding.

Inſidia, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for, or a decit.*

Inſtar, ſignificat vel ſimilitudinem, vel æquiparationem & meſuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio. *To underſtand.*

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a tranſlator.*

Invidia, moror ex aliena proſperitate. *Envy, ſorrow for another mans welſare, or elſe the evil will and ſpight of a man.*

Jocus, eſt quidam lepor & feſtivities in verbis. *A merry ſcoffe.*

Iraſcor, irâ ſtimulor. *To be angry.*

Iſmarus, mons Thraciæ, aſper & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. *A hill in Thracia ſo named.*

Iter, itio, actus eundi. *A journey.*

Jubar, ſol, vel ipſius ſplendor. *The ſun-beams.*

Jubeo, impero. *To command.*

Judex, qui vel quæ judicat. *A Judge, he or ſhe.*

Jugeris, agri tantum quantum ab uno pari, aut jugo bouum, uno die arari poteſt. *Plinius. We call it an acre. The authors doe varie in the meſure of it: for the commodity of the nominative and other caſes, we may uſe jugerum.*

Jugum, vertex, five cacumen montis. *The top of an hill.*

NOMINUM ET VERBORUM.

It is also a yoke, or a yoke of Oxen, that is, a couple. By metaphor, it is a servitude or a bondage. It is also a weavers beame, or a paire of gallows: such as for ignominy the Romanes went under. Tribus hastis jugum fit, humi fixis duabus, superque eas transversâ unâ deligatâ.

Jungo, copulo, & quasi in unum ago. *To joyne.*

Juno, dea Jovis uxor. *The goddess Juno: Jovis wife.*

Juro, juramentum facio. *To swear.*

Jus, quod natura, aut civitas, aut gens jubet; & liquor eorum quæ coquantur. *The law and right; and the broth of any thing sodden.*

Jussu, imperio, jussione. *By commandement.*

Justa, idem quod exequia.

Justitium, juris dicendi intermissio. *No terme.*

Juvenis, qui adolescentium excessit ætatem. *One come to mans age.*

Juventus, ætas juvenilis. *Mans state.*

Juvo, auxilium do. *To helpe.*

L

LAbes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a spot, a dishonour or reproach.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour and toyle, pain-taking: sometimes it is misery, calamity, perill, danger, travell.*

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milke.*

Lacesso, vexo, incito, provoco.

To trouble, to provoke.

Lacio, in fraudem duco. *To allure, or to entice.*

Lactes, graciliora intestina. *The small guts.*

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To give milke, or to deceive.*

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a weare or myre.*

Lædo, verbo factive aliquem offendo. *To hurt.*

Lælaps, nomen cuiusdam è canibus Actæonis. *One of Actæons dogges called Lælaps for speedy furiousnesse. For Lælaps signifieth a whistle-winde, a tempest, and a storme.*

Lambo, linguâ lingo. *To lick.*

Lampas, ignis aut solis splendor. *A fire, or brightnesse of the sunne, or a lamp.*

Lanista, qui domi gladiatores docet & populo vendit. *A master of defence.*

Laquear, pars superior cubiculi parùm convexa. *A vaulted rooffe of a parlour.*

Lasus, herba quadam, & succus qui ex culmo hærspitii exundat. *The herbe out of which cometh the juyce that the Apothecaries doe call Asa dulcis, and Belzoe, or Belzoin: the common people call it Benjamin.*

Lateo, abscondor, non compareo. *To lurke, or to be hidden.*

Lavo, aquâ purgo. *To wash.*

Laurus, genus arboris. *A Bay tree.*

Lebes, vas æneum. *A cauldron, or a pan.*

Lecythus, ampulla olearia. *A box*

INTERPRETATIO.

bow for oyle and ointment. It is taken also for eloquence in writing.

Lego, notum est, *To read.*

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginû. *Hobgoblins, or night-sprights.*

Leo, animal ferox. *A lyon.*

Leo, imprimò, formo. *To imprint, to forme.* Abusivum.

Lethum, mors, interitus, *Death.*

Liberi, pignora. *Children.* One sonne or one daughter may be called Liberi; and so may nephewes and their successors.

Libet, placet, *It pleaseth.*

Libs, ventus Africus. *The south-west-winde, by west.*

Licet, fas est. *It is lawfull.*

Lichen, herba, vel gravissimum morbi genus. *Liverwort, the Apothecaries call it Hepatica. It is also the kinde of leprosie called a saucy steame, in Latine Impetigo.*

Lien, splen. *The milt.* Dicitur & lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the countrey of Liguria.*

Limax, testudo, & cochlea terrestres. *The shelled snails and the dew snails.*

Limus, vestis genus ab umbilico ad pedes, seu lutū aut cœnum mollius. *A kinde of garment, or else slime or mud.*

Lingo, lambo, id est, aliquid linguâ mollior tango. *To lick.*

Lino, aliquid alicui rei superinduco. *To daube.*

Linquo, committo, pecco. *To leave to trespassse.*

Linter, navicula è cavata arbore facta. *A cock-boat.*

Liquefio, liquefco. *To be molten.*

Liquor, liqueo, idem,

Liveo, lividus sum, id est, sordidus. *To be wan or filthy.*

Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur questus gratiâ. *The scullion that waiteth on an army.*

Locri urbs in Brutiis. *A towne in Italy.*

Locus, propriè illud quod aliquid continet. *A place.*

Logos, sermo, ratio, verbum. *Speech, reason, a word.*

Loquor, verbo qualicunq; profero. *To speake.*

Luceo, lucem emitto. *To be light.*

Ludo, ludum exerceo, joco. *To play, or to sport.*

Lues, cum in urbe aut in agro febris, aliudve morbi genus homines, aut pecora, aut utrosque corrumpit. *A common disease, or murren.*

Lugeo. *To bewaile, to lament a thing, or else absolutely to mourne, and sometime to be a mourner in apparell.*

Luo, solvo, pœnas do. *To redeeme, to cleanse, to pay for.*

Lnstra, habitacula ferarum. *Dennes of wilde beasts, or broshell houses, and petty tippling houses of bawdry.*

Lynx, animal maculosum, acutissimè videns. *Our men call this beast an Ounce.*

M

MÆnalis, mons quidam Arcadiz. *A hill of that name in Arcadia.*

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A stone that draweth iron unto it. It is called also Heraclius lapis, or Sideritis.*

Majores,

NOMINUM ET VERBORUM

- Majores**, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicumque antehos in infinitum. *Our ancestors.*
Malo, magis velim. *To will rather.*
Mando, comedo, vel committo *To eat, or to commit.*
Maneo, sisto, & expecto. *To wait, or to tarry for.*
Manes, dii inferi inter nomina laeva. *Spirits, or devils.*
Manubia, quæ manu capiuntur ab hostibus. *Spoyles taken in warres.*
Manus, membrum notum. *A hand.*
Mapalia, agrestes casæ. *Sheep-coates, or small cottages.*
Mare, pelagus. *The sea.*
Margo, cujusque rei extremitas. *The brinke or skirte of any thing, or the bank of a river, or sea.*
Marmor, lapidis genus. *Marble.*
Mars, deus belli. *The name of the god of warre.*
Martyr, testis. *A witness, man or woman.*
Mas, vir. *A man.*
Massicus, mons Campani optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called Campania, fruitful of pleasant wines.*
Mater, nota est significatio. *A mother.*
Medeor, do medelam. *To cure.*
Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.
Meio, ruingo. *To piss.*
Mel, liquamen dulce. *Honey.*
Meleager, vel meleagrus. Oenelætoliz regis filius. *A mans name.*
Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*
Mensis, mulierum profluvium. *Womens flowers.*
Mensis, tempus lunæ curriculo contextum. *A month.*
Merceor, aliquid facio, quamobrem dignus sum, qui obineam præmium, vel poenam patiar. *To deserve.*
Meridies, dies medius. *Noon, or the noon-tide.*
Metior, pondero, mensuro, confidero. *To measure.*
Meto, seco, amputo herbam, vel segetem. *To mow.*
Metuo, timeo. *To fear.*
Meturor, timeor. *To be feared.*
Meus. *Mine.*
Mico, fulgeo cum motu vel tremore. *Often with certain intermissions to shine, and like wife to be moved, to put forth fingers to him with whom we play: WH put forth: which is called Micare digitis.*
Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warrior, a souldier.*
Minz, metus incussiones per verba aut signa. *Threatnings.*
Mingo, urinam facio. *To piss, or to make water.*
Minores, posteri, etiam post trinepotes futuri. *Our successors.*
Misceo. *To mingle, to serve drink, sometimes to trouble.*
Misereor, misericordiâ afficior. *To take pity on.*
Mitto, ad aliquem do. *To send.*
Mœnia, muri urbis. *The walls of a towne, and figuratively the towne it self.*
Mtereo, tristor, dolore afficior. *To be heavy, sad, in a dumps, or mourning.*
Monoprôtton, nomen non flexum,

MOR INTERPRETATIO.

xum, sed carens omni casu
 præterquam uno, & eo ob-
 liquo. *A Mouse having one*
termination, and that in one ob-
lique case.
 Mons, terræ tumor altissimus.
A hill.
 Mordeo, dentibus ludo. *To bite.*
 Morior, è vita discedo. *To die.*
 Mos, vitæ institutum consuetu-
 dine firmatum. *A custom.*
 Mulceo, lenio. *To assuage.*
 Mulgeo, lac è mammis exprimo
To milke.
 Muller, quæ non est virgo. *A*
woman.
 Mullum, potus ex vino & mel-
 le. *A certain wine confect with*
honey.
 Multiplico, adaugeo. *To multi-*
ply, to increase.
 Munia, onera legi dedita, & of-
 ficia quæ publicè præstantur.
A duty or office.
 Mus, exiguum animal. *A Mouse.*

N

Nanciscor, acquiro. *To get*
and to obtaine.
 Nascor, orior, in mundum ve-
 nio. *To be borne.*
 Natalis; conditio sanguinis &
 familiz. *The degree of blood*
and genery; as, generosi na-
tales; natales obscuri. It is
also taken for yeares. Sex mi-
hi natales ierant, There were
passed six yeares. It is also used
for the origine, or first spring
of things.
 Natalis, dies alicui natalis. *A*
birth-day.
 Natrix, serpens aquaticus. *A*
water-serpent, that with poison
infecteth the water.

Natu, ætate, partu. *By age, & by*
birth.
 Neco, quacunq; re re occido.
To kill.
 Necto, ligo, conjungo. *To knit.*
 Netrens, porculus per ætatem,
 fabam frangere nondum po-
 tens. *A young pigge.*
 Negligo, contemno, non curo.
Not to passe on, to contemne.
 Nigreo, niger fio. *To become*
black.
 Nemo, ne homo. *No body, man*
or woman.
 Neco, filum torqueo. *To spinne.*
 Nervus, motus sensusque in-
 strumentum. *A sinew.*
 Neuter. *Neither of both.*
 Nexo, ligo vel necto. *To binde.*
 Nideo, splendeo. *To shine.*
 Nihil, rei cuiusvis privatio.
Nothing.
 Nihilum, rei cuiusvis privatio.
 Nil, vide nihil.
 Nitro, conbr, ago sedulò. *To*
goe about, to endeavour.
 Niveo, est oculorum & allorum
 membrorum visu aliquid co-
 nari. *To give a token with the*
eyes, to winke, to endeavour.
 No, nato. *To swimme.*
 Noco, malum infero. *To hurt,*
or to harme.
 Noctu, nocte. *By night.*
 Nolo, renuo, non volo. *To nil.*
 Nonæ, quasi novæ, propter ini-
 tium observationis. Erant au-
 tem in Martio, Maio, Junio,
 & Octobri, sex illi dies qui
 calendas sequebantur, in re-
 liquis quatuor. *The newes of a*
moneth.
 Nosco, rem certâ habeo. *To know*
 Noster. *Ours.*
 Nostras. *Of our country, sect, or*
faction.

Notus,

NOMINUM ET VERBORUM

Notus, ventus meridionalis, quem nos Austrum appellamus. *The south winde.*

Nubes, vapor humidus sublimè egressus. *A cloud.*

Nubo, viro trador. *To be married to the man: for it is in the womans part only.*

Nugz, cum nihil agimus. *Trifles.*

Nullus. *None.*

Nundinum, dies & conventus status rerum mercatui. *A fare.*

Nuo, *A verbe not much in use: the compounds thereof be commonly received, and it signifieth to nod.*

Nuptiz, legitima conjunctio. maris & fœminæ in vitæ societatem. *Marriage.*

Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*

Nycticorax, corvus nocturnus. *A night crow.*

O

OEdo, oppono, sive appono. *To sit against.*

Obex, objectum aliquod, vel obstaculum, ut pessulum, serra. *A barre, or stop.*

Obliviscor, è memoria aliquid excidere sino. *To forget.*

Obses, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *An hostage, or pledge, man or woman.*

Occido. *To fall or perish, and to be slaine.*

Occido. *To set as the sunne sets.*

Occiput, posterior pars capitis. *The hinder part of the head.*

Ocludo, claudio. *To shut.*

Occulto, abscondo, abdo. *To hide.*

Oculo. *Idem.*

Octobet, mensis octavus à Mar-

tio. *The tenth moneth in our yeare, called October.*

Odor, vel odos, quasi olor ab oleo, est autem infectus aer. *A savour.*

Oleaster, olea sylvestris. *A certaine shrub like the olive tree, the Greekes call it the wild olive, or the ground olive, for the lownesse.*

Oleo, odorem spiro & emitto. *To give a smell, and that indifferently, so that the differences be made with bene and malè.*

Olfacio, odoror. *To smell, or to savour a thing: by translation it is to perceive and finde, to foresee.*

Omen, augurium quod fit ore. *Halsoning, and fore speaking.*

Omnis. *Every one.*

Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*

Onyx, unguis & gemma. *The nail of a mans hand, a precious stone white like a nail, the haw in a mans eye.*

Operio, tego. *To cover.*

Opifex, qui opus facit. *A workman.*

Opis, adminiculi, præsidii. *Of aid and helpe.*

Oppango, circumfigo, circumplanto. *To fasten, or to joyne unto, or to plant about.*

Opus Opuntis, nomen civitatis in Locris. *A towns name in the countrey of Locri.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A Globe, or a bowle; and thereof the world is called Orbis, because it is every way round like a bowle.*

Ordior, incipio. *To begin or to commence.*

Ordior,

INTERPRETATIO.

Ordior, id est, texo. *To weave.*
 Oriens, regio orientalis. *The East.*
 Orior, nascor, surgor, incipio. *To spring, to rise, to begin.*
 Orontes, nomen viri & fluvii. *A man's name, or a certaine river in Syria, now called Tarsaro.*
 Os, oris, concavum illud intra quod sunt dentes & lingua. *A mouth.*
 Os, ossis, solidamentum corporis durum. *A bone.*
 Ostrea, conchæ species. *An Oyster.*
 Ovum. *An egg.*

P

Paciscor, pactum facio, convenio. *To make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.*
 Palleo, parum albeo. *To be pale.*
 Pampinus, vitis ramus. *A vine-branch.*
 Pando, aperio, patefacio. *To open.*
 Pango, paciscor, cano, jungo, plango, figo. *To bargain, to sing, to joyne, to sayle, to fasten.*
 Panis, quo pascimur. *Bread.*
 Panther. & Panthera, animal quoddam pardo simile. *A certaine beast.*
 Papaver, genus herbæ soporiferum. *Poppie.*
 Papyrus, charta quâ utimur in literis scribendis. *A certaine sort of rush growing in the marsh of Egypt, somewhat high, whereof they made a kinde of paper, and called it Papyrus, whereof our paper now is called likewise.*
 Paradisus, locus amœnissimus.

A place of pleasure.
 Parco, abstinco ab ultione. *To spare.*
 Parens, pater aut mater, avus aut avia. *A father or mother, a grandfather or grandmother.*
 Pareo, obedio. *To obey.*
 Pario, prolem produco. *To bring forth.*
 Parnassus, mons in Phœciæ duos vertices habens. *A hill in Phœcia, a country of Greece.*
 Partio, divido, & quasi partes facio. *To part or divide.*
 Parturio, cupio aut conor parere. *To be toward labour.*
 Pasco, nutrio. *To feed, to nourish.*
 Pascor, nutrior, alor. *To be fed.*
 Passer, avis salacissima. *A sparrow.*
 Pateo, apertus sum. *To be open.*
 Parior, sustineo, tolero. *To suffer, or to abide.*
 Patro, aliquid mali committo. *To commit some evil.*
 Patruels, patruorum filii. *Brothers children.*
 Paveo, timeo. *To feare.*
 Pecten, instrumentum texturum, & dentatum. *A comb, or a weavers stay.*
 Pecto, orno capillos. *To comb the haire.*
 Pecus, cedis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. *All cattell.*
 Pedes, qui pedibus incedit. *A footman.*
 Pedo, ventris crepitum facio. *To fart.*
 Pelagus, mare. *The sea.*
 Pellex, mulier impudica. *An harlot.*

Pello,

NOMINUM ET VERBORUM.

Pello, ejicio, remoueo. *To drive, or put away.*

Penates, dii domestici, quod penes nos nati sunt. *Household gods.*

Pendeo, suspensus sum. *To be hanged.*

Pendo, suspendo, vel pondero, aestimo. *To hang, to weigh, to prize.*

Penis, caula. *A ryle, and as the last it was taken for a mans yard.*

Penus vel penum, omne esculentum, poculentum, quo homines vescuntur. *All manner of victuals.*

Perago, perficio. *To finish, and to perfect business.*

Percutio, ferio. *To smite.*

Perdix, avis nora. *A partridge.*

Perdo, amitto. *To lose.*

Perduellis, hostis. *An enemy in the warre.*

Pergamus, civitas insignis Asiae in ditione Trojanorum. *The city of the Trojans; otherwise called Ilium, or Ilion.*

Pergo, in re procedo, abeo. *To go forward.*

Perlego, totum lego. *Wholly and thoroughly to read.*

Permissu, permissione, cum nemo aduersatur. *By sufferance, with leave and licence.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *Thoroughly to be borne or suffer.*

Perplaceo, valde placeo. *To please very much; or thoroughly to please.*

Persis, orientalis regio. *The country of Persia.*

Pes, ima pars corporis qua gradimur. *A foot.*

Peto, oro, obsecro, volo. *To aske.*

Phalera, ornamenta equorum. *Horse trappings.*

Pharus, turris altissima in portu, qua lucet navigantibus. *A watch tower.*

Phaselus, navicula velox & oblonga. *A brigantine.*

Philotis, nomen mulieris. *A woman's name.*

Phoenix, avis in oriente, a Phoeniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima; in Arabia nascens aquila magnitudine. *Phoenix the bird.*

Phryx, vir Phrygiae. *A Trojan.*

Pietas, pius cultus. *Godliness.*

Piget, dolet, seu molestum est. *Is whet.*

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis represento. *To paint.*

Pinto, tundo, panem conficio. *To smite with the backe, to beat in a mortar; as once they did their grain, and thereof to bake.*

Pinus, arbor est picis generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini Pineas vocant. *A Pine-tree.*

Piper, herba. *Pepper.*

Piscis, animal quod contiauit sub aquis degit. *A fish.*

Pix, rosina ex arboribus fluens. *Pitch.*

Placeo, gratus sum. *To please.*

Plaga, retia rariora ad capiendas feras. *Hunting-nets, or wide meshed nets, to take beasts.*

Plando, manibus percurio, ac gestu letitiam indico. *To clap hands for joy.*

Plebs, vel plebes, idem quod vulgus. *The common people.*

Plecto, supplicio afficio, punio, ferio. *To punish, to beat.*

Pleo,

INTERPRETATIO.

Pleo, plenum facio. *To fill.*
 Plico, contraho, & rugas facio.

To fold or to plait.

Pluo, aquam demitto. *To*
rain.

Plus, vox incrementi. *More.*

Polleo, possum, valeo. *To be*
able, to be of power; and some-
times it is taken for to pass, or
to be better, or more profit-
able.

Pono, colloco, constituo. *To set*
or to put.

Pons, asser, vel quodvis aliud
 per quod super aquas trans-

imus. A bridge.

Pontus, mare. *The sea.*

Porticus, ampla domus, prop-
 ter repentinos imbres de-
 ambulationis gratiâ adifica-
 ta. *A gallery, or an ambula-*
torie.

Posco, peto. *To ask, to require.*

Postis, latus portæ sive januz.
A post.

Poto, bibo. *To drink.*

Præcordia, quæ exta separant
 ab inferiore viscerum parte.
The midriff.

Præcurro, antecurro, sive cito,
 anteco. *To run on.*

Prælego, antelego, ut solent
 præceptores sui discipulis. *To*
be an Interpreter, or a Reader;
and sometimes to cut, or to
style by.

Præminco, præcello. *To excell*
others.

Præneste, nomen urbis. *A town*
in Italy.

Præ, sponsor qui se obligat, id
 est, fidejussor in lite numma-
 ria. *A surety.*

Præses, qui vel quæ præsidet.
He or she that superintendeth.

Præsul, qui vel quæ præest. *Idem.*

Prandeo, prandium sumo, vel
 ante prandium cibum sumo.
To dine.

Præcis, precationis, obsecratio-
 nis. *Of prayer, of petition.*

Premo. *To press, to be against,*
and to vex, to pursue, and to
be hard at hand with, to drive,
to hide, to expell, to smite, to de-
stroy, to kill, &c.

Primitiæ, primi fructus ab a-
 gro percepti, qui Deo offe-
 runtur. *First fruits of a mans*
groundes, or the firstlings of any
other thing.

Princeps, qui vel quæ principa-
 tum obtinet. *The Prince, or*
Princess.

Problema, propositio interro-
 gationem annexam habens.
A demand.

Prodo, manifesto. *To betray, to*
make manifest.

Proficiscor, eo aliò. *To goe*
forth.

Proluo, multum sive multo tem-
 pore lavo. *To all to wash.*

Promineo, procul apparo. *To*
hang out in sight.

Promo, profero, eloquor. *To*
set abroad, or to utter.

Promptu, paratè, sine mora.
With readiness, or speed.

Psallo, cano instrumento musi-
 co. *To sing, or to play on an*
instrument.

Puber, vel pubes, propriè lanu-
 go, quæ maribus decimo
 quarto anno, foeminis duo-
 decimo circa pudenda oriri
 incipit. *Ripeness of age.*

Pudet, pudore afficior. *Is*
shamed.

P

Puerulo,

NOMINUM ET VERBORUM

Puerasco, exactâ infantia pueritiam inchoo. *To wax a child.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *A champion, man or woman.*

Pulvis, & pulver. *Dust.* Notum est.

Pumex, lapis cavernosus. *A Pumice stone.*

Punctus, & punctum, minima individuâque lineæ pars. *A prick, or a point, a little center.*

Pungo, stimulo, morsum, ac aculeum infigo. *To prick, or sting.*

Pus, sanies, & quicumque humor in putredinem versus. *Matter, or core.*

Python, serpens è putredine natus. *A serpent.*

Q

Quæro, investigo, interrogo. *To seek for, to search.*

Quatio, moveo, concutio. *To shake.*

Quercus. *An oak.*

Queror, lamentor. *To complain and lament.*

Qui. *The which.*

Quies, vacatio à labore, aut cessatio à quovis opere. *Rest, is appertains to the body; Tranquillitas unto the minde.*

Quilibet. *Every one, or whosoever you will.*

Quinisco, caput inclino, moveo. *To hang the head.*

Quisquiliz, purgamenta, & quicquid ex arboribus, fuculorum, foliorum, aut florum minutim decidit. *Things of no weight, things not wor-*

thy regard, or chippings.
Quot. *How many.*

R

Rabula, homo futilis. *ed brawler, or a smatterer in the law.*

Rado, cultro vel quavis re acutâ decerpo. *To shave.*

Ramex, ruptura & distentio intestinorum. *Burlesse.*

Rapio, per vim traho, aufero. *To snatch away.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in foenificio ad corradendum foenum. *A rake.*

Rancio, rancus sum: *To be hoarse.*

Recido, retrò sive iterum in eadem cado. *To fall backward, in to fall into the same againe.*

Recordor, rursus in mentem revoco. *To call to minde againe.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo. *To render, or to restore.*

Redoleo, odorem alicujus refero, vel multum oleo. *To beare the favour of a thing, or to favour strongly; and by metaphor, to resemble, and to taste of.*

Refringo, iterum frango. *To break open.*

Rego, guberno. *To rule, or to govern.*

Relego, rursus lego. *To read againe.*

Reminiscor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viscus quoddam. *The kidney.*

Renuo,

INTERPRETATIO.

Renūo, refuto, rejicio. *To refuse.*

Reor, arbitror, puto. *To suppose.*

Repango, dissolvo, rejungo. *To unloose, to dujoyne.*

Reperio, invenio. *To finde.*

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præles provinciae à provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo expilavit. *Of bribery and pilage, or of extortion.*

Replico, dissolvo. *To unfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *To prick againe.*

Res, omnia sive corporalia, sive incorporalia comprehendit.

A thing.

Relicio, rursus percipio. *To know againe.*

Respuo, repudio, sperno. *To refuse.*

Restis, funis vel lorum. *A rope or a with.*

Resulto, resilio, revertor, in contrarium salio. *To rebound.*

Rece, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A King.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canes. *To make an evil-favoured-face like a snarling dog, and to vex.*

Robur, species quercus durissimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, urbs Italiz quondam à pastoribus condita, olim gentium domina, cum floureret, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempo-

re cælo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostilianam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where matters are decreed.*

Rufens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus. *To cry like an asse.*

Rumpo, frango. *To break.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ. *The country.*

S

Sacer, quod venerabile. *Holy.*
Sacerdos, Deo dicatus ad sacrificia facienda. *A Priest, or Nun.*

Sacro, Deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis condendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leap, or to leap as brute beasts doe when the male covereth the female.*

Sallo, sale condio ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leap, or to dance.*

Salum, mari à sapore salis. *The sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo & propriè effuso sanguine per hostiæ immolationem. *To make sure, and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Sapphire.*

NOMINUM ET VERBORUM

- Saphire.*
Sapientia, rerum divinarum
atque humanarum scientia.
Wisdom.
Sapio, saporem habeo. *To have
a taste.*
Sarcio, purgo, reficio, integrum
facio. *To patch and amend.*
Sardonyx. *A certaine precious
stone.*
Satago, satis ago, laboro, soli-
citus sum. *To do endeavour.*
Satrapas, princeps. *A Prince.*
Scabo, frico. *To scratch, or
rub.*
Scalpo, sculpo, & fodio ungui-
bus ac manibus. *To claw, or
to scratch.*
Scando, in altum tendo. *To
climbe.*
Scindo, seco, findo. *To cut, or
to divide.*
Scio. *To know.*
Scobis, & scobs, id est quod ab
aliqua materia decidit per
setram, terebram, aut limam.
Dust.
Scriba, qui literas, vel gesta,
vel tabellas, & similia scribit
alterius nomine. *A scribe, or
notarie.*
Scribo, literas formo. *To write.*
Scrobs, fossa, aut puteus. *A
ditch, or a pit.*
Scurra, qui risum ab auditori-
bus captat, non habitū ratio-
ne vererunditiæ aut dignitatis.
*A scoffer, a jester, or a pa-
rasite.*
Secerno, adiungo, separo. *To
divide, to separate.*
Seco, divido. *To cut.*
Sedeo, quiesco. *To sit.*
Segetes, frumentum in spicis.
Cornes yet standing.
Seligo, seorsum colligo. *To ge-
ther apart.*
Semis, id est, semias, sex un-
ciæ, dimidium assis. *Half a
pound, or the half of any whole
summe.*
Senecta, vel senectus, senium,
ætas. *Old age.*
Senex, senio confectus. *An old
man.*
Senio, quod sex puncta conti-
net, *The six points.*
Sensum, idem quod senecta.
Sensus, & senium, organum sen-
tiendi, & quod mente concipi-
tur. *Any of the five wits,
called the senses; or that which
the minde conceiveth, called the
meaning.*
Sentio, aliquo sensu percipio
pro intelligo ponitur. *To per-
ceive by some sense, or to un-
derstand.*
Sentis, spina. *A thorne.*
Sepelio, defunctum terra con-
do. *To bury.*
Sepio, obstruo, circundo, mu-
nio. *To compass, to hedge.*
Seps, serpens parvus. *A little
serpent, after whose stroke the
members doe rot.*
Sequor, abeuntem subsequor.
To follow.
Sermo, loquela. *Speech.*
Ser, populus Asie. *One of a
certain people in Asia called
Seres.*
Sero, semino, planto. *To sow, to
plant, or to graft; and some-
time by translation, to begin.*
*By translation also we say, Se-
rere bella, serere certamina;*
id est, movere lites & pug-
nas.
Serpens, anguis. *A dragon, or
serpent,*

INTERPRETATIO.

Serpent, or a snake.

Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritus emissionem, inter dentes ferē. *An hissing.*

Sido, descendo ad sedendum.

To pitch, or to lie downe.

Siler, arbor quam vulgò salicem vocant. *An Osier: with the difference Montanum, it signifieth a simple that the Apothecaries doe use, in Latine called Seceli Masiliense.*

Silex, lapis durissimus, unde ignis excutitur. *A flint stone.*

Simapis, & sinapi, herba est semen ferens tantā acrimoniā, ut lacrymas cieat comedenti.

Scenio, mustard.

Sindon, velum subtilissimum.

Fine linnen cloth, lawne.

Singultio, graviter tussio, & singultum emitto. *To sob.*

Sino, permitto. *To suffer.*

Sinus & sinum, genus vasis sinuosi. *A bottle or dish to drink wine or milke in.*

Siren, monstrum maris. *A Mermaid.*

Sister, herba cujus radix præcipue est in usu. *A Parsenip.*

Sisto, stare facio. *To stand before.*

Sitis, desiderium potionis. *Thirst.*

Soboles, successio. *An off-spring.*

Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother-in-law.*

Sodales, ejusdem sortis socius. *A fellow.*

Sol, qui Phœbus dicitur. *The sunne.*

Soleo, fuerus sum. *To be want.*

Solium, sella regia, in qua reges jus dicentes sedebant. *A*

throne, or chaire of estate.

Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac enodo. *To loose.*

Somnus, sopor, quies. *Sleepe.*

Sono, sonum facio. *To sound.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To sup.*

Soror, notum est. *A sister.*

Spargo, latè proicio, ac passim jacto. *To sparkle, or sprinkle.*

Species, effigies, aromata, genus, visio. *A forme, spice, the kinde of a thing. or an appearance.*

Specio, video. *To see.*

Specus, spelunca, unde spectare licet. *A denue to wait a prey.*

Sperno, dispicio, contemno. *To despise.*

Spinus, agrestium prunorum arbor. *A shæ-tree.*

Splon, lien, viscus quoddam. *The milt.*

Spondeo, sponte promitto. *To promise, and sometime to betroth.*

Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing, with conditions taken.*

Spontis, natura & ingenit proprii. *Of nature, and owne disposition.*

Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to set up, sometime to decree and appoint; sometime to dedicate, and set before.*

Sterno, projicio in terram. *To throw downe, or to spread.*

Sterto, dormio, somnum altum dormiendo capio. *To sleepe till we snore.*

Stipis & stipis, pecuniæ genus, quod per capita colligere solent. *A money gathered by the*

NOMINUM ET VERBORUM.

- poll, for the use of the gods, or for the poor: and therefore is signified also a reward, or a profit.*
Stirps, origo, progenies, soboles. *A stocke, a tribe, a descent, and sometime is in the body of a tree. Idem quod truncus.*
Sto, erectus sum, vel maneo. *To stand.*
Strepo, sonum facio. *To make a noise.*
Strido, strepitum edo. *To make a noise, a whizzing, or a croaking.*
Strideo, facio stridorem sonum violentum. *To make a great noise, or to gnash with teeth. It is applyed also to wheeles, to dove beekes, to serpents, to the sea, and such other things.*
Stringo, premo, arcto. *To make strait, to pull, sometimes to strike.*
Struo. *To build, to pile up, and sometimes to endeavour, and to goe about, or to sit in way.*
Stultitia, impudentia, stoliditas. *Foolishnesse.*
Suadeo, horror ad id quod intendo. *To counsell.*
Suber, genus ligni, quod nautis utile est, ut supernatent retia. *A cork-tree.*
Sublego, furto aliquid surripio. *Privily to steale away.*
Suboleo, leviter oleo, sive odoratus sensu leviter percipio: *To savour or to smell a thing a little, and by translation to bee espied, and to bee smelled out.*
Suesco, soleo. *To be accustomed.*
Suffero, sustineo, patior. *To suffer, to abide.*
Sugo, spiritu attraho succum. *To suck.*
Sulmo, oppidum in Brutiis. *A towne.*
Sum. *To be.*
Sumo, multum & penè nimium mihi. *To take.*
Supellex, res domestica. *Household-stuffe.*
Suppetia, auxilium, subsidium. *Aide, helpe, succour.*
Supplico, humiliter, & cum reverentia precor. *To intreat.*
Surgo, erigo me. *To arise; sometime to spring or to grow, to increase. It is also to arise by little and little, as things doe in building.*
Sus, animal fordidum. *A boare, sow, or hog.*
Synodus, conventus. *A counsell congregate.*

T

- Taceo, hileo, non loquor.** *To keepe silence.*
Tædet, pertæsum est, displicet. *It irketh, or wearieth.*
Tænarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontorii Laconia juxta Spartam civitatem; in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos. *A promontory in Laconia, wherein is an entrance to goe downe to hell.*
Tagus, fluvius Lusitanie habens

INTERPRETATIO.

bens, arenas aureas. *A certain river in Portugal.*
 Talio, vindicta, hostimentum. *Avengement, or like for like.*
 Talpa, animal captum oculis, muri simile. *A mole or wart.*
 Tango, percurio. *To touch.*
 Tantundem, æquè tantum. *As much.*
 Tapes, vel taperum, vel tape-
 te, id est, panni depicti teg-
 imen nigrè pictum variis co-
 loribus. *A carpet, or a cloth of arras.*
 Tartarus, demissior inferni lo-
 cus. *Hell.*
 Taygetus, mons in Laconide
 Baccho sacer, sub quo Sparta
 & Amyclæ. *An hill in Lace-
 demonia, where Sparta and
 Amyclæ the cities doe stand.*
 Teges, vile stragulum, matta
 scripta. *A mat.*
 Temno, sperno. *To despise.*
 Tempe, pulcherrimus ager in
 Theſſalia quem Peneus alui-
 tit. *A very faire ſelde in
 Theſſalia, moſt pleaſant to
 behold, and therefore appel-
 latively it may bee uſed for a
 place of delight, as Paradife
 and Eliſium are. There is alſo
 Tempe in Bœotia, called
 Temneſia Tempe: another in
 Sicilie, named for difference
 Helorix; the firſt is called
 Theſſalia Tempe.*
 Tendo, expando. *To ſtretch, or
 bend.*
 Teneo, apprehendo. *To hold.*
 Tepeo, in medio inter cali-
 dum & frigidum ſum. *To be
 warme.*
 Tepeſco, tepidus ſio. *To wax
 hot.*

Ternio, numerus ternarius. *The
 number of three.*
 Tero, comminuo, conſumo,
 tundo. *To wear by diminiſh-
 ing.*
 Teſqua, loca edita, aſpera.
 Teſtis, qui vel quæ teſtimoni-
 um proferit. *A wiſneſſe, man
 or woman.*
 Teucus, Teucer, nomen pro-
 prium Trojanorum regis. *A
 name of a certaine king of
 Troy.*
 Texo, telam ſtruo ac paro. *To
 weave.*
 Thebæ, nomen quarundam ur-
 bium. *The name of a citie
 in Egypt, and of another
 in Bœotia: you ſhall finde
 alſo in Authours Thebe and
 Theba.*
 Thermæ, loca aquas habentia,
 aut naturæ ſponte calentes,
 aut fornace calefactas, fun-
 dendi lavandive uſibus ſer-
 vata. *Hot bathes.*
 Thorax, pectus, & peſtoris mu-
 nimentum. *The breaſt, and
 breaſt-plate.*
 Thrax, vir Thaciz. *A Thracian.*
 Thus, incenſum libamen quo
 Deum veneramur, aliquando
 ipſa arbor. *Frankincenſe, and
 the tree.*
 Tignus, tignum, trabs quæ va-
 riè diſpoſitâ domus extrui-
 tur. *A raſter.*
 Tigris, animal velociſſimum &
 truculentum. *A Tigre.*
 Timeo, metuo. *To feare.*
 Timeor, metuor. *To be feared.*
 Titubo, linguâ vel pedibus va-
 cillo. *To ſtumble or ſtammer.*
 Tollo, elevo, ſublevo. *To liſt
 up, to bring up as children are by
 miſſing.*

NOMINUM ET VERBORUM

- murdering, or else to slay, or take away.*
Tondeo, crines vel lanam seco forcipe. *To clip or sheare.*
Tonitrus, & tonitru, nubis ictu seu potius diruptæ sonus. *Thunder.*
Tono, valde sono, ac facio tonitrum. *To thunder.*
Torpeo, languidus sum & remissus. *To be sluggish & weak.*
Torqueo, *To wreath, to wrest, to wind or turne about, to govern, to spinne, to vex and trouble, to whirle, &c.*
Torquis, circulus aureus collique ornamentum. *A chaine to adorne the necke.*
Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake withoute spring, begun by raine.*
Torreo, uro, asio. *To roste.*
Torris, lignum ardens vel adustum. *A fire-brand.*
Tot, *So many, or many.*
Tracto, trabo vel sursum traho. *To pull and to draw up, or to handle by faire or foule meanes.*
Trado, in potestatem alterius transfero. *To deliver unto another.*
Trabo, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*
Translego, legendo transcurro ac perlego. *To read over.*
Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*
Tres. *Three.*
Tribus, progenies. *A kindred.*
Trice, capilli pedibus pullo- rum gallinaceorum involuti. *Haires or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons; also vaine trifles.*
Triptoton, nomen quod tribus quibuscunque casibus infle- ctitur. *A name declined with three cases.*
Tros, nomen viri. *A Trojan.*
Trudo, manibus, pedibusve im- pello. *To thrust.*
Tu. *Thou.*
Tuber, dictum à tumendo, & priore longâ, terræ callus. *A swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the push is.*
Tueor, defendo. *To defend.*
Tuor, video. *To see.*
Tundo, decutio, pulso. *To beat, or to knock.*
Tussis, vehemens spiritûs eru- ptio, ex qua meatum suum obstruunt excutere conantes. *The cough.*
Tybris, fluvius Italiz. *Tyber.*
Tybur, oppidum Italiz.

U

- VAdo**, eo. *To goe.*
Valco, possum, valldus ac sanus sum. *To be in good health, or to be able.*
Valvæ, sunt fores geminas ha- bentes partes in se cœuntes. *A two leaved doore.*
Vannus. *A vianne to winnow corne with.*
Vas, vad's, vadimonium. *A sure- ty in a matter of debt.*
Vas vasis, instrumentum ad ali- quid capiendum idoneum. *A vessell.*
Vates, Poeta, & qui futura præ- dicit. *A prophet, or a pro- phetesse.*
Uber. *The adjective signifieth plentifull, abundant, copious: the*

INTERPRETATIO.

the substantive signifies a pap, or a dudge, or an udder; and sometimes it is found for plenifubnoffe: as, Uber agri, for Fertilitas agri.

Vectis, instrumentum quo clauditur ostium. *A doors-barre.*

Veho, navi, plaufiro, quadrupede porto. *To carry.*

Vello, traho, extirpo. *To pull, or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *To sell.*

Veneo, vendo. *To be sold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venustatis. *The goddeffe of love and beauty.*

Ver, anni pars temperationis. *The spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat withall; as rod, whip, wand, or other. It signifies also the stripe.*

Verberis, hoc non videtur deficere ullo calu. *Vide Verber.*

Vergo, tendo, declino. *To bend, to goe, or to incline some way.*

Vermis, à vertendo, quia sese torquendo repit. *A worme.*

Verna, ex ancilla domi natus servus. *A bond-man borne of a bond-woman at home. It is used adjectively for that that is domesticall or not strange, as vinum verna.*

Verres, porcus non castratus. *An hogge.*

Verro, purgo, traho. *To sweep.*

Verto, muto, volvo. *To turne, or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui ad-

empti sunt testiculi. *A Wether.*

Vescor, utor cibo, & pascor. *To eat.*

Vesper, idem quod Hesperus. *It is called also Vesperugo, and it is taken for the evening tide.*

Vero, prohibeo. *To forbid.*

Vicem, vicissitudinem. *An interchange when turnes be.*

Video, oculis intueor. *To see.*

Vico, ligo, seu inflecto. *To binde, or to bowe: thereof Victores be called Coopers, qui vasa vinaria religant.*

Vigil, qui vel quæ vigilat. *A watcher, man or woman.*

Vincio, ligo. *To binde.*

Vinco, supero. *To overcome.*

Vindex, qui vel quæ vindicat. *An avenger, man or woman.*

Vir, notum est. *A man.*

Virgilius, Poeta. *A Poets name.*

Virgo, quæ non est passa virum, *A virgin.*

Virtus, ars rectè benèq; vivendi. *Virtue, or great power.*

Virus, venenum, & gravis odor. *Poyson, or stench.*

Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*

Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium. *Birdlime.*

Viso, eo ad videndum. *To goe to see.*

Vitrum, materia translucida quæ ex arena & cinere fit. *Glasse.*

Vivo, vitam ago. *To live.*

Ulciscor, vindico. *To avenge.*

Unguis, durities digitorum, tam in avibus caterisque bestiis, quam in homine. *A nail or hoofe, and a gallon.*

Vocito,

NOMINUM ET VERBORUM, &c.

Vocito, frequenter voco. *Often to call.*

Volo, as. *To flie, or to goe apace:*
as, Navis volat: Fama volat:
Eus volo, vis, is to will, or to be willing,

Volvo, verito. *To rowle.*

Vomis, vel vomer, nomen habet quòd terram vomat. *The plough-share.*

Vomo, per os ejicio. *To vomit, or to perbreake.*

Urgeo, premo, compello. *To thrust.*

Uro, ardore aut frigore, nunquam alià vi lædo. *To burne; and by translation, to hurt, or to grieve.*

Utor, usum rei habeo. *To use.*

Vulgus, multitudo ignobilis. *The base and common people.*

Vulpes, animal astutum. *A Fox, or a Fixen.*

Uxor, viri conjux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum
& Verborum Grammatices REGIÆ.

¶ Magister discipulos ad studia
literarum cohortans.

VOs ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque suâ Christus voce venire jubet;
Præmiâque ostendit vobis venientibus ampla:
Sic vos, ô pueri, curat amatque Deus.
Vos igitur lati properate, occurrite Christo,
Prima sit hac Christum noscere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer:
Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa mandat unum
Audiri que, colique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, magistro
Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire, possim:
Da cum moribus artibusque honestis
Sacri dogmata puriora verbi

Addiscam:

*Addiscam : sapientiâque & annis
Ut crescens , tibi plurimos & ipse
Olim adducere , qua facit beatos
Doctrinâque alios docere possim.
Hac est summa mei capûtque voti ;
Quod ratum jubeas ut esse , per te
Ipsum , Christe , rogo , tuûmque Nomen ,
Æterno soboles amata Patri.*

Puer orans ante cibum.

C*onditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, nostra reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac bene potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensa mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit ledere membra mali.*

Post cibum.

C*orpora qui solito satiâsti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet :
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostrâque cœlesti neectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque, mente refectis,
Usque tuâ liceat nos bonitate frui ;
Tandem etiam placido vectos super aethera cursu,
Inter felices astra tenere choros,*

Oratio

Oratio Matutina.

Christe, Dei aterni soboles aterna parentis,
Ex illibata Virgine natus homo:
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas:
Ah, vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, peniteâtque mei:
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum:
Néve tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Rēsque prior mihi sit nomine nulla tuo:
Nec me quicquam in vita aut in nece separet abs te;
Sed semper famulus, *sem* maneamque tuus.

A M E N.

